שבועות

תלמוד בבלי

תלמוד בבלי (ויקיטקסט), ברישיון CC BY-SA.
geulaquiz.com

דף ב עמוד א

מתני׳ שבועות שתים שהן ארבע

ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע

יציאות השבת שתים שהן ארבע

מראות נגעים שנים שהן ארבעה

את שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתים הרי זה בעולה ויורד

יש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה עד שיודע לו ויביא בעולה ויורד

אין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בחוץ ויום הכפורים מכפר שנאמר (במדבר כט, יא) מלבד חטאת הכפורים על מה שזה מכפר זה מכפר מה הפנימי אין מכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה אף החיצון אין מכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה

ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין דברי ר׳ יהודה ר״ש אומר שעירי הרגלים מכפרין אבל לא שעירי ראשי חדשים ועל מה שעירי ראשי חדשים מכפרין

דף ב עמוד ב

על הטהור שאכל את הטמא

ר׳ מאיר אומר כל השעירין כפרתן שוה על טומאת מקדש וקדשיו

היה ר״ש אומר שעירי ראשי חדשים מכפרים על הטהור שאכל את הטמא ושל רגלים מכפרין על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף ושל יום הכפורים מכפר על שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף

אמרו לו מהו שיקרבו זה בזה אמר להן יקרבו אמרו לו הואיל ואין כפרתן שוה היאך קרבין זה בזה אמר להם כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו

ר״ש בן יהודה אומר משמו שעירי ראשי חדשים מכפרין על הטהור שאכל את הטמא מוסיף עליהן של רגלים שמכפרין על טהור שאכל את הטמא ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף

מוסיף עליהן של יום הכפורים שהן מכפרין על הטהור שאכל את הטמא ועל שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף ועל שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף

אמרו לו מהו שיקרבו זה בזה אמר להם הן אמרו לו אם כן יהיו של יום הכפורים קרבין בראשי חדשים אבל היאך של ראשי חדשים קרבין ביום הכפורים לכפר כפרה שאינה שלה אמר להם כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו

ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים מכפרין

על שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות והשגגות הודע ולא הודע עשה ולא תעשה כריתות ומיתות בית דין שעיר המשתלח מכפר

אחד ישראלים ואחד כהנים ואחד כהן משוח מה בין ישראלים לכהנים ולכהן משוח אלא שהפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו

ר״ש אומר כשם שדם השעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל כך דם הפר מכפר על הכהנים כשם שוידויו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל כך וידויו של פר מכפר על הכהנים:

גמ׳ מכדי תנא ממכות סליק מאי שנא דתני שבועות משום דתני חייב על הראש שתים אחת מיכן ואחת מיכן

דף ג עמוד א

ועל הזקן שתים מיכן ושתים מיכן ואחת מלמטה

חדא דמיחייב עלה תרתי תנא שבועות שתים שהן ארבע

מאי שנא הכא דתני להו לכולהו ומאי שנא גבי יציאות שבת ומראות נגעים דלא קתני להו לכולהו

אמרי שבועות וידיעות הטומאה דגבי הדדי כתיבין ודמיין אהדדי בקרבן עולה ויורד תני להו גבי הדדי ואיידי דתנא תרתי תנא כולהו

פתח בשבועות ומפרש ידיעות הטומאה איידי דזוטרין מילייהו פסיק שרי להו והדר תני שבועות דנפישן מילייהו

שבועות שתים שהן ארבע שתים שאוכל ושלא אוכל שהן ארבע אכלתי ושלא אכלתי

ידיעות הטומאה שתים שהן ארבע שתים ידיעת טומאת קדש וידיעת טומאת מקדש שהן ארבע קדש ומקדש:

יציאות שבת שתים שהן ארבע שתים הוצאה דעני והוצאה דבעל הבית שהן ארבע הכנסה דעני והכנסה דבעל הבית

מראות נגעים שנים שהן ארבעה שנים שאת ובהרת שהן ארבעה שאת ותולדתה בהרת ותולדתה

מני מתניתין לא רבי ישמעאל ולא ר׳ עקיבא אי רבי ישמעאל האמר אינו חייב אלא על העתיד לבוא אי ר׳ עקיבא האמר על העלם טומאה הוא חייב ואינו חייב על העלם מקדש

איבעית אימא רבי ישמעאל איבעית אימא ר׳ עקיבא איבעית אימא רבי ישמעאל מהן לחיוב ומהן לפטור ואיבעית אימא רבי עקיבא מהן לחיוב ומהן לפטור

לפטור

דף ג עמוד ב

הא דומיא דמראות נגעים קתני מה התם כולהו לחיובא אף הכא נמי כולהו לחיובא

לעולם ר׳ ישמעאל וכי לא מחייב רבי ישמעאל לשעבר קרבן אבל מלקות חיובי מחייב

וכדרבא דאמר רבא בפירוש ריבתה תורה שבועת שקר דומיא דשבועת שוא מה שוא לשעבר אף שקר נמי לשעבר

בשלמא אכלתי ולא אכלתי כדרבא שלא אוכל ואכל נמי לאו שיש בו מעשה הוא אלא אוכל ולא אכל אמאי לאו שאין בו מעשה הוא

קסבר רבי ישמעאל לאו שאין בו מעשה לוקין עליו

אי הכי קשיא דר׳ יוחנן אדרבי יוחנן

דאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה

ואתמר שבועה שאוכל ככר זו היום ועבר היום ולא אכלה ר׳ יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו אינו לוקה ר׳ יוחנן אמר אינו לוקה משום דהוה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו וריש לקיש אמר אינו לוקה התראת ספק היא והתראת ספק לא שמה התראה

רבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח

הי סתמא אילימא האי סתמא דתנן אבל המותיר בטהור והשובר בטמא אינו לוקה את הארבעים

בשלמא שובר בטמא דכתיב (שמות יב, מו) ועצם לא תשברו בו בכשר ולא בפסול אבל המותיר בטהור מאי טעמא לאו משום דהוי לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו

וממאי דר׳ יעקב היא דאמר לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו דלמא ר׳ יהודה היא ומשום דבא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה הא לאו הכי לקי

דתניא (שמות יב, י) לא תותירו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר באש תשרפו בא הכתוב ליתן עשה אחר לא תעשה לומר שאין לוקין עליו דברי ר׳ יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוה לאו שאין בו מעשה ולאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו

אלא האי סתמא אשכח שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה ואכלה

דף ד עמוד א

אינו חייב אלא אחת זו היא שבועת ביטוי שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד

זו היא דחייבין על זדונה מכות אבל אוכל ולא אכל לא לקי

מכדי האי סתמא והאי סתמא מאי חזי דעביד כי האי סתמא לעביד כי האי סתמא

ולטעמיך רבי גופיה היכי סתם לן הכא הכי והכא הכי

אלא מעיקרא סבר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו וסתמה והדר סבר אין לוקין עליו וסתמה ומשנה לא זזה ממקומה

במאי אוקימתא כר׳ ישמעאל ולמלקות מראות נגעים מאי מלקות איכא בקוצץ בהרתו וכרבי אבין א״ר אילעא דא״ר אבין א״ר אילעא כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה

יציאות שבת מאי מלקות איכא לאו שניתן לאזהרת מיתת ב״ד הוא וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב״ד אין לוקין עליו משום הכי קא מוקמינא כר׳ ישמעאל דאמר לאו שניתן לאזהרת מיתת ב״ד לוקין עליו

הא לאו הכי קיימא כר״ע קשיא ידיעות לאו אמרת רבי ישמעאל היא ולמלקות ר״ע נמי ולמלקות

אי הכי ידיעות התראות מיבעי ליה הא לא קשיא תני ידיעות דהתראות

אי הכי שתים שהן ארבע תרתי הוא דהויין ותו את שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתים העלמה למלקות מאי עבידתיה ותו הרי זה בעולה ויורד

אלא אמר רב יוסף רבי היא ונסיב לה אליבא דתנאי בידיעות נסיב לה כרבי ישמעאל בשבועות נסיב לה כר״ע

אמר רב אשי אמריתא לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי לא תימא רבי נסיב לה אליבא דתנאי וליה לא ס״ל

אלא רבי טעמיה דנפשיה מפרש דתניא מנין שאינו חייב אלא על שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתים ת״ל (ויקרא ה, ב) ונעלם ונעלם שני פעמים דברי ר״ע

רבי אומר אינו צריך הרי הוא אומר

דף ד עמוד ב

ונעלם מכלל דידע והוא ידע הרי כאן שתי ידיעות אם כן מה ת״ל (ויקרא ה, ב) ונעלם ונעלם לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש

אשכחן בידיעות דאית ליה טעמיה דנפשיה שבועות דלית ליה טעמיה דנפשיה מנלן סברא הוא

(לישנא אחרינא אשכחן בידיעות דסבר לה כר׳ ישמעאל בשבועות דסבר לה כר״ע מנלן סברא הוא)

ר״ע מאי טעמא קא מחייב לשעבר דדריש ריבויי ומיעוטי רבי נמי דריש ריבויי ומיעוטי

דתניא רבי אומר בכל פודין בכור אדם חוץ מן השטרות ורבנן אמרי בכל פודין בכור אדם חוץ מעבדים ושטרות וקרקעות

מאי טעמא דרבי דריש ריבויי ומיעוטי (במדבר יח, טז) ופדויו מבן חדש ריבה (במדבר יח, טז) בערכך כסף חמשת שקלים מיעט תפדה חזר וריבה

ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי ריבה כל מילי ומאי מיעט מיעט שטרות

ורבנן דרשי כללי ופרטי ופדויו מבן חדש כלל בערכך כסף חמשת שקלים פרט תפדה חזר וכלל

כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות אע״פ שמטלטלין אין גופן ממון

א״ל רבינא לאמימר רבי דריש ריבויי ומיעוטי והא רבי כללי ופרטי דריש

דתניא (דברים טו, יז) מרצע אין לי אלא מרצע מנין לרבות הסול והסירה המחט והמקדח והמכתב ת״ל (דברים טו, יז) ולקח׳ כל דבר שנלקח ביד דברי ר׳ יוסי בר׳ יהודה רבי אומר מרצע מה מרצע מיוחד של מתכת אף כל של מתכת

ואמרינן במאי קא מיפלגי רבי דריש כללי ופרטי ורבי יוסי בר׳ יהודה דריש

דף ה עמוד א

ריבויי ומיעוטי

אין בעלמא כללי ופרטי דריש והכא היינו טעמא כדתנא דבי ר׳ ישמעאל

דתנא דבי ר׳ ישמעאל (ויקרא יא, לב) במים במים שני פעמים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט

ורבנן אמר רבינא כדאמרי במערבא כל מקום שאתה מוצא שתי כללות הסמוכות זה לזה הטל פרט ביניהן ודונם בכלל ופרט

השתא דאמרת רבי כללי ופרטי דריש בעל כורחיך קשיא שבועות אלא בשבועות נסיב אליבא דר׳ עקיבא וליה לא סבירא ליה:

גופא מנין שאינו חייב אלא על שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בינתים ת״ל (ויקרא ה, ב) ונעלם ונעלם שני פעמים דברי ר״ע

רבי אומר אינו צריך הרי הוא אומר ונעלם מכלל שידע והוא ידע הרי כאן שתי ידיעות א״כ מה ת״ל ונעלם לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש:

אמר מר ונעלם מכלל שידע מאי משמע אמר רבא מדלא כתיב והיא עלומה ממנו

א״ל אביי אלא מעתה גבי סוטה דכתיב (במדבר ה, יג) ונעלם מעיני אישה מכלל דהוי ידע מעיקרא אי הוה ידע מי בדקו לה מיא

והא תניא (במדבר ה, לא) ונקה האיש מעון והאשה ההיא תשא את עונה בזמן שהאיש מנוקה מעון המים בודקין את אשתו אין האיש מנוקה מעון אין המים בודקין את אשתו

ותו גבי תורה דכתיב (איוב כח, כא) ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה מכלל דאיכא דהוה ידע ביה והכתיב (איוב כח, יג) לא ידע אנוש ערכה

אלא אמר אביי קסבר רבי ידיעת בית רבו שמה ידיעה

א״ל רב פפא לאביי אלא דקתני אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף מי איכא דלית ליה ידיעת בית רבו א״ל אין משכחת לה בתינוק שנשבה לבין הנכרים:

יציאות שבת שתים שהן ארבע: תנן התם יציאות שבת שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ מאי שנא הכא דתנא שתים שהן ד׳ ותו לא ומאי שנא התם דתני שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ

התם דעיקר שבת הוא תני אבות ותולדות הכא דלאו עיקר שבת הוא אבות תני ותולדות לא תני

אבות מאי נינהו יציאות יציאות תרתי הויין

וכ״ת מהן לחיוב ומהן לפטור והא דומיא דמראות נגעים קתני מה התם כולהו לחיובא אף הכא כולהו לחיובא

אלא אמר רב פפא התם דעיקר שבת תני חיובי ופטורי הכא חיובי תני ופטורי לא תני

חיובי מאי נינהו יציאות יציאות תרתי הוא דהויין שתים דהוצאה ושתים דהכנסה

והא יציאות קתני אמר רב אשי תנא הכנסה נמי הוצאה קרי לה ממאי

דף ה עמוד ב

דתנן המוציא מרשות לרשות חייב מי לא עסקינן דקא מעייל עיולי וקא קרי ליה הוצאה

ודלמא קא מפיק מרשות היחיד לרשות הרבים אם כן ניתני המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים מאי מרשות לרשות דאפילו מרשות הרבים לרשות היחיד

וקא קרי לה הוצאה וטעמא מאי תנא כל עקירת חפץ ממקומו הוצאה קרי לה

אמר רבינא מתניתין נמי דיקא דקתני יציאות שבת שתים שהן ארבע בפנים ושתים שהן ארבע בחוץ וקא מפרש הכנסה שמע מינה

רבא אמר רשויות קתני רשויות שבת שתים:

מראות נגעים שנים שהן ארבעה: תנן התם מראות נגעים שנים שהן ארבעה בהרת עזה כשלג שניה לה כסיד ההיכל

שאת כצמר לבן שניה לה כקרום ביצה

א״ר חנינא מאן תנא מראות נגעים דלא כר׳ עקיבא דאי ר״ע כיון דאמר זו למעלה מזו וזו למעלה מזו א״כ טיהרת סיד היכל מלצרף

בהדי מאן ליצרפי׳ ליצרפיה בהדי בהרת איכא שאת דעדיפא מיניה ליצרפיה בהדי שאת לאו תולדה דידיה הוא

אי הכי קרום ביצה נמי בהדי מאן ליצרפי׳ ליצרפיה בהדי שאת איכא סיד דעדיף מיניה ליצרפיה בהדי סיד לאו בר מיניה הוא

דף ו עמוד א

האי מאי בשלמא בלא סיד היכל קרום ביצה לא קשיא דאע״ג דקרום ביצה מתתאי דשאת רחמנא אמר (ויקרא יד, נו) ולשאת ולספחת ספחת טפילה לשאת אע״ג דמנחתא מיניה טובא אלא סיד היכל קשיא אלא מחוורתא מתניתין דלא כרבי עקיבא

והיכא שמעינן לרבי עקיבא זו למעלה מזו

אילימא מהא דתניא אמר רבי יוסי שאל יהושע בנו של רבי עקיבא מרבי עקיבא מפני מה אמרו מראות נגעים שנים שהן ארבעה אמר לו ואם לאו מה יאמרו יאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא

אמר לו לומר שמצטרפים זה עם זה אמר לו ויאמרו מקרום ביצה ולמעלה טמא ומצטרפין זה עם זה אמר לו לומר לך כל כהן שאינו בקי בהן ובשמותיהן אינו רואה את הנגעים

ואילו מסיד היכל ולמעלה לא קאמר

מדלא אמר ליה ש״מ דשמיע ליה לר׳ עקיבא דאמר כולהו לבהדי שאת מצטרפין

ודלמא שאת ותולדתה בהרת ותולדתה

אלא מדרבי חנינא דאמר ר׳ חנינא משל דרבי עקיבא למה הדבר דומה לארבעה כוסות של חלב אחד נפלו לתוכו שתי טיפין של דם ואחד נפלו לתוכו ארבע טיפין של דם ואחד נפלו לתוכו שמונה ואחד נפלו לתוכו שתים עשרה טיפין ואמרי לה שש עשרה טיפין שכולן מראות לובן הן אלא שזה למעלה מזה וזה למעלה מזה

אימור דשמעת ליה לרבי עקיבא בפתוך בחלוק מי שמעת ליה

וכי תימא כי היכי דשמעת ליה בפתוך הכי שמעת ליה בחלוק ובפתוך גופיה מי שמעת ליה והתניא רבי עקיבא אומר אדמדם שבזה ושבזה כיין המזוג במים אלא של בהרת עזה כשלג ושל סיד דיהה הימנה

דף ו עמוד ב

ואם איתא של צמר דיהה הימנה מיבעי ליה

אמרי אין הכי נמי והתניא רבי נתן אומר לא שאמר ר׳ עקיבא של סיד דיהה הימנה אלא של צמר דיהה הימנה

ומנלן דבהרת עזה היא אמר אביי אמר קרא (ויקרא יג, ד) ואם בהרת לבנה היא היא לבנה ואין אחרת לבנה

תנו רבנן בהרת עמוקה וכן הוא אומר (ויקרא יג, כה) ומראה עמוק מן העור כמראה חמה העמוקה מן הצל שאת אין שאת אלא גבוה וכן הוא אומר (ישעיהו ב, יד) על כל ההרים הרמים ועל כל הגבעות הנשאות ספחת אין ספחת אלא טפילה וכן הוא אומר (שמואל א ב, לו) ואמר ספחני נא

אשכחן טפילה לשאת טפילה לבהרת מנלן אמר רבי זירא נאמרה לבנה בשאת ונאמרה לבנה בבהרת מה לבנה האמורה בשאת יש לה טפילה אף לבנה האמורה בבהרת יש לה טפילה

במתניתא תנא הטיל הכתוב לספחת בין שאת לבהרת לומר לך כשם שטפילה לשאת כך טפילה לבהרת:

שאת כצמר לבן: מאי צמר לבן אמר רב ביבי אמר רב אסי צמר נקי בן יומו שמכבנין בו למילת

אמר רבי חנינא משל דרבנן למה הדבר דומה לתרי מלכי ולתרי איפרכי מלכו של זה למעלה ממלכו של זה ואיפרכו של זה למעלה מאיפרכו של זה

האי זה למעלה מזה וזה למעלה מזה הוא

אלא מלכו של זה למעלה מאיפרכיה דנפשיה ומלכו של זה למעלה מאיפרכיה דנפשיה

רב אדא בר אבא אמר כגון מלכא ואלקפטא רופילא וריש גלותא האי זה למעלה מזה הוא אלא כגון מלכא ורופילא ואלקפטא וריש גלותא

רבא אמר כגון שבור מלכא וקיסר

א״ל רב פפא לרבא הי מינייהו עדיף אמר ליה בחורשיא קא אכיל ליה פוק חזי טיבעא דמאן סגי בעלמא דכתיב (דניאל ז, כג) ותאכל כל ארעא ותדושנה ותדקנה א״ר יוחנן זו רומי חייבת שטיבעה יצא בכל העולם כולו

רבינא אמר כגון גלימא דעמר ושחקיה סדינא דכיתנא ושחקיה:

את שיש בה ידיעה בתחלה וכו׳: ת״ר מנין שאין הכתוב מדבר אלא בטומאת מקדש וקדשיו

ודין הוא הואיל והזהיר וענש על הטומאה וחייב קרבן על הטומאה מה כשהזהיר וענש על הטומאה לא הזהיר וענש אלא על טומאת מקדש וקדשיו אף כשחייב קרבן על הטומאה לא חייב אלא על טומאת מקדש וקדשיו

ואימא תרומה שהזהיר וענש לא אשכחן עון מיתה דחייב עליה קרבן

אימא ה״מ קרבן קבוע אבל

דף ז עמוד א

עולה ויורד ניתי מידי דהוה אשמיעת קול ואביטוי שפתים

אמר קרא (ויקרא ה, ג) בה בה למעוטי תרומה

אימא בה למעוטי מקדש דלא סגי ליה בקרבן עולה ויורד עד דמייתי קרבן קבוע

קרי רבא עליה דרבי דולה מים מבורות עמוקים

דתניא רבי אומר אקרא אני חיה בהמה למה נאמרה נאמר כאן (ויקרא ה, ב) בהמה טמאה ונאמר להלן (ויקרא ז, כא) בהמה טמאה מה להלן טומאת קודש אף כאן טומאת קודש

אשכחן טומאת קודש טומאת מקדש מנלן אמר קרא (ויקרא יב, ד) בכל קדש לא תגע ואל המקדש לא תבא איתקש מקדש לקודש

אי הכי תרומה נמי דאמר מר בכל קדש לא תגע לרבות את התרומה

הא מיעט רחמנא בה אימא בה למעוטי מקדש מסתברא מקדש לא ממעטינן שכן בכרת כמותה

אדרבה תרומה לא ממעטינן שכן אכילה כמותה

אלא אמר רבא שלש כריתות בשלמים למה אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לטומאה הכתובה בתורה סתם ואיני יודע מה היא

הוי אומר טומאת קודש ואם אינו ענין לטומאת קודש דנפקא ליה מדרבי תנהו ענין לטומאת מקדש

והאי מיבעי ליה לכדרבי אבהו דאמר רבי אבהו שלש כריתות בשלמים למה אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לדברים שאינן נאכלין

ולר״ש דאמר דברים שאינן נאכלין אין חייבין עליהן כרת משום טומאה לאיתויי חטאת הפנימית דס״ד אמינא הואיל ואמר ר״ש כל שאינו קרב על מזבח החיצון כשלמים אין חייבין עליו משום פיגול משום טומאה נמי לא קמ״ל דמיחייב

אלא אמרי נהרדעי משמי׳ דרבא שלש טומאות בשלמים למה אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לטומאה הכתובה בתורה סתם ואיני יודע מה היא

הוי אומר טומאת קודש ואם אינו ענין לטומאת קודש דנפקא ליה מדרבי תנהו ענין לטומאת מקדש

והאי נמי מיבעי ליה איידי דבעי למכתב כרת לכדר׳ אבהו כתב נמי טמאות דלא סגי לה בלאו הכי

אלא אמר רבא אתיא טומאתו טומאתו כתיב הכא (ויקרא ה, ג) לכל טומאתו

דף ז עמוד ב

וכתיב התם (במדבר יט, יג) טמא יהיה עוד טומאתו בו מה להלן טומאת מקדש אף כאן טומאת מקדש

ואלא בה למה לי

לרבות נבלת עוף טהור

הא אמרת בה מיעוטא הוא משום דמיעוטא הוא אייתר כתיב (ויקרא ה, ג) או כי יגע דבר נגיעה אין דלאו בר נגיעה לא וכתיב בה מיעוטא הוה מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבו׳:

יש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בפנים וכו׳: ת״ר (ויקרא טז, טז) וכפר על הקדש מטומאות בני ישראל וגו׳

יש לי בענין זה להביא שלש טומאות טומאת ע״ז וטומאת גילוי עריות וטומאת שפיכות דמים

בע״ז הוא אומר (ויקרא כ, ג) למען טמא את מקדשי בגילוי עריות הוא אומר (ויקרא יח, ל) ושמרתם את משמרתי לבלתי עשות מחקות התועבות וגו׳ ולא תטמאו בהם בשפיכות דמים הוא אומר (במדבר לה, לד) ולא תטמא את הארץ יכול על ג׳ טומאות הללו יהא שעיר מכפר ת״ל (ויקרא טז, טז) מטומאות בני ישראל ולא כל טומאות

מה מצינו שחלק הכתוב מכלל כל טומאות הוי אומר טומאת מקדש וקדשיו אף כאן בטומאת מקדש וקדשיו דברי ר׳ יהוד׳

ר״ש אומר ממקומו הוא מוכרע הרי הוא אומר (ויקרא טז, טז) וכפר על הקדש מטומאות מטומאות של קודש

יכול על כל טומאה שבקודש יהא שעיר זה מכפר תלמוד לומר (ויקרא טז, טז) ומפשעיהם לכל חטאתם חטאים דומיא דפשעים מה פשעים שאינם בני קרבן אף חטאים שאינם בני קרבן

ומנין ליש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף ששעיר זה תולה ת״ל לכל חטאתם חייבי חטאות במשמע

אמר מר יש לי בענין זה להביא ג׳ טומאות טומאת ע״ז וטומאת גילוי עריות וטומאת שפיכות דמים

האי ע״ז היכי דמי אי במזיד בר קטלא הוא אי בשוגג בר קרבן הוא

במזיד ולא אתרו ביה בשוגג ולא אתיידע ליה

דף ח עמוד א

גילוי עריות נמי היכי דמי אי במזיד בר קטלא הוא אי בשוגג בר קרבן הוא

במזיד ולא אתרו ביה בשוגג ולא אתידע ליה

שפיכות דמים נמי ה״ד במזיד בר קטלא הוא אי בשוגג בר גלות הוא

במזיד ולא אתרו ביה בשוגג ולא אתידע ליה אי נמי בהנך דלאו בני גלות נינהו

אמר מר יכול על שלש טומאות הללו יהא שעיר מכפר ת״ל (ויקרא טז, טז) מטומאות ולא כל טומאות מה מצינו שחלק הכתוב מכלל כל הטומאות בטומאת מקדש וקדשיו אף כאן בטומאת מקדש וקדשיו דברי רבי יהודה

מאי חלק דמייתי בעולה ויורד אימא ע״ז ומאי חלק

(סימן ע״ז יולדת מצורע נזיר (וכו׳))

דמייתי שעירה ולא כשבה

אמר רב כהנא אנן חלק להקל קאמרינן והאי חלק להחמיר הוא

אימא יולדת דחלק דמייתא עולה ויורד אמר רב הושעיא (ויקרא טז, טז) לכל חטאתם ולא לכל טומאתם

ולר׳ שמעון בן יוחאי דאמר יולדת נמי חוטאת היא מאי איכא למימר רבי שמעון לטעמיה דאמר ממקומו הוא מוכרע

אימא מצורע אמר רב הושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם

ולר׳ שמואל בר נחמני דאמר על שבעה דברים נגעים באין מאי איכא למימר התם נגעיה דאכפר ליה וקרבן לאישתרויי בקהל

ואימא נזיר טמא דחלק דמייתי תורים ובני יונה אמר רב הושעיא לכל חטאתם ולא לכל טומאתם

ולר׳ אלעזר הקפר דאמר נזיר נמי חוטא הוא מאי איכא למימר סבר לה כר׳ שמעון דאמר ממקומו הוא מוכרע

אמר מר ר׳ שמעון אומר ממקומו הוא מוכרע הרי הוא אומר (ויקרא טז, טז) וכפר על הקדש מטומאות מטומאתו של קודש כו׳ שפיר קאמר רבי שמעון ורבי יהודה אמר לך ההוא מיבעי ליה כי היכי דעביד לפני ולפנים הכי נעביד בהיכל

ורבי שמעון ההוא (ויקרא טז, טז) מוכן יעשה נפקא ורבי יהודה אי מההיא הוה אמינא ניתי פר ושעיר אחריני ונעביד קמ״ל ור׳ שמעון וכן יעשה לאהל מועד מיניה משמע

אמר מר יכול על כל טומאות שבקודש יהא שעיר זה מכפר ת״ל מפשעיהם לכל חטאתם וגו׳ מאי ניהו יש בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף האי בר קרבן הוא

לא צריכא דאתידע ליה סמוך לשקיעת החמה ס״ד אמינא אדמייתי

דף ח עמוד ב

ניתלי ליה קמ״ל

אמר מר מנין שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף ששעיר זה תולה מנין מאי קא קשיא ליה

הכי קא קשיא ליה השתא דאמרת חטאים דומיא דפשעים מה פשעים דלאו בני קרבן אף חטאים נמי דלאו בני קרבן אימא מה פשעים דלאו בני קרבן לעולם אף חטאים דלאו בני קרבן לעולם ומאי נינהו אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף אבל יש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף כיון דכי מתידע ליה בר קרבן הוא אימא לא ליתלי

וכי תימא אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בחוץ ויוה״כ מכפר

ס״ד אמינא ניפוך מיפך אמר קרא (ויקרא טז, טז) לכל חטאתם מכלל דבני חטאות נינהו

ונתכפר כפרה גמורה אי כתיב מחטאתם כדקא אמרת השתא דכתיב לכל חטאתם להנך דאתו לכלל חטאת

וכי מאחר שאינו מכפר למה תולה אמר ר׳ זירא לומר שאם מת מת בלא עון א״ל רבא אם מת מיתה ממרקת אלא אמר רבא להגן עליו מן היסורין:

אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף שעיר הנעשה בחוץ ויוה״כ מכפר כו׳:

מכדי איתקושי איתקוש להדדי ונכפר פנימי אדידיה ואדחיצון ונפקא מינה להיכא דלא עבד חיצון אמר קרא (שמות ל, י) אחת כפרה אחת מכפר ואינו מכפר שתי כפרות

ונכפר חיצון אדידיה ואמאי דעביד פנימי נפקא מינה לטומאה דאירעה בין זה לזה אמר קרא (שמות ל, י) אחת בשנה כפרה זו לא תהא

דף ט עמוד א

אלא אחת בשנה:

ולר׳ ישמעאל דאמר אין בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף בר קרבן הוא שעיר הנעשה בחוץ אמאי מכפר על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף

האי שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין סבר לה כר״מ דאמר כל השעירים כפרתן שוה על טומאת מקדש וקדשיו

אלא למאי הלכתא איתקש חיצון לפנימי מה פנימי אינו מכפר בשאר עבירות אף חיצון אינו מכפר בשאר עבירות:

על שאין בה ידיעה בתחלה ולא בסוף שעירי רגלים ושעירי ראשי חדשים מכפרין דברי ר׳ יהודה:

א״ר יהודה אמר שמואל מ״ט דר׳ יהודה אמר קרא (במדבר כח, טו) ושעיר עזים אחד לחטאת לה׳ חטא שאין מכיר בו אלא ה׳ יהא שעיר זה מכפר

והאי מיבעי ליה לכדר״ל דאמר ר״ל מה נשתנה שעיר של ר״ח שנאמר בו לה׳ אמר הקב״ה שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח

א״כ לימא קרא על ה׳ מאי לה׳ לכדאמרן

ואימא כוליה להכי הוא דאתא א״כ נימא קרא חטאת ה׳ מאי לה׳ שמעת מינה תרתי

ונכפר נמי אפי׳ בשאר עבירות תנא דבי ר׳ ישמעאל הואיל וזה בא בזמן קבוע וזה בא בזמן קבוע מה זה אינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו אף זה אינו מכפר אלא על טומאת מקדש וקדשיו

אשכחן שעירי ראשי חדשים שעירי הרגלים מנלן וכי תימא הא נמי כדתנא דבי ר׳ ישמעאל איכא למיפרך אי מדראש חדש שכן תדיר אי מדיום הכפורים שכן מרובה כפרתו וכי תימא

דף ט עמוד ב

הא גמרינן ר״ח מדיוה״כ ולא פרכינן התם כפרה מיכתב כתיבא גלויי מילתא בעלמא הוא אבל הכא איכא למימר כולה מילתא לא גמרינן

אלא כדא״ר חמא בר׳ חנינא שעיר ושעיר ושעיר ה״נ שעיר ושעיר ואיתקוש שעירי רגלים לשעירי ראשי חדשים מה שעירי ראשי חדשים אינן מכפרין אלא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף אף שעירי הרגלים אינן מכפרין אלא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף:

איבעיא להו כי אמר ר׳ יהודה על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף הני מילי בחטא שאין סופו ליודע אבל חטא שסופו ליודע כמי שיש ידיעה בסוף דמי ושעיר הנעשה בחוץ ויוה״כ מכפר או דלמא אפילו חטא שסופו ליודע השתא מיהא חטא שאין מכיר בו אלא ה׳ קרינא ביה

ת״ש דתניא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף וחטא שסופו ליודע שעירי הרגלים ושעירי ר״ח מכפרים דברי ר״י:

ר״ש אומר שעירי הרגלים מכפרין אבל לא שעירי ר״ח וכו׳:

א״ר אלעזר א״ר אושעיא מאי טעמיה דר״ש אמר קרא (ויקרא י, יז) ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה והאי קרא בשעיר דר״ח כתיב ויליף עון עון מציץ נאמר כאן עון ונאמר להלן (שמות כח, מג) עון מה להלן טומאת בשר אף כאן טומאת בשר

אי מה להלן עולין אף כאן עולין עון העדה כתיב

מכדי מיגמר גמרי מהדדי נכפר דר״ח אדידיה ואדציץ נפקא מינה להיכא דנשבר הציץ אמר קרא עון עון אחד הוא נושא ואין נושא ב׳ עונות

ונכפר ציץ אדידיה ואדר״ח נפקא מינה לטומאה דאירעה בין זה לזה אמר קרא אותה אותה נושא עון ואין אחרת נושא עון

רב אשי אמר כתיב הכא עון העדה עדה ולא קדשים והתם כתיב עון הקדשים קדשים ולא עדה

אשכחן שעירי ראשי חדשים דמכפרי על טהור שאכל את הטמא שעירי רגלים דמכפרי על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף מנלן

כדאמר ר׳ חמא ברבי חנינא שעיר ושעיר ה״נ שעיר ושעיר

דף י עמוד א

ואיתקוש שעירי הרגלים לשעירי ראשי חדשים מה שעיר דראש חודש במילתא דקודש מכפרי אף שעירי רגלים במילתא דקודש מכפרי

וכי תימא ניכפרו אדראש חדש הא אמרינן אותה אותה נושא עון ואין אחר נושא עון

וכי תימא ניכפרו אדיום הכפורים הא אמרי׳ (ויקרא טז, לד) אחת בשנה כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה

אמאי מכפרי

אי על שיש בה ידיעה בתחלה ויש בה ידיעה בסוף האי בר קרבן הוא אי על שיש בה ידיעה בתחלה ואין בה ידיעה בסוף האי שעיר הנעשה בפנים ויום הכפורים תולה אי על שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף האי שעיר הנעשה בחוץ ויום הכפורים מכפר

על כרחך אינו מכפר אלא על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף:

ר׳ מאיר אומר כל השעירים כפרתן שוה כו׳:

אמר ר׳ חמא בר ר׳ חנינא מאי טעמא דר׳ מאיר אמר קרא שעיר ושעיר הוקשו כל השעירים זה לזה וי״ו מוסיף על ענין ראשון

קסלקא דעתך כל חד וחד מחבריה גמר והאמר ר׳ יוחנן כל התורה כולה למידין למד מלמד חוץ מקדשים שאין למידין למד מלמד

הא לא קשיא כולהו מקמא גמרי

תינח כל דכתב ביה ושעיר עצרת ויוה״כ דלא כתב ביה ושעיר מנלן

אלא אמר ר׳ יונה אמר קרא (במדבר כט, לט) אלה תעשו לה׳ במועדיכ׳ הוקשו כל המועדי׳ כולן זה לזה: והא ר״ח לאו מועד הוא

איברא ר״ח נמי איקרי מועד כדאמר אביי דאמר אביי תמוז דההיא שתא מלויי מליוהו דכתיב (איכה א, טו) קרא עלי מועד לשבור בחורי

אמר רבי יוחנן ומודה ר״מ בשעיר הנעשה בפנים שהוא אינו מכפר כפרתן והן אינן מכפרין כפרתו

הוא אינו מכפר כפרתן כפרה אחת מכפר ואינו מכפר שתי כפרות הן אינן מכפרין כפרתו אמר קרא אחת בשנה כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה

תניא נמי הכי על שאין בה ידיעה לא בתחלה ולא בסוף ועל שאין בה ידיעה בתחלה אבל יש בה ידיעה בסוף ועל טהור שאכל את הטמא שעירי הרגלים ושעירי ראשי חדשים ושעיר הנעשה בחוץ מכפרין דברי ר׳ מאיר

ואילו שעיר הנעשה בפנים שיירה וכפרתן נמי שיירה:

היה ר׳ שמעון אומר שעירי ראשי חדשים מכפרין על טהור שאכל את הטמא כו׳:

בשלמא דראשי חדשים לא מכפרי אדרגלים דאמר קרא עון עון אחד הוא נושא ואינו נושא שני עונות אלא דרגלים ניכפרו אדראשי חדשים אמר קרא אותה אותה נושא עון ואין אחר נושא עון

בשלמא דרגלים לא מכפרין אדיום הכפורים דאמר קרא אחת בשנה כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה אלא דיום הכפורים ניכפרו אדרגלים אמר קרא אחת כפרה אחת מכפר ואינו מכפר שתי כפרות

והא כי כתיב אחת בשעיר הנעשה בפנים הוא דכתיב אמר קרא (במדבר כט, יא) מלבד

דף י עמוד ב

חטאת הכפורים ואיתקוש חיצון לפנימי:

רבי שמעון בן יהודה אומר משמו כו׳:

מאי שנא דראשי חדשים דלא מכפרי אדרגלים דאמר קרא (ויקרא י, יז) עון עון אחד הוא נושא ואינו נושא שני עונות דרגלים נמי לא ניכפרו אדראשי חדשים דאמר קרא (ויקרא י, יז) אותה אותה הוא נושא עון ואין אחר נושא עון אותה לא משמע ליה

מ״ש דרגלים דלא מכפרי אדיום הכפורים דאמר קרא (שמות ל, י) אחת בשנה כפרה זו לא תהא אלא אחת בשנה אי הכי דיום הכפורים נמי לא ניכפרו אדרגלים אחת כתיב כפרה אחת מכפר ואינו מכפר שתי כפרות אחת לא משמע ליה

אמאי דכי כתיב אחת בשעיר הנעשה בפנים כתיב אי הכי דרגלים נמי נכפרו אדיום הכפורים דכי כתיב אחת בשעיר הנעשה בפנים כתיב

לעולם אחת משמע ליה ושאני הכא דאמר קרא (שמות ל, י) וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה קרנותיו דמזבח הפנימי הוא דכפרה אחת מכפר ואינו מכפר שתי כפרות הא דחיצון אפילו שתי כפרות

אמר עולא אמר רבי יוחנן תמידין שלא הוצרכו לצבור נפדין תמימים

יתיב רבה וקאמר לה להא שמעתא א״ל רב חסדא מאן צייית לך ולר׳ יוחנן רבך וכי קדושה שבהן להיכן הלכה

אמר ליה את לא תסברא דלא אמרינן קדושה שבהן להיכן הלכה והתנן מותר הקטורת מה היו עושין בה מפרישין ממנה שכר האומנין ומחללין אותה על מעות האומנין ונותנין אותה לאומנין בשכרן וחוזרין ולוקחין אותה מתרומה חדשה

ואמאי נימא קדושה שבהן להיכן הלכה

א״ל קטורת קאמרת שאני קטורת

דף יא עמוד א

דקדושת דמים הוא

אלא מעתה לא תפסל בטבול יום אלמה תניא נתנה במכתשת נפסלת בטבול יום

וכי תימא כל קדושת דמים מיפסלי בטבול יום והתנן המנחות מועלין בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה

קדשו בכלי אין לא קדשו בכלי לא

אלא מאי קדושת הגוף היא אלא מעתה תיפסל בלינה אלמה תנן הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת כהנים ומנחת כהן משוח ומנחת נסכים מועלים בהן משהוקדשו קדשו בכלי הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כפורים ובלינה

קדשו בכלי אין לא קדשו בכלי לא

אמר ליה לינה קאמרת שאני קטורת הואיל וצורתה בכל השנה כולה

מ״מ קשיא וכי קדושה שבהן להיכן הלכה אמר רבה לב בית דין מתנה עליהן אם הוצרכו הוצרכו ואם לאו יהיו לדמיהן

א״ל אביי והא מר הוא דאמר הקדיש זכר לדמיו קדוש קדושת הגוף לא קשיא הא דאמר לדמי עולה הא דאמר לדמי נסכים

איתיביה אביי פר ושעיר של יום הכפורים שאבדו והפריש אחרים תחתיהם

דף יא עמוד ב

וכן שעירי ע״ז שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו דברי ר׳ יהודה ר׳ אלעזר ור׳ שמעון אומרים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת צבור מתה

ואמאי לימא לב בית דין מתנה עליהן

אבודין קאמרת שאני אבודין דלא שכיחי

הרי פרה דלא שכיחא ותניא פרה נפדית על כל פסול שבה מתה תפדה נשחטה תפדה מצא אחרת נאה הימנה תפדה שחטה על גבי מערכתה אין לה פדייה עולמית שאני פרה דקדשי בדק הבית היא

אי הכי מתה או נשחטה תפדה הא בעינן העמדה והערכה הא מני ר״ש היא דאמר קדשי מזבח היו בכלל העמדה והערכה קדשי בדק הבית לא היו בכלל העמדה והערכה

אי רבי שמעון אימא סיפא שחטה על גבי מערכתה אין לה פדייה עולמית

והתניא ר״ש אומר פרה מטמאה טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר ואמר ר״ל אומר היה ר׳ שמעון פרה נפדית על גב מערכתה

אלא שאני פרה הואיל ודמיה יקרין

אמר מר מתה תפדה וכי פודין את הקדשים להאכילן לכלבים אמר רב משרשיא משום עורה וקיימי ב״ד ומתנו אדעתא דעורה אמר רב כהנא אמרי אינשי מגמלא אונה

איתיביה אמרו לו לר׳ שמעון מהו שיקרבו זה בזה אמר להו יקרבו אמרו לו הואיל ואין כפרתן שוה היאך הן קריבין אמר להן כולן באין לכפר על טומאת מקדש וקדשיו

ואמאי לימא לב ב״ד מתנה עליהן ר׳ שמעון קאמרת ר״ש לית ליה לב ב״ד מתנה עליהן דאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם א״ר יוחנן תמידין שלא הוצרכו לצבור לדברי רבי שמעון אין נפדין תמימים לדברי חכמים נפדין תמימים

ורבנן דפליגי עליה דרבי שמעון מאן נינהו אי נימא רבנן דקטורת

דף יב עמוד א

שאני קטורת דלא בר רעיה היא

אלא רבנן דפרה דלמא שאני פרה דדמיה יקרין

ואלא רבנן דאמרו לו

ממאי דר׳ יהודה היא והכי קאמר ליה בשלמא לדידי דאמינא לב ב״ד מתנה עליהן אמטו להכי יקרבו אלא לדידך דאמרת לא אמאי יקרבו

דלמא ר״מ היא והכי קאמר ליה בשלמא לדידי דאמינא כל השעירים כפרתן שוה מש״ה יקרבו אלא לדידך אמאי יקרבו

אלא ר׳ יוחנן גמרא גמיר לה לדברי ר״ש אין נפדין לדברי חכמים נפדין

ולר״ש דלית ליה לב ב״ד מתנה עליהן מאי עבדין להו א״ר יצחק א״ר יוחנן מקיצין בהן את המזבח

א״ר שמואל בר רב יצחק ומודה ר״ש בשעירי חטאת שאין מקיצין בגופן אלא בדמיהן

הכא הוא דמעיקרא עולה והשתא עולה אבל התם דמעיקרא חטאת והשתא עולה גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה

אמר אביי אף אנן נמי תנינא פר ושעיר של יוה״כ שאבדו והפריש אחרים תחתיהם וכן שעירי ע״ז שאבדו והפריש אחרים תחתיהן כולן ימותו דברי ר׳ יהודה ר׳ אלעזר ור״ש אומרים ירעו עד שיסתאבו וימכרו ויפלו דמיהן לנדבה שאין חטאת צבור מתה

ואמאי נקרבו אינהו גופייהו עולה אלא לאו ש״מ גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה

אמר רבא אף אנן נמי תנינא והשני ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה

ואמאי יקרב איהו גופיה עולה אלא לאו ש״מ גזרה אחר כפרה אטו לפני כפרה

אמר רבינא אף אנן נמי תנינא אשם שמתו בעליו או שנתכפרו בעליו ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה רבי אליעזר אומר ימות רבי יהושע אומר יביא בדמיו עולה

וליקרב הא גופא עולה אלא לאו גזירה לאחר כפרה אטו לפני כפרה שמע מינה

תניא נמי הכי מה הן מביאין מן המותרות

דף יב עמוד ב

קיץ כבנות שוח למזבח והכתיב (ויקרא ב, יא) כי כל שאור וכל דבש וגו׳ תני רב חנינא כבנות שוח לאדם

דרש ר״נ בר רב חסדא אין מקיצין בעולת העוף אמר רבא הא בורכא א״ל ר״נ בר יצחק לרבא מאי בורכתא אנא אמריתה ניהליה ומשמיה דרב שימי מנהרדעא אמריתה ניהליה דאמר רב שימי מנהרדעא מותרות לנדבת צבור אזלי ואין עולת עוף בצבור

ואף שמואל סבר להא דר׳ יוחנן דאמר רב יהודה אמר שמואל קרבנות צבור סכין מושכתן למה שהן

תניא נמי הכי ומודה ר״ש בשעיר שאם לא קרב ברגל יקרב בר״ה ואם לא קרב בר״ח יקרב ביוה״כ ואם לא קרב ביוה״כ יקרב ברגל ואם לא קרב ברגל זה יקרב ברגל אחר שמתחלתו לא בא אלא לכפר על מזבח החיצון

(תנא לא הוקדש אלא לכפר על מזבח החיצון):

״ועל זדון טומאת מקדש וקדשיו שעיר הנעשה בפנים כו׳״ מנהני מילי

דת״ר (ויקרא טז, טז) וכפר על הקדש מטומאות בני ישראל וגו׳ פשעים אלו המרדים וכן הוא אומר (מלכים ב ג, ז) מלך מואב פשע בי ואומר (מלכים ב ח, כב) אז תפשע לבנה בעת ההיא חטאות אלו השגגות וכן הוא אומר (ויקרא ד, ב) נפש כי תחטא בשגגה:

״על שאר עבירות שבתורה הקלות והחמורות הזדונות והשגגות כו׳״

היינו קלות היינו עשה ולא תעשה חמורות היינו כריתות ומיתות ב״ד הודע היינו מזיד לא הודע היינו שוגג

אמר רב יהודה ה״ק על שאר עבירות שבתורה בין קלות בין חמורות בין שעשאן בשוגג בין שעשאן במזיד אותן שעשאן בשוגג בין נודע לו ספיקן בין לא נודע לו ספיקן ואלו הן קלות עשה ולא תעשה ואלו הן חמורות כריתות ומיתות ב״ד

האי עשה ה״ד אי דלא עבד תשובה (משלי כא, כז) זבח רשעים תועבה אי דעבד תשובה כל יומא נמי דתניא עבר על מצות עשה ועשה תשובה לא זז משם עד שמוחלין לו

אמר רבי זירא

דף יג עמוד א

בעומד במרדו ורבי היא דתניא רבי אומר על כל עבירות שבתורה בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יום הכפורים מכפר חוץ מפורק עול ומגלה פנים בתורה ומפר ברית בבשר שאם עשה תשובה יום הכפורים מכפר ואם לאו אין יום הכפורים מכפר

מאי טעמא דרבי דתניא (במדבר טו, לא) כי דבר ה׳ בזה זה הפורק עול ומגלה פנים בתורה ואת מצותו הפר זה המפר ברית בבשר (במדבר טו, לא) הכרת תכרת הכרת לפני יוה״כ תכרת לאחר יוה״כ

יכול אפילו עשה תשובה ת״ל (במדבר טו, לא) עונה בה לא אמרתי אלא בזמן שעונה בה

ורבנן הכרת בעולם הזה תכרת לעולם הבא עונה בה שאם עשה תשובה ומת מיתה ממרקת

ומי מצית מוקמת לה כרבי והא מדסיפא רבי יהודה היא רישא נמי ר׳ יהודה היא דקתני סיפא אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח ומאן אית ליה האי סברא רבי יהודה מכלל דרישא ר׳ יהודה

אמר רב יוסף רבי היא וסבר לה כר׳ יהודה

א״ל אביי דוקא קאמר מר רבי סבר לה כר׳ יהודה אבל רבי יהודה לא סבר לה כרבי או דלמא מדרבי סבר לה כרבי יהודה אף רבי יהודה סבר לה נמי כרבי מיהו אורחא דמילתא קתני למימר דתלמיד סבר לה כרביה

א״ל אין דוקא קאמינא רבי סבר לה כרבי יהודה אבל ר׳ יהודה לא סבר לה כרבי

דתניא יכול יהא יוה״כ מכפר על שבים ועל שאינן שבים ודין הוא הואיל וחטאת ואשם מכפרין ויום הכפורים מכפר מה חטאת ואשם אין מכפרין אלא על השבים אף יוה״כ אין מכפר אלא על השבים מה לחטאת ואשם שאין מכפרין על המזיד כשוגג תאמר ליוה״כ שמכפר על המזיד כשוגג

הואיל ומכפר על המזיד כשוגג יכפר על שבים ועל שאינן שבים תלמוד לומר (ויקרא כג, כז) אך חלק

סתם סיפרא מני ר׳ יהודה וקאמר שבים אין לא שבים לא

ורמי סתם סיפרא אסתם סיפרא דתניא יכול לא יהא יוה״כ מכפר אא״כ התענה בו וקראו מקרא קדש ולא עשה בו מלאכה לא התענה בו ולא קראו מקרא קדש ועשה בו מלאכה מנין ת״ל (ויקרא כג, כח) יום כפורים הוא מ״מ

אמר אביי לא קשיא הא רבי והא רבי יהודה

רבא אמר הא והא רבי ומודה רבי בכרת דיומא דאי לא תימא הכי כרת דיום הכפורים לרבי לית ליה

אלמה לא משכחת לה כגון דעבד בליליא ומית דלא אתא יממא לכפורי ליה

אלא אימא

דף יג עמוד ב

כרת דיממא לרבי לית ליה

אלמה לא משכחת לה דאכל אומצא וחנקיה ומית אי נמי דאכל סמוך לשקיעת החמה דלא הוה שהות לכפורי ליה:

אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח:

הא גופא קשיא קתני אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח והדר תני מה בין ישראל לכהנים ולכהן משוח אמר רב יהודה הכי קאמר אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משוח מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות ואין חילוק ביניהן ומה בין ישראל לכהנים ולכהן משוח אלא שהפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו וכו׳

ומני רבי יהודה היא דתניא (ויקרא טז, לג) וכפר את מקדש הקדש זה לפני ולפנים את אהל מועד זה היכל מזבח כמשמעו יכפר אלו עזרות כהנים כמשמעו עם הקהל אלו ישראל יכפר אלו הלוים

הושוו כולן לכפרה אחת שמתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות דברי ר׳ יהודה

רבי שמעון אומר כשם שדם שעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל על טומאת מקדש וקדשיו כך דם הפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו וכשם שוידויו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל בשאר עבירות כך וידויו של פר מכפר על הכהנים בשאר עבירות

ולרבי שמעון הא ודאי הושוו מאי הושוו דבני כפרה נינהו מיהו כל חד וחד מכפר בדנפשיה

מאי טעמיה דרבי שמעון דכתיב (ויקרא טז, ז) ולקח את שני השעירים איתקש שעיר המשתלח לשעיר הנעשה בפנים מה שעיר הנעשה בפנים אינו מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו דכתיב ביה אשר לעם אף שעיר המשתלח אינו מכפר על הכהנים בשאר עבירות

ורבי יהודה אמר לך להכי איתקוש שיהו שוים במראה ובקומה ובדמים הוא דאתא

מאן תנא להא דתנו רבנן ושחט את שעיר החטאת אשר לעם שאין הכהנים מתכפרין בו ובמה מתכפרין בפרו של אהרן

יכול לא יתכפרו בפרו של אהרן שהרי כבר נאמר אשר לו מעתה אין להן כפרה כשהוא אומר יכפר על הכהנים מצינו להן כפרה

במה הן מתכפרין מוטב שיתכפרו בפרו של אהרן שהרי הותר מכללו אצל ביתו ואל יתכפרו בשעיר הנעשה בפנים שלא הותר מכללו אצל ביתו

ואם נפשך לומר הרי הוא אומר (תהלים קלה, יט) בית אהרן ברכו את ה׳ בית הלוי ברכו את ה׳ יראי ה׳ ברכו את ה׳

מאן תנא אמר ר׳ ירמיה דלא כר׳ יהודה דאי ר׳ יהודה האמר כהנים יש להן כפרה בשעיר המשתלח ומני רבא אמר ר׳ שמעון היא דאמר כהנים אין להם כפרה בשעיר המשתלח

אביי אמר אפי׳ תימא ר׳ יהודה הכי קאמר מעתה אין להם כפרה בטומאת מקדש וקדשיו כשהוא אומר יכפר על הכהנים מצינו שיש להן כפרה בשאר עבירות וכמו דמצינו שיש להן כפרה בשאר עבירות כך יש להן כפרה

דף יד עמוד א

בטומאת מקדש וקדשיו במה הם מתכפרין מוטב שיתכפרו בפרו של אהרן שהרי הותר מכללו אצל ביתו ואל יתכפרו בשעיר הנעשה בפנים שהרי לא הותר מכללו

ואם נפשך לומר הרי הוא אומר (תהלים קלה, יט) בית אהרן ברכו את ה׳ וגו׳

ומאי אם נפשך לומר וכ״ת ביתו כתיב כולן קרויין ביתו שנא׳ בית אהרן ברכו את ה׳ יראי ה׳ ברכו את ה׳

והאי אשר לעם להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה דקאמר רחמנא מדעם ליהוי ההוא (ויקרא טז, ה) מומאת עדת בני ישראל נפקא

והאי אשר לו להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא משלו הוא מביא ואינו מביא משל צבור

יכול לא יביא משל צבור שאין הצבור מתכפרין בו אבל יביא משל אחיו הכהנים שאחיו הכהנים מתכפרין בו ת״ל (ויקרא טז, ו) אשר לו יכול לא יביא ואם הביא כשר ת״ל שוב אשר לו הכתוב שנה עליו לעכב

תנא הכי קא קשיא ליה מאי שנא בדעם דלא מכפר דלא קא חסרי ביה ממונא דכתיב אשר לעם בדאהרן נמי לא קא חסרי ביה ממונא וקאמר כולן קרויין ביתו

בשלמא לר״ש היינו דכתיב תרי וידוין ודם הפר חד כנגד שעיר הנעשה בפנים וחד כנגד שעיר הנעשה בחוץ וחד כנגד שעיר המשתלח

אלא לר׳ יהודה תרי וידוין ודם הפר ל״ל בחד וידוי ודמו סגיא

אחד לו ואחד לביתו כדתנא דבי רבי ישמעאל כך היא מדת הדין נוהגת מוטב יבוא זכאי ויכפר על החייב ואל יבוא חייב ויכפר על החייב:

הדרן עלך שבועות שתים:

מתני׳ **ידיעות** הטומאה שתים שהן ארבע נטמא וידע ונעלמה ממנו הטומאה וזכור את הקדש

נעלם ממנו הקדש וזכור את הטומאה נעלמו ממנו זה וזה ואכל את הקדש ולא ידע ומשאכל ידע הרי זה בעולה ויורד

נטמא וידע ונעלמה ממנו טומאה וזכור את המקדש נעלם ממנו מקדש וזכור את הטומאה נעלם ממנו זה וזה ונכנס למקדש ולא ידע ומשיצא ידע הרי זה בעולה ויורד:

אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס לתוספת העזרה שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים וסנהדרין של שבעים ואחד ובשתי תודות ובשיר

ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהן וכל ישראל אחריהם

דף יד עמוד ב

הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת וכל שלא נעשית בכל אלו הנכנס לשם אין חייב עליה:

נטמא בעזרה ונעלמה ממנו טומאה וזכור את המקדש נעלם הימנו מקדש וזכור הטומאה נעלם ממנו זה וזה והשתחוה או ששהה בכדי השתחואה או בא לו בארוכה חייב בקצרה פטור

זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה

ואיזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו:

רבי אליעזר אומר השרץ ונעלם ממנו על העלם שרץ חייב ואינו חייב על העלם מקדש

רבי עקיבא אומר ונעלם ממנו והוא טמא על העלם טומאה חייב ואינו חייב על העלם מקדש

ר' ישמעאל אומר ונעלם ונעלם שתי פעמים לחייב על העלם טומאה ועל העלם מקדש:

גמ' אמר רב פפא לאביי שתים שהן ארבע שתים שהן שש הויין ידיעות הטומאה תחלה וסוף ידיעות הקודש תחלה וסוף ידיעות מקדש תחלה וסוף

ולטעמיך תמני הויין דהא איכא טומאה דקודש וטומאה דמקדש תחלה וסוף

הא לא קשיא שם טומאה אחת היא מכל מקום שית הויין

אמר רב פפא לעולם תמני הויין ארבעי קמייתא דלא מייתן ליה לידי קרבן לא קא חשיב ארבעה בתרייתא דמייתן ליה לידי קרבן קא חשיב

ואיכא דאמרי אמר רב פפא לעולם תמני הויין וארבעי קמייתא דליתנהו בכל התורה כולה קא חשיב ארבעי בתרייתא דאיתנהו בכל התורה כולה לא קא חשיב

בעי רב פפא נעלמו ממנו הלכות טומאה מהו היכי דמי אילימא דלא ידע אי שרץ טמא אי צפרדע טמא זיל קרי בי רב הוא

לעולם דידע בטומאת שרץ וכגון דנגע בכעדשה ולא ידע כעדשה אי מטמא אי לא מטמא מאי כיון דידע דמטמא שרץ בעולם ידיעה היא או דלמא כיון דכעדשה לא ידע אי מטמא אי לא מטמא העלמה היא תיקו

בעי רבי ירמיה בן בבל שעלה לארץ ישראל ונעלם ממנו מקום מקדש מהו

אליבא דמאן אי אליבא דרבי עקיבא דבעי ידיעה בתחלה הא לא מחייב על העלם מקדש אי אליבא דרבי ישמעאל דמחייב על העלם מקדש הא לא בעי ידיעה בתחלה

לא צריכא אליבא דרבי דבעי ידיעה בתחלה ומחייב על העלם מקדש ואמר ידיעת בית רבו שמה ידיעה מאי כיון דידע דאיכא מקדש בעולם ידיעה היא או דלמא כיון דמקומו לא ידע ליה העלמה היא תיקו:

אחד הנכנס לעזרה וכו': מנא הני מילי אמר רב שימי בר חייא דאמר קרא (שמות כה, ט) ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו

דף טו עמוד א

וכן תעשו לדורות

מתיב רבא כל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן מחנכתן ואמאי ונימא וכן תעשו לדורות

שאני התם דאמר קרא (במדבר ז, א) וימשחם ויקדש אותם אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה

אימא אותם במשיחה לדורות או במשיחה או בעבודה אמר רב פפא אמר קרא (במדבר ד, יב) אשר ישרתו בם בקדש תלאן הכתוב בשירות

השתא דכתב רחמנא אשר ישרתו אותם למה לי אי לא כתב רחמנא אותם הוה אמינא הני הוא דבמשיחה לדורות במשיחה ובעבודה דהא כתב וכן תעשו מיעט רחמנא אותם אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה:

ובשתי תודות: תנא שתי תודות שאמרו בלחמן ולא בבשרן מנהני מילי אמר רב חסדא דאמר קרא (נחמיה יב, לא) ואעמידה שתי תודות גדולות ותהלוכות לימין מעל לחומה

מאי גדולות אילימא ממין גדול ממש נימא פרים אלא גדולות במינן

מי איכא חשיבותא קמי שמיא והתניא נאמר בעולת בהמה (ויקרא א, ט) אשה ריח ניחח בעולת העוף (ויקרא א, ט) אשה ריח ניחח במנחה (ויקרא ב, ב) אשה ריח ניחח מלמד שאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לאביו שבשמים

אלא גדולה שבתודה ומאי ניהו חמץ דתנן התודה היתה באה מן חמש סאין ירושלמי׳ שהן שש מדבריות שהן שתי איפות והאיפה שלש סאין עשרים עשרון עשרה לחמץ ועשרה למצה ובמצה שלשה מינין חלות רקיקין ורבוכה

אמר רמי בר חמא אין העזרה מתקדשת אלא בשירי מנחה מאי טעמא כירושלים מה ירושלים דבר הנאכל בה מקדשה אף עזרה דבר הנאכל בה מקדשה

אטו לחמי תודה בעזרה מי לא מתאכלי אלא כירושלים מה ירושלים דבר הנאכל בה ויוצא ממנה נפסל אף עזרה דבר הנאכל בה והיוצא ממנה נפסל

אי מה להלן חמץ אף כאן חמץ ותסברא מנחת חמץ מי איכא

דף טו עמוד ב

וכי תימא דמחמיץ להו לשירים ומקדש בהו והכתיב (ויקרא ו, י) לא תאפה חמץ חלקם ואמר ריש לקיש אפילו חלקם לא תאפה חמץ

אלמה לא אפשר דמקדש בשתי הלחם בעצרת משום דלא אפשר

היכי ניעביד נבנייה מאתמול וניקדשיה מאתמול שתי הלחם בשחיטת כבשים הוא דקדשי

נבנייה מאתמול וניקדשיה האידנא בעינן קידוש בשעת הבנין

נבנייה ביום טוב ונקדשיה ביום טוב אין בנין מקדש דוחה יום טוב

נשבקה לבתר הכי ונבנייה וניקדשיה איפסילא ליה בלינה

נבנייה ממעלי יומא ונשייר ביה פורתא דעד דקדיש יומא לאלתר נגמריה וניקדשיה אין בנין בית המקדש בלילה דאמר אביי מנין שאין בנין בית המקדש בלילה שנאמר (במדבר ט, טו) וביום הקים את המשכן ביום מקימו בלילה אין מקימו הלכך לא אפשר:

ובשיר: ת״ר שיר של תודה בכנורות ובנבלים ובצלצלים על כל פינה ופינה ועל כל אבן גדולה שבירושלים ואומר (תהלים ל, ב) ארוממך ה׳ כי דליתני וגו׳ ושיר של פגעים ויש אומרין שיר של נגעים

מאן דאמר דנגעים דכתיב (תהלים צא, י) ונגע לא יקרב באהלך ומאן דאמר פגעים דכתיב (תהלים צא, ז) יפול מצדך אלף

ואומר (תהלים צא, א) יושב בסתר עליון בצל שדי יתלונן עד (תהלים צא, ט) כי אתה ה׳ מחסי עליון שמת מעונך וחוזר ואומר (תהלים ג, א) מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו ה׳ מה רבו צרי עד לה׳ הישועה על עמך ברכתך סלה:

רבי יהושע בן לוי אמר להו להני קראי וגאני היכי עביד הכי והאמר ר׳ יהושע בן לוי אסור להתרפאות בדברי תורה להגן שאני

ואלא כי אמר אסור דאיכא מכה אי דאיכא מכה אסור ותו לא והתנן הלוחש על המכה אין לו חלק לעולם הבא הא איתמר עלה א״ר יוחנן ברוקק שנו לפי שאין מזכירין שם שמים על הרקיקה:

ב״ד מהלכין ושתי תודות אחריהן וכו׳: למימרא דבית דין קמי תודה אזלי והכתיב (נחמיה יב, לב) וילך אחריהם הושעיה וחצי שרי יהודה הכי קאמר בית דין מהלכין ושתי תודות מהלכות ובית דין אחריהם

כיצד מהלכות רבי חייא ורבי שמעון ברבי חד אמר זו כנגד זו וחד אמר זו אחר זו מאן דאמר זו כנגד זו הפנימית הך דמקרבא לחומה מאן דאמר זו אחר זו הפנימית הך דמקרבא לב״ד

תנן הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת בשלמא למאן דאמר זו אחר זו אמטו להכי פנימית נאכלת משום דאתיא חיצונה קמה וקדשה לה אלא למאן דאמר זו כנגד זו תרוייהו בהדי הדדי קא מיקדשי

וליטעמיך למאן דאמר זו אחר זו חדא מי מיקדשא הא כל שלא נעשית בכל אלו תנן ואפי׳ למ״ד באחת מכל אלו הני תרוייהו חדא מצוה היא

אלא א״ר יוחנן

דף טז עמוד א

על פי נביא נאכלת ועל פי נביא נשרפת:

כל שלא נעשית בכל אלו כו׳: איתמר רב הונא אמר בכל אלו תנן רב נחמן אמר באחת מכל אלו תנן

רב הונא אמר בכל אלו תנן קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ועזרא זכר בעלמא הוא דעבד

רב נחמן אמר באחת מכל אלו תנן קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא ועזרא קדושי קדיש אע״ג דלא הוו אורים ותומים

איתיביה רבא לרב נחמן כל שלא נעשית בכל אלו תני באחת מכל אלו

תא שמע אבא שאול אומר שני ביצעין היו בהר המשחה תחתונה ועליונה תחתונה נתקדשה בכל אלו עליונה לא נתקדשה בכל אלו אלא בעולי גולה שלא במלך ושלא באורים ותומים

תחתונה שהיתה קדושתה גמורה עמי הארץ נכנסין לשם ואוכלין שם קדשים קלים אבל לא מעשר שני וחברים אוכלין שם קדשים קלים ומעשר שני

עליונה שלא היתה קדושתה גמורה עמי הארץ היו נכנסין שם ואוכלין שם קדשים קלים אבל לא מעשר שני וחברים אין אוכלין שם לא קדשים קלים ולא מעשר שני ומפני מה לא קידשוה שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים ובסנהדרין של ע״א ובשתי תודות ובשיר

ולמה קידשוה למה קידשוה הא אמרת לא קידשוה אלא למה הכניסוה מפני שתורפה של ירושלים היתה ונוחה היא ליכבש משם

תנאי היא דתניא א״ר אליעזר שמעתי כשהיו בונין בהיכל עשו קלעים להיכל וקלעים לעזרות אלא שבהיכל בונין מבחוץ ובעזרות בונין מבפנים

אמר רבי יהושע שמעתי שמקריבין אף על פי שאין בית אוכלין קדשי קדשים אע״פ שאין קלעים קדשים קלים ומעשר שני אע״פ שאין חומה מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא לאו מכלל דר׳ אליעזר סבר לא קידשה לעתיד לבא

א״ל רבינא לרב אשי ממאי דלמא דכולי עלמא קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ומר מאי דשמיע ליה קאמר ומר מאי דשמיע ליה קאמר וכי תימא קלעים לר׳ אליעזר למה לי לצניעותא בעלמא

אלא הני תנאי דתניא א״ר ישמעאל ברבי יוסי למה מנו חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום אבל ראשונות בטלו משבטלה הארץ אלמא קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא

ורמינהי אמר ר׳ ישמעאל בר׳ יוסי וכי אלו בלבד היו והלא כבר נאמר (דברים ג, ד) ששים עיר כל חבל ארגוב ממלכת עוג בבשן כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה אלא למה מנו חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום

קידשום השתא הא אמרינן לקמן דלא צריכא לקדושי אלא מצאו אלו ומנאום

ולא אלו בלבד אלא כל שתעלה בידך מסורת מאבותיך שמוקפת חומה מימות יהושע בן נון כל מצות אלו נוהגות בה מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא קשיא דר׳ ישמעאל בר יוסי אדרבי ישמעאל בר יוסי

איבעית אימא תרי תנאי אליבא דר׳ ישמעאל בר יוסי איבעית אימא חדא מינייהו ר׳ אלעזר בר יוסי אמרה דתניא ר׳ אלעזר בר יוסי אומר (ויקרא כה, ל) אשר לוא חומה אע״פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם לכן:

דף טז עמוד ב

נטמא בעזרה ונעלמה ממנו טומאה וכו׳: טומאה בעזרה מנלן א״ר אלעזר כתוב אחד אומר (במדבר יט, יג) את משכן ה׳ טמא וכתוב אחד אומר (במדבר יט, כ) כי את מקדש ה׳ טמא (אם אינו ענין לטומאה שבחוץ תנהו ענין לטומאה שבפנים)

וקראי מיתרי הא מיצרך צריכי דתניא ר׳ אלעזר אומר אם נאמר משכן למה נאמר מקדש ואם נאמר מקדש למה נאמר משכן אילו נאמר משכן ולא נאמר מקדש הייתי אומר על משכן יהא חייב שהרי משוח בשמן המשחה ועל מקדש לא יהא חייב ואם נאמר מקדש ולא נאמר משכן הייתי אומר על מקדש יהא חייב שהרי קדושתו קדושת עולם ועל משכן לא יהא חייב לכך נאמר משכן לכך נאמר מקדש

רבי אלעזר הכי קא קשיא ליה מכדי משכן איקרי מקדש ומקדש איקרי משכן נכתוב או אידי ואידי מקדש או אידי ואידי משכן משכן ומקדש למה לי שמע מינה תרתי

בשלמא מקדש איקרי משכן דכתיב (ויקרא כו, יא) ונתתי משכני בתוככם אלא משכן דאיקרי מקדש מנלן אילימא מדכתיב (במדבר י, כא) ונסעו הקהתים נושאי המקדש ההוא בארון כתיב אלא מהכא (שמות כה, ח) ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וכתיב (שמות כה, ט) ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן:

והשתחוה או ששהה כדי השתחואה: אמר רבא לא שנו אלא שהשתחוה כלפי פנים אבל השתחוה כלפי חוץ שהה אין לא שהה לא

איכא דמתני לה אסיפא או ששהה בכדי השתחואה מכלל דהשתחואה גופה בעיא שהייה אמר רבא לא שנו אלא שהשתחוה כלפי חוץ אבל כלפי פנים אע״ג דלא שהה והכי קאמר השתחוה כלפי פנים או ששהה כדי השתחואה בהך השתחואה דכלפי חוץ חייב

היכי דמי השתחואה דאית בה שהייה והיכי דמי השתחואה דלית בה שהייה דלית בה שהייה זו כריעה בעלמא היא דאית בה שהייה פישוט ידים ורגלים

וכמה שיעור שהייה פליגי בה ר׳ יצחק בר נחמני וחד דעימיה ומנו רבי שמעון בן פזי ואמרי לה ר״ש בן פזי וחד דעימיה ומנו ר׳ יצחק בר נחמני ואמרי לה ר״ש בר נחמני חד אמר כמימריה דהאי פסוקא וחד אמר כמויכרעו לסיפא (דברי הימים ב ז, ג) וכל בני ישראל רואים ברדת האש וכבוד ה׳ על הבית ויכרעו אפים ארצה על הרצפה וישתחוו והודות לה׳ כי טוב כי לעולם חסדו

ת״ר קידה על אפים וכן הוא אומר (מלכים א א, לא) ותקד בת שבע אפים ארץ כריעה על ברכים וכן הוא אומר (מלכים א ח, נד) מכרוע על ברכיו השתחואה זו פישוט ידים ורגלים וכן אומר (בראשית לז, י) הבוא נבוא אני ואמך ואחיך להשתחות לך ארצה:

בעי רבא צריך שהייה למלקות או אין צריך שהייה למלקות לקרבן גמירי שהייה למלקות לא גמירי שהייה

דף יז עמוד א

או דלמא בפנים גמירי שהייה לא שנא לקרבן ולא שנא למלקות תיקו

בעי רבא תלה עצמו באויר עזרה מהו כי גמירי שהייה שהייה דבת השתחואה דלאו בת השתחואה לא גמירי או דלמא בפנים שהייה גמירי ל״ש דבת השתחואה ול״ש דלאו בת השתחואה תיקו

בעי רב אשי טימא עצמו במזיד מהו באונס גמירי שהייה במזיד לא גמירי שהייה או דלמא בפנים גמירי שהייה ל״ש באונס ול״ש במזיד תיקו

בעי רב אשי נזיר בקבר בעי שהייה למלקות או אינו צריך בפנים גמירי שהייה בחוץ לא גמירי שהייה או דלמא באונס גמירי שהייה לא שנא בפנים ול״ש בחוץ תיקו:

בא לו בארוכה חייב בקצרה פטור וכו׳: אמר רבא קצרה שאמרו אפי׳ עקב בצד גודל ואפי׳ כל היום כולו

בעי רבא שהיות מהו שיצטרפו ותיפשוט ליה מדידיה התם בדלא שהה

בעא מיניה אביי מרבה בא לו בארוכה שיעור קצרה מהו שיעור גמירי וכי בא לו בארוכה שיעור קצרה פטור או דלמא דוקא גמירי בארוכה חייב בקצרה פטור א״ל לא נתנה ארוכה להדחות אצלו

מתקיף לה ר׳ זירא אלא דקיימא לן טמא ששימש במיתה היכי משכחת לה אי דלא שהה היכי עביד עבודה אי דשהה בר כרת הוא

אי אמרת בשלמא שיעורא גמירי משכחת לה דאניס נפשיה בקצרה ועבד עבודה

דף יז עמוד ב

אלא אי אמרת דוקא גמירי היכי משכחת לה

אמר אביי מאי קושיא משכחת לה כגון שבא בקצרה והפך בצינורא וכדרב הונא דאמר רב הונא זר שהפך בצינורא חייב מיתה

גופא אמר רב הונא זר שהפך בצינורא חייב מיתה ה״ד אי דלא הפך לה לא מיעכלי פשיטא ואי דלא הפך בהו נמי מיעכלי מאי קא עביד

לא צריכא דאי לא הפך בהו מיעכלי בתרתי שעי והשתא מיעכלי בחד שעתא והא קמ״ל דכל קרובי עבודה עבודה היא

א״ר אושעיא בעינא דאימא מילתא ומסתפינא מחבריא הנכנס לבית המנוגע דרך אחוריו ואפילו כולו חוץ מחוטמו טהור דכתיב (ויקרא יד, מו) והבא אל הבית דרך ביאה אסרה תורה

ומסתפינא מחבריא אי הכי כולו נמי אמר רבא כולו לא גרע מכלים שבבית דכתיב (ויקרא יד, לו) ולא יטמא כל אשר בבית

תניא נמי הכי גגין הללו אין אוכלין שם קדשי קדשים ואין שוחטין שם קדשים קלים וטמא שנכנס דרך גגין להיכל פטור שנאמר (ויקרא יב, ד) ואל המקדש לא תבא דרך ביאה אסרה תורה:

זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה וכו׳: היכא קאי דקאמר זו היא התם קאי אין חייבין על עשה ועל לא תעשה שבמקדש

ואין מביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבמקדש

אבל חייבין על עשה ועל לא תעשה שבנדה ומביאין אשם תלוי על עשה ועל לא תעשה שבנדה

וקאמר זו היא מצות עשה שבמקדש שאין חייבין עליה ואיזו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו

איתמר אביי אמר משמיה דר׳ חייא בר רב חייב שתים וכן אמר רבא אמר רב שמואל בר שבא אמר רב הונא חייב שתים חדא אכניסה וחדא אפרישה

הוי בה רבה במאי אילימא סמוך לוסתה ובמאן אילימא בתלמיד חכם בשלמא אכניסה ליחייב קסבר יכולני לבעול אלא אפרישה אמאי ליחייב מזיד הוא

דף יח עמוד א

ואי בעם הארץ אידי ואידי אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד הוא

ואלא בשאין סמוך לוסתה ובמאן אילימא בתלמיד חכם ולא חדא לא מיחייב אכניסה אנוס אפרישה מזיד אי בעם הארץ חדא הוא דמיחייב אפרישה

הדר אמר רבא לעולם בסמוך לוסתה ובתלמיד חכם ותלמיד חכם לזו ואין תלמיד חכם לזו

אמר רבא ותרוייהו תנינהו כניסה תנינא פרישה תנינא פרישה תנינא דקתני היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב

כניסה תנינא נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן מאי לאו בסמוך לוסתה ואכניסה

א״ל רב אדא בר מתנא לרבא לעולם אימא לך בשלא סמוך לווסתה ואפרישה וכי תימא פרישה למה לי הא תנא ליה הא איצטריך לאשמועינן נמצא על שלה טמאים בספק ופטורין מן הקרבן ואיידי דבעי מיתנא נמצא על שלה תנא נמי נמצא על שלו

אמר ליה רבינא לרב אדא מי מצית לאוקמה להההיא בשלא סמוך לוסתה ואפרישה והא נמצא קתני ונמצא לבתר הכי משמע ואי אפרישה מעיקרא כי פריש ליה מעיקרא הויא ליה ידיעה

א״ל רבא ציית מאי דקאמר רבך היכי מצית דתניא עלה זו היא מצות עשה שבנדה שחייבין עליה ואם איתא מצות לא תעשה היא

אמר ליה אי תניתא חסר ותני הכי זו היא מצות לא תעשה שבנדה שחייבין עליה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב זו היא מצות עשה שבנדה כו׳

אמר מר פירש מיד חייב היכי עביד אמר רב הונא משמיה דרבא נועץ עשר צפרניו בקרקע עד שימות וטוביה

אמר רבא זאת אומרת המשמש מת בעריות פטור דאי סלקא דעתך חייב הכא מאי טעמא פטור משום דאנוס הוא אי אנוס הוא כי פירש מיד נמי ניפטר אנוס הוא

אמר ליה אביי לעולם אימא לך המשמש מת בעריות חייב והכא מאי טעמא פטור משום דאנוס הוא והא דאמרת כי פריש מיד אמאי חייב שהיה לו לפרוש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה

אמר ליה רבה בר חנן לאביי אם כן מצינו ארוכה וקצרה בנדה

דף יח עמוד ב

ואנן במקדש תנן אלא משום דלא דמי ארוכה דהכא קצרה דהתם וארוכה דהתם קצרה דהכא

מתקיף לה רב הונא בריה דרב נתן ומי אמר אביי אנוס הוא אלמא בשלא סמוך לוסתה קאמרינן והא אביי דאמר חייב שתים אלמא בסמוך לוסתה עסקינן

כי איתמר דאביי בעלמא איתמר

בעא מיניה רבי יונתן בן יוסי בן לקוניא מרבי שמעון בן יוסי בן לקוניא אזהרה לבועל נדה מנין מן התורה שקל קלא פתק ביה אזהרה לבועל נדה (ויקרא יח, יט) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב

אלא אזהרה למשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי דלא ניפריש מיד מנלן אמר חזקיה אמר קרא (ויקרא טו, כד) ותהי נדתה עליו אפי׳ בשעת נדתה תהא עליו

אשכחן עשה לא תעשה מנלן אמר רב פפא אמר קרא לא תקרב לא תקרב נמי לא תפרוש הוא דכתיב (ישעיהו סה, ה) האומרים קרב אליך אל תגש בי כי קדשתיך

ת״ר (ויקרא טו, לא) והזרתם את בני ישראל מטומאתם אמר רבי יאשיה מיכן אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה אמר רבה עונה

א״ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי כל שאינו פורש מאשתו סמוך לוסתה אפילו הויין לו בנים כבני אהרן מתים דכתיב והזרתם את בני ישראל מטומאתם והדוה בנדתה וסמיך ליה אחרי מות

אמר ר׳ חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל הפורש מאשתו סמוך לוסתה הויין לו בנים זכרים דכתיב (ויקרא יא, מז) להבדיל בין הטמא ובין הטהור וסמיך ליה אשה כי תזריע וילדה זכר רבי יהושע בן לוי אמר הויין לו בנים ראויין להוראה דכתיב (ויקרא י, י) להבדיל ולהורות

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן כל המבדיל על היין במוצאי שבתות הויין לו בנים זכרים דכתיב להבדיל בין הקדש ובין החול וכתיב התם להבדיל בין הטמא ובין הטהור וסמיך ליה אשה כי תזריע רבי יהושע בן לוי אמר בנים ראוין להוראה דכתיב להבדיל ולהורות

אמר רבי בנימין בר יפת אמר רבי אלעזר כל המקדש את עצמו בשעת תשמיש הויין לו בנים זכרים שנאמר (ויקרא יא, מד) והתקדשתם והייתם קדושים וסמיך ליה אשה כי תזריע:

רבי אליעזר אומר השרץ ונעלם ממנו כו': מאי בינייהו

אמר חזקיה שרץ ונבלה איכא בינייהו ר' אליעזר סבר בעינן עד דידע אי בשרץ איטמי אי בנבלה איטמי ורבי עקיבא סבר לא בעינן עד דידע דכיון דידע דאיטמא בעולם לא צריך אי בשרץ איטמי אי בנבלה איטמי

וכן אמר עולא שרץ ונבלה איכא בינייהו דעולא רמי דרבי אליעזר אדרבי אליעזר ומשני מי א"ר אליעזר בעינן עד דידע אי בשרץ איטמי אי בנבלה איטמי

ורמינהי אמר רבי אליעזר מה נפשך חלב אכל חייב נותר אכל חייב שבת חילל חייב יום הכפורים חילל חייב אשתו נדה בעל חייב אחותו בעל חייב

אמר לו רבי יהושע הרי הוא אומר (ויקרא ד, כג) או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה עד שיודע לך במה חטא

ומשני התם אשר חטא והביא אמר רחמנא חטא כל שהוא הכא מכדי כתיב (ויקרא ה, ב) בכל דבר טמא או בנבלת שרץ טמא למה לי שמע מינה בעינן עד דידע אי בשרץ איטמי אי בנבלה איטמי

ורבי עקיבא איידי

דף יט עמוד א

דבעי למיכתב בהמה וחיה לכדרבי כתיב נמי שרץ כדתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה

ורבי אליעזר האי בה מאי עביד ליה פרט למתעסק

ורבי יוחנן אמר משמעות דורשין איכא בינייהו וכן אמר רב ששת משמעות דורשין איכא בינייהו דרב ששת מחליף דרבי אליעזר לרבי עקיבא ודרבי עקיבא לרבי אליעזר

בעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו אמר ליה הרי העלם טומאה בידו וחייב אדרבה הרי העלם מקדש בידו ופטור

אמר רב אשי חזינן אי מטומאה קא פריש הרי העלם טומאה בידו וחייב אי ממקדש קא פריש הרי העלם מקדש בידו ופטור אמר ליה רבינא לרב אשי כלום פריש ממקדש אלא משום טומאה כלום פריש מטומאה אלא משום מקדש אלא לא שנא

תנו רבנן שני שבילין אחד טמא ואחד טהור והלך בראשון ולא נכנס בשני ונכנס חייב

הלך בראשון ונכנס הזה ושנה וטבל ואח"כ הלך בשני ונכנס חייב ר"ש פוטר ורבי שמעון בן יהודה פוטר בכולן משום ר' שמעון:

בכולן

דף יט עמוד ב

ואפילו בקמייתא ממה נפשך טמא הוא אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שהלך בראשון ובשעה שהלך בשני שכח שהלך בראשון דהויא ליה מקצת ידיעה

ובהא קא מיפלגי תנא קמא סבר אמרינן מקצת ידיעה ככל ידיעה ורבי שמעון סבר לא אמרינן מקצת ידיעה ככל ידיעה

הלך בראשון ונכנס הזה ושנה וטבל חזר והלך בשני ונכנס חייב ורבי שמעון פוטר ואמאי חייב ספק ידיעה הוא

אמר רבי יוחנן כאן עשו ספק ידיעה כידיעה וריש לקיש אמר הא מני רבי ישמעאל היא דאמר לא בעינן ידיעה בתחלה:

ורמי דרבי יוחנן אדרבי יוחנן ורמי דריש לקיש אדריש לקיש דתניא אכל ספק חלב ונודע ספק חלב ונודע רבי אומר כשם שמביא חטאת על כל אחד ואחד כך מביא אשם תלוי על כל אחד ואחד

ר״ש בן יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אמרו משום רבי שמעון אינו מביא אלא אשם תלוי אחד שנאמר (ויקרא ה, יח) על שגגתו אשר שגג התורה ריבתה שגגות הרבה ואשם תלוי אחד

ואמר ריש לקיש כאן שנה רבי ידיעות ספיקות מתחלקות לחטאות

ורבי יוחנן אמר כשם שידיעות ודאי בעלמא מתחלקות לחטאות כך ידיעות ספק מתחלקות לאשמות

בשלמא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן לא קשיא כאן עשו ולא בכל התורה כולה עשו הכא הוא דלא כתיבא ידיעה בהדיא מונעלם הוא דקא אתי ולא בכל התורה כולה עשו דכתיב (ויקרא ד, כג) או הודע אליו ידיעה מעלייתא בעינן

אלא לריש לקיש אדמוקים ליה כר׳ ישמעאל נוקמה כרבי הא קא משמע לן דרבי ישמעאל לא בעי ידיעה בתחלה

פשיטא דלא בעי מדלא מייתרי ליה קראי (ויקרא ה, ב) ונעלם דמיחייב על העלם מקדש מהו דתימא כי לית ליה מקראי אבל מגמרא אית ליה קמ״ל:

הדרן עלך ידיעות הטומאה

מתני׳ **שבועות** שתים שהן ארבע שבועה שאוכל ושלא אוכל שאכלתי ושלא אכלתי

שבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא חייב דברי רבי עקיבא אמרו לו לר״ע היכן מצינו באוכל כל שהוא שהוא חייב שזה חייב אמר להם ר׳ עקיבא וכי היכן מצינו במדבר ומביא קרבן שזה מדבר ומביא קרבן:

גמ׳ למימרא דשאוכל דאכילנא משמע ורמינהי שבועה לא אוכל לך שבועה שאוכל לך לא שבועה שלא אוכל לך אסור

אמר אביי לעולם דאכילנא משמע לא קשיא כאן במסרבין בו לאכול כאן בשאין

דף כ עמוד א

מסרבין בו לאכול

מתניתין בשאין מסרבין בו לאכול ברייתא במסרבין בו לאכול וקאמר לא אכילנא ולא אכילנא דכי קא משתבע הכי קאמר שבועה שלא אוכל

רב אשי אמר תני שבועה שאי אוכל לך אי הכי מאי למימרא מהו דתימא לישניה דאיתקילא ליה קמ״ל:

ת״ר מבטא שבועה איסר שבועה איסור איסר אם אתה אומר איסר שבועה חייב ואם לאו פטור אם אתה אומר איסר שבועה והא אמרת איסר שבועה הוא

אמר אביי ה״ק מבטא שבועה איסר מיתפיס בשבועה איסור איסר אם אתה אומר מיתפיס בשבועה כמוציא שבועה מפיו דמי חייב ואם לאו פטור

וממאי דמבטא שבועה דכתיב (ויקרא ה, ד) או נפש כי תשבע לבטא בשפתים איסר נמי דכתיב (במדבר ל, יד) כל נדר וכל שבועת איסר

אלא ממאי דאיסר מיתפס בשבועה הוא דכתיב (במדבר ל, יא) או אסרה אסר על נפשה בשבועה

מבטא נמי הכתיב (ויקרא ה, ד) לכל אשר יבטא האדם בשבועה

אלא אמר אביי מבטא שבועה מהכא (במדבר ל, ז) ואם היו תהיה לאיש ונדריה עליה או מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה ואילו שבועה לא קאמר במאי אסרה עצמה במבטא

רבא אמר לעולם אימא לך מיתפיס בשבועה לאו כמוציא שבועה מפיו דמי והכי קאמר מבטא שבועה איסר נמי שבועה אסריה דאיסר הטילו הכתוב בין נדר לשבועה הוציאו בלשון נדר נדר בלשון שבועה שבועה

היכן הטילו (במדבר ל, יא) ואם בית אישה נדרה או אסרה אסר על נפשה בשבועה וגו׳

ואזדו לטעמייהו דאיתמר מתפיס בשבועה אביי אמר כמוציא שבועה מפיו דמי ורבא אמר לאו כמוציא שבועה מפיו דמי

מיתיבי איזה איסר האמור בתורה האומר הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו כיום שמת בו פלוני כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם כיום שראה ירושלים בחורבנה אסור ואמר שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום

בשלמא לאביי מדמתפיס בנדר נדר מתפיס בשבועה שבועה

דף כ עמוד ב

אלא לרבא קשיא

אמר לך רבא תריץ ואימא הכי איזהו איסר נדר האמור בתורה האומר הרי עלי שלא אוכל בשר ושלא אשתה יין כיום שמת בו אביו כיום שנהרג בו פלוני ואמר שמואל והוא שנדור ובא מאותו היום

מאי טעמא אמר קרא (במדבר ל, ג) איש כי ידור נדר לה׳ עד שידור בדבר הנדור

כיום שמת בו אביו פשיטא כיום שנהרג בו גדליה בן אחיקם איצטריך ליה סלקא דעתך אמינא כיון דכי לא נדר נמי אסור כי נדר נמי לא הויא עליה איסור והאי לאו מיתפיס בנדר הוא קמ״ל

ואף ר׳ יוחנן סבר לה להא דרבא דכי אתא רבין א״ר יוחנן מבטא לא אוכל לך איסר לא אוכל לך שבועה

כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן אוכל ולא אוכל שקר ואזהרתיה מהכא (ויקרא יט, יב) לא תשבעו בשמי לשקר אכלתי ולא אכלתי שוא ואזהרתיה מהכא (שמות כ, ו) לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא

קונמות עובר (במדבר ל, ג) בלא יחל דברו

מיתיבי שוא ושקר אחד הן מאי לאו מדשוא לשעבר אף שקר נמי לשעבר אלמא אכלתי ולא אכלתי שקר הוא

מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא ומאי דבר אחד הן דבדיבור אחד נאמרו כדתניא (שמות כ, ח) זכור (דברים ה, יא) ושמור בדיבור אחד נאמרו מה שאין יכול הפה לדבר ומה שאין האוזן יכול לשמוע

בשלמא התם בדיבור אחד נאמרו כדרב אדא בר אהבה דאמר רב אדא בר אהבה נשים חייבות בקידוש היום דבר תורה דאמר קרא זכור ושמור כל שישנו בשמירה ישנו בזכירה והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו נמי בזכירה אלא הכא למאי הלכתא מיבעי ליה

אלא כשם שלוקה על שוא כך לוקה נמי על שקר

כלפי לייא אלא אימא כשם שלוקה על שקר כך לוקה נמי על שוא

פשיטא האי לאו והאי לאו מהו דתימא כדאמר ליה רב פפא לאביי לא ינקה כלל

דף כא עמוד א

קמ״ל כדשני ליה

ואיבעית אימא כשם שמביא קרבן על שקר כך מביא קרבן על שוא ור״ע היא דמחייב לשעבר כלהבא

מיתיבי אי זו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם שבועת שקר נשבע להחליף אימא נשבע ומחליף

כי אתא רבין א״ר ירמיה א״ר אבהו א״ר יוחנן אכלתי ולא אכלתי שקר ואזהרתיה (ויקרא יט, יב) מלא תשבעו בשמי לשקר אוכל ולא אוכל עובר (במדבר ל, ג) בלא יחל דברו ואי זו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם

אמר רב פפא הא דרבי אבהו לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דאמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם אמר רב יצחק א״ר יוחנן ר׳ יהודה אומר משום ר׳ יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה לאו שיש בו מעשה לוקין עליו ושאין בו מעשה אין לוקין עליו חוץ מנשבע ומימר ומקלל את חבירו בשם

נשבע מנלן א״ר יוחנן משום רשב״י אמר קרא (שמות כ, ו) לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא כי לא ינקה ב״ד של מעלה אין מנקין אותו אבל ב״ד של מטה מלקין אותו ומנקין אותו

א״ל רב פפא לאביי דלמא הכי קאמר רחמנא לא ינקה כלל אי כתיב כי לא ינקה כדקאמרת השתא דכתיב כי לא ינקה ה׳ ה׳ הוא דאינו מנקה אבל ב״ד של מטה מלקין אותו ומנקין אותו

אשכחן שבועת שוא שבועת שקר מנלן ר׳ יוחנן דידיה אמר לשוא לשוא שתי פעמים אם אינו ענין לשבועת שוא תנהו ענין לשבועת שקר

והוי בה ר׳ אבהו האי שבועת שקר ה״ד אילימא שבועה שלא אוכל ואכל לאו שיש בו מעשה הוא ואלא דאמר שבועה שאוכל ולא אכל האי מי לוקה והא איתמר שבועה שאוכל ככר זו היום ועבר היום ולא אכלה רבי יוחנן ור״ל דאמרי תרוייהו אינו לוקה

ר׳ יוחנן אמר אינו לוקה משום דהוה לאו שאין בו מעשה וכל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו ור״ל אמר אינו לוקה משום דהוה התראת ספק והתראת ספק לא שמה התראה

וא״ר אבהו תהא באכלתי ולא אכלתי ומאי שנא אמר רבא בפירוש ריבתה תורה שבועת שקר דומה לשוא מה שוא לשעבר אף שקר נמי לשעבר

איתיביה רבי ירמיה לרבי אבהו שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא אחת זו היא שבועת בטוי שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד

זו היא למעוטי מאי לאו למעוטי אכלתי ולא אכלתי דלא לקי

לא למעוטי אכלתי ולא אכלתי מקרבן זו היא דעל שגגתה קרבן עולה ויורד אבל אכלתי ולא אכלתי לא ור׳ ישמעאל היא דאמר אינו חייב אלא על העתיד לבא אבל מילקא לקי

דף כא עמוד ב

אימא סיפא זו היא שבועת שוא שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור זו היא למעוטי מאי מאי לאו למעוטי אכלתי ולא אכלתי דלא לקי

לא זו היא דעל שגגתה פטור מקרבן אבל אכלתי ולא אכלתי על שגגתה חייב קרבן ור״ע היא דמחייב לשעבר כלהבא

הא אמרת רישא ר׳ ישמעאל היא רישא רבי ישמעאל וסיפא רבי עקיבא כולה ר״ע ורישא לאו למעוטי אכלתי ולא אכלתי מקרבן אלא למעוטי אוכל ולא אכל ממלקות אבל קרבן מיחייב

ומאי שנא מסתברא קאי בלהבא ממעט להבא קאי בלהבא ממעט לשעבר:

שבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא חייב כו׳: איבעיא להו ר״ע בכל התורה כולה כר״ש ס״ל דמחייב במשהו דתניא ר״ש אומר כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לענין קרבן

ובדין הוא דבעי איפלוגי בעלמא והאי דקא מיפלגי הכא להודיעך כוחן דרבנן דאף ע״ג דאיכא למימר הואיל ומפרש חייב סתם נמי חייב קא משמע לן דפטרי

או דלמא בעלמא כרבנן סבירא ליה והכא היינו טעמא הואיל ומפרש חייב סתם נמי חייב

ת״ש דאמרו לו לר״ע היכן מצינו באוכל כל שהוא חייב שזה חייב ואם איתא לימא להו אנא בכל התורה כולה כר״ש סבירא לי

לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי בכל התורה כולה כר״ש סבירא לי לדידכו אודו לי מיהא הואיל ומפרש חייב סתם נמי חייב ואמרו ליה רבנן לא

תא שמע ר״ע אומר נזיר ששרה פתו ביין ויש בה כדי לצרף כזית חייב ואי סלקא דעתך בעלמא כר״ש סבירא ליה למה לי לצרף

ועוד תנן שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ור׳ שמעון פוטר והוינן בה אמאי חייב מושבע מהר סיני הוא רב ושמואל ור׳ יוחנן דאמרי תרוייהו בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין

ור״ל אמר אי אתה מוצא אלא אי במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן אי בסתם ואליבא דר׳ עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא

ואי ס״ד בעלמא כר׳ שמעון סבירא ליה כל שהוא נמי מושבע ועומד מהר סיני הוא אלא לאו שמע מינה בעלמא כרבנן סבירא ליה שמע מינה:

אמרו לו לרבי עקיבא היכן מצינו כו׳: ולא והרי נמלה בריה שאני

והרי הקדש הא בעינן שוה פרוטה

והרי מפרש מפרש נמי כבריה דמי

והרי עפר אלא

דף כב עמוד א

תיפשוט דבעי רבא שבועה שלא אוכל ואכל עפר בכמה תפשוט עד דאיכא כזית כי קאמרינן במידי דבר אכילה קאמרינן

והרי קונמות קונמות נמי כמפרש דמי:

אמר להן היכן מצינו במדבר ומביא קרבן שזה מדבר ומביא קרבן: ולא והרי מגדף מדבר ואוסר קאמרינן והאי מדבר וחוטא הוא

והרי נזיר מביא קרבנו על דבורו קאמרינן והאי מביא קרבן לאשתרויי ליה חמרא הוא דקא מייתי

והרי הקדש אוסר לעצמו קאמרינן והאי אוסר על כל העולם כולו הוא

הרי קונמות קסבר אין מעילה בקונמות

אמר רבא מחלוקת בסתם אבל במפרש דברי הכל בכל שהוא מאי טעמא מפרש נמי כבריה דמי

ואמר רבא מחלוקת בשלא אוכל אבל בשלא אטעום דברי הכל בכל שהוא פשיטא מהו דתימא ליטעום נמי כדאמרי אינשי קמ״ל

אמר רב פפא מחלוקת בשבועות אבל בקונמות דברי הכל בכל שהוא מאי טעמא קונמות נמי כיון דלא קא מדכר שמא דאכילה כדמפרש דמי

מיתיבי שני קונמות מצטרפין שתי שבועות אין מצטרפות ר׳ מאיר אומר קונמות כשבועות ואי סלקא דעתך חייב בכל שהוא למה לי לצרף

דאמר אכילה מזו עלי קונם אכילה מזו עלי קונם אי הכי אמאי מצטרפות סוף סוף זיל להכא ליכא שיעורא וזיל להכא ליכא שיעורא דאמר אכילה משתיהן עלי קונם

דכוותה גבי שבועות דאמר שבועה שלא אוכל משתיהן אמאי אין מצטרפין אמר רב פנחס שאני שבועות מתוך שחלוקות לחטאות אין מצטרפות

אי הכי ר׳ מאיר אומר קונמות כשבועות בשלמא שבועות הואיל וחלוקות לחטאות אלא קונמות אמאי לא איפוך רבי מאיר אומר שבועות כקונמות ולית ליה לדרב פנחס

רבינא אמר כי קאמר רב פפא לענין מלקות כי תניא ההיא לענין קרבן דבעינן שוה פרוטה

למימרא דסברי רבנן יש מעילה בקונמות והתניא ככר זו הקדש ואכלה בין הוא בין חבירו מעל לפיכך יש לה פדיון ככר זו עלי הקדש (הרי) הוא מעל חבירו לא מעל לפיכך אין לה פדיון דברי ר״מ

דף כב עמוד ב

וחכמים אומרים בין הוא ובין חבירו לא מעל לפי שאין מעילה בקונמות

איפוך אחד זה ואחד זה לא מעל לפי שאין מעילה בקונמות דברי רבי מאיר וחכמים אומרים הוא מעל וחבירו לא מעל

אי הכי רבי מאיר אומר קונמות כשבועות אלא קונמות אצטרופי הוא דלא מצטרפי הא מעילה אית בהו והאמר ר׳ מאיר אין מעילה בקונמות כלל

לדבריהן דרבנן קאמר להו לדידי אין מעילה בקונמות כלל לדידכו אודו לי מיהת דקונמות כשבועות

ורבנן שבועות איכא דרב פנחס קונמות ליכא דרב פנחס

אמר רבא שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור בעי רבא שבועה שלא אוכל עפר בכמה כיון דאמר שלא אוכל דעתיה אכזית או דלמא כיון דלאו מידי דאכלי אינשי הוא בכל שהוא תיקו:

בעי רבא שבועה שלא אוכל חרצן בכמה כיון דמתאכיל על ידי תערובת דעתיה אכזית או דלמא כיון דלא בעיניה אכלי ליה אינשי דעתיה אמשהו תיקו

בעי רב אשי נזיר שאמר שבועה שלא אוכל חרצן בכמה דכיון דכזית איסורא דאורייתא הוא כי קא משתבע אהתירא קא משתבע ודעתיה אמשהו או דלמא כיון דאמר שלא אוכל דעתיה אכזית

תא שמע שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ור׳ שמעון פוטר והוינן בה אמאי חייב מושבע ועומד מהר סיני הוא רב ושמואל ור׳ יוחנן דאמרי בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין

וריש לקיש אמר אי אתה מוצא אלא אי במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן אי בסתם ואליבא דרבי עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא

והא נבילה דמושבע ועומד מהר סיני הוא דכי חרצן לגבי נזיר דמיא וטעמא דפריש הא לא פריש דעתיה אכזית שמע מינה

אלא תפשוט דבעי רבא שבועה שלא אוכל עפר בכמה תפשוט דעד דאיכא כזית דהא נבילה כעפר דמיא וטעמא דפריש הא לא פריש דעתיה אכזית

לא עפר לאו בר אכילה הוא כלל נבילה בת אכילה ואריא הוא דרביע עילווה:

מתני׳ שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שתים שבועה שלא אוכל ואכל פת חטין ופת שעורין ופת כוסמין אינו חייב אלא אחת שבועה שלא אוכל פת חטין ופת שעורין ופת כוסמין ואכל חייב על כל אחת ואחת שבועה שלא אשתה ושתה משקין הרבה אינו חייב אלא אחת שבועה שלא אשתה יין ושמן ודבש ושתה חייב על כל אחת ואחת

שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאינן ראוין לאכילה ושתה משקין שאינן ראוין לשתיה פטור שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב ור׳ שמעון פוטר אמר קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום והוא אכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים הרי אשתו אסורה:

גמ׳ אמר רבי חייא בר אבין אמר שמואל שבועה שלא אוכל ושתה חייב איבעית אימא סברא ואיבעית אימא קרא

איבעית אימא סברא דאמר ליה אינש לחבריה נטעום מידי ועיילי ואכלי ושתו ואיבעית אימא קרא שתיה בכלל אכילה דאמר ריש לקיש מנין לשתיה שהיא בכלל אכילה שנאמר (דברים יד, כג) ואכלת לפני ה׳ אלהיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגנך ותירושך

דף כג עמוד א

ותירוש חמרא הוא וכתיב ואכלת

ודלמא על ידי אניגרון דאמר רבה בר שמואל אניגרון מיא דסילקי אכסיגרון מיא דכולהו סילקי

אלא אמר רב אחא בר יעקב מהכא (דברים יד, כו) ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך בבקר ובצאן וביין ובשכר יין חמרא הוא וכתיב ואכלת

ודלמא ה״נ על ידי אניגרון

שכר כתיב מידי דמשכר

ודלמא דבילה קעילית דתניא אכל דבילה קעילית ושתה דבש וחלב ונכנס למקדש ועבד חייב

אלא גמר שכר שכר מנזיר מה להלן יין אף כאן יין

אמר רבא אף אנן נמי תנינא שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת אי אמרת בשלמא שתיה בכלל אכילה איצטריך ליה לתנא לאשמועינן דאינו חייב אלא אחת אלא אי אמרת שתיה לאו בכלל אכילה שבועה שלא אוכל ואכל ועשה מלאכה מי איצטריך לאשמועינן דאינו חייב אלא אחת

א״ל אביי אלא מאי שתיה בכלל אכילה אימא סיפא שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שתים כיון דאמר שלא אוכל איתסר ליה בשתיה כי אמר שלא אשתה אמאי חייב אילו אמר שלא אשתה תרי זימני מי מיחייב תרתי

אמר ליה התם דאמר שלא אשתה והדר אמר שלא אוכל דשתיה בכלל אכילה איתא אכילה בכלל שתיה ליתא

אבל אמר שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה מאי אינו חייב אלא אחת אי הכי אדתני רישא שבועה שלא אוכל ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת ליתני שבועה שלא אוכל ושלא אשתה אינו חייב אלא אחת וכל שכן שלא אוכל לחודיה

אלא לעולם כדקתני ושאני הכא כיון דאמר שלא אוכל והדר אמר שלא אשתה גלי אדעתיה דהך אכילה דאמר אכילה גרידתא היא

אמר רב אשי מתני׳ נמי דיקא שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאין ראוין לאכילה ושתה משקין שאין ראוין לשתיה פטור הא ראוין חייב ואמאי הא שבועה שלא אוכל קאמר

דלמא דאמר תרתי שבועה שלא אוכל שבועה שלא אשתה:

שבועה שלא אוכל ואכל פת חטין כו׳: ודלמא למיפטר נפשיה מאחרנייתא קאתי

הוה ליה למימר חטין ושעורין וכוסמין ודלמא לכוס

דהוה ליה למימר פת חטין ושעורין וכוסמין ודלמא פת חטין לאכול שעורין וכוסמין לכוס

דהוה ליה למימר פת חטין ושל שעורין ושל כוסמין

דף כג עמוד ב

ודלמא ע״י תערובת

אימא וכן של שעורים וכן של כוסמין פת פת למה לי שמע מיניה לחלק:

שבועה שלא אשתה ושתה משקין הרבה אינו חייב אלא אחת כו׳: בשלמא התם דאמרת מייתרא ליה פת פת לחיובא אלא הכא מאי הוה למימר דלמא למיפטר נפשיה ממשקין אחריני קאתי

אמר רב פפא הכא במונחין לפניו עסקינן שהיה לו לומר שבועה שלא אשתה אלו ודלמא אלו הוא דלא שתינא אחריני שתינא

אלא דאמר שבועה דלא שתינא כגון אלו דלמא כגון אלו דלא שתינא בציר מהכי וטפי מהכי שתינא

אלא כגון דאמר שבועה שלא אשתה ממין אלו ודלמא מין אלו הוא דלא שתינא הא אינהו גופייהו שתינא

אימא שלא אשתה אלו ומינייהו

רב אחא בריה דרב איקא אמר במסרהב בו חבירו עסקינן דאמר לו בוא ושתה עמי יין ושמן ודבש דהיה לו לומר שבועה שלא אשתה עמך יין ושמן ודבש למה לי לחייב על כל אחת ואחת

תנן התם תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי כלום אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין וכוסמין חייב על כל אחת ואחת

וא״ר יוחנן אפי׳ פרוטה מכולם מצטרפת

פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר אפרטי מיחייב אכללי לא מיחייב וחד אמר אכללי נמי מיחייב

הכא מאי

אמר רבא הכי השתא התם מיחייב אכללא ומיחייב אפרטא דהא אי משתבע והדר משתבע מיחייב תרתי הכא אי סלקא דעתך איתא בכללא אפרטי אמאי מיחייב מושבע ועומד הוא:

שבועה שלא אוכל וכו׳: הא גופא קשיא אמרת שבועה שלא אוכל ואכל אוכלין שאין ראוין לאכילה ושתה משקין שאין ראוין לשתיה פטור והדר תני שבועה שלא אוכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב מאי שנא רישא דפטור ומאי שנא סיפא דחייב

הא לא קשיא רישא בסתם וסיפא במפרש

מפרש נמי גופיה תיקשי אמאי מושבע מהר סיני הוא

רב ושמואל ורבי יוחנן דאמרי בכולל דברים המותרין עם דברים האסורין

וריש לקיש אמר אי אתה מוצא אלא אי במפרש חצי שיעור ואליבא דרבנן אי בסתם אליבא דרבי עקיבא דאמר אדם אוסר עצמו בכל שהוא

בשלמא רבי יוחנן לא אמר כריש לקיש דמוקים לה למתניתין כדברי הכל אלא ר״ל מאי טעמא לא אמר כר׳ יוחנן

אמר לך כי אמרינן איסור כולל

דף כד עמוד א

באיסור הבא מאליו באיסור הבא על ידי עצמו לא אמרינן

בשלמא לריש לקיש משום הכי קא פטר רבי שמעון דתניא רבי שמעון אומר כל שהוא למכות ולא אמרו כזית אלא לקרבן אלא לרבי יוחנן מאי טעמא דרבי שמעון דפטר

מידי הוא טעמא אלא משום איסור כולל רבי שמעון לטעמיה דלית ליה איסור כולל דתניא רבי שמעון אומר האוכל נבילה ביוה״כ פטור

בשלמא לריש לקיש משכחת לה בלאו והן אלא לר׳ יוחנן בשלמא לאו משכחת לה אלא הן היכי משכחת לה

אלא כדרבא דאמר רבא שבועה שלא אוכל ואכל עפר פטור

אמר רב מרי אף אנן נמי תנינא קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים הרי אשתו אסורה לו

הכי השתא התם כיון דמעיקרא אכל והדר אשתבע ליה

דף כד עמוד ב

חשובי אחשביה אלא הכא מי אחשביה

אמר רבא מאי טעמא דמאן דאית ליה איסור כולל

מידי דהוה אאיסור מוסיף

ומאן דפטר דלית ליה כי אמר איסור מוסיף בחדא חתיכה בשתי חתיכות לא אמרי׳

ואמר רבא למאן דאית ליה איסור כולל אמר שבועה שלא אוכל תאנים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים וענבים מיגו דחייל אענבים חייל נמי אתאנים

פשיטא

מהו דתימא איסור הבא מאליו אמרינן איסור הבא מעצמו לא אמרינן קמ״ל:

מתיב רבא בריה דרבה יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד ואלו הן טמא שאכל חלב והוא נותר מן המוקדשין ביוה״כ

ר׳ מאיר אומר אף אם היתה שבת והוציאו חייב אמרו לו אינו מן השם

ואם איתא משכחת לה חמש כגון שאמר שבועה שלא אוכל תמרים וחלב מיגו דחייל אתמרים חיילא נמי אחלב

כי קתני איסור הבא מאליו איסור הבא מעצמו לא קתני

והרי הקדש

בבכור דקדושתו מרחם

איבעית אימא כי קתני מידי דלית ליה שאלה שבועה דאית ליה שאלה לא קתני

הרי הקדש

הא אוקמינן בבכור

איבעית אימא כי קתני קרבן קבוע קרבן עולה ויורד לא קתני

הרי טמא שאכל את הקדש דקרבן עולה ויורד הוא

בנשיא ורבי אליעזר היא דאמר נשיא מביא שעיר

רב אשי אמר כי קתני מידי דחיילא כשיעור שבועה דחיילא אפחות מכשיעור לא קתני

הרי הקדש

הא בעינן שוה פרוטה

ורב אשי מאוירייא אמר ר׳ זירא כי קתני זדונו כרת זדונו לאו לא קתני

והרי אשם דזדונו לאו וקתני

דף כה עמוד א

בחטאת קאמרינן

רבינא אמר כי קתני מידי דחייל אמידי דבר אכילה הוא שבועה דחיילא אמידי דלאו בר אכילה הוא לא קתני

והרי הקדש דחייל נמי אעצים ואבנים

אלא כי קתני (מידי) דחייל אמידי דאית בה מששא שבועה דחיילא אמידי דלית ביה מששא כגון שאישן ושלא אישן לא קתני:

מתני׳ אחד דברים של עצמו ואחד דברים של אחרים ואחד דברים שיש בהן ממש ואחד דברים שאין בהן ממש

כיצד אמר שבועה שאתן לאיש פלוני ושלא אתן שנתתי ושלא נתתי

שאישן ושלא אישן שישנתי ושלא ישנתי שאזרוק צרור לים ושלא אזרוק שזרקתי ושלא זרקתי

ר׳ ישמעאל אומר אינו חייב אלא על העתיד לבא שנאמר (ויקרא ה, ד) להרע או להיטיב

אמר לו ר״ע א״כ אין לי אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה דברים שאין בהן הרעה והטבה מנין

אמר לו מריבוי הכתוב אמר לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה הכתוב לכך:

גמ׳ ת״ר חומר בנדרים מבשבועות חומר בשבועות מבנדרים חומר בנדרים שהנדרים חלים על דבר מצוה כדבר הרשות מה שאין כן בשבועות

חומר בשבועות שהשבועות חלות על דבר שאין בו ממש כדבר שיש בו ממש מה שאין כן בנדרים:

כיצד אמר שבועה שאתן לפלוני ושלא אתן: מאי אתן אילימא צדקה לעני מושבע ועומד מהר סיני הוא שנאמר (דברים טו, י) נתון תתן לו

אלא מתנה לעשיר:

שאישן ושלא אישן: איני והא"ר יוחנן האומר שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן לאלתר

התם דאמר ג' הכא דלא אמר ג':

שאזרוק צרור לים ושלא אזרוק: איתמר שבועה שזרק פלוני צרור לים ושלא זרק רב אמר חייב ושמואל אמר פטור

רב אמר חייב איתיה בלאו והן ושמואל אמר פטור ליתיה בלהבא

לימא בפלוגתא דר' ישמעאל ור"ע קא מיפלגי דתנן ר' ישמעאל אומר אינו חייב אלא על העתיד לבא שנאמר להרע או להיטיב אמר לו ר"ע א"כ אין לי אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה דברים שאין בהן הרעה והטבה מנין

אמר לו מריבוי הכתוב אמר לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה הכתוב לכך

רב דאמר כר"ע ושמואל דאמר כר' ישמעאל

אליבא דר' ישמעאל כולי עלמא לא פליגי השתא מילתא דאיתא בלהבא לא מחייב עלה רבי ישמעאל לשעבר מילתא דליתא בלהבא מיבעיא

כי פליגי אליבא דר"ע רב כר"ע ושמואל אמר עד כאן לא מחייב ר"ע התם לשעבר אלא מלתא דאיתא בלהבא מחייב ר"ע לשעבר אבל מידי דליתיה בלהבא לא

לימא בפלוגתא

דף כה עמוד ב

דרבי יהודה בן בתירא ורבנן קמיפלגי דתנן נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל פטור לקיים את המצוה ולא קיים פטור שהיה בדין שיהא חייב כדברי ר' יהודה בן בתירא דאמר רבי יהודה בן בתירא ומה אם הרשות שאינו מושבע עליה מהר סיני הרי הוא חייב עליה מצוה שמושבע עליה מהר סיני אינו דין שיהא חייב עליה

אמרו לו לא אם אמרת בשבועת הרשות שכן עשה בה לאו כהן תאמר בשבועת מצוה שכן לא עשה בה לאו כהן

נימא רב דאמר כר' יהודה בן בתירא ושמואל דאמר כרבנן

אליבא דרבי יהודה בן בתירא כולי עלמא לא פליגי השתא לאו והן לא בעי להבא ולשעבר בעי

כי פליגי אליבא דרבנן שמואל כרבנן ורב כי לא מחייבי רבנן בלאו והן דכתיב (ויקרא ה, ד) להרע או להיטיב בהדיא אבל להבא ולשעבר דמריבויא דקראי אתו מחייבי

מתיב רב המנונא לא אכלתי היום ולא הנחתי תפילין היום משביעך אני ואמר אמן חייב בשלמא לא אכלתי איתיה בלא אוכל אלא לא הנחתי מי איתיה בלא אניח

הוא מותיב לה והוא מפרק לה לצדדין קתני לא אכלתי לקרבן לא הנחתי למלקות

מתיב רבא איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם ואמר על עמוד של אבן (שהוא במקום פלוני) שהוא של זהב ואמר עולא והוא שניכר לג' בני אדם טעמא דניכר הא לא ניכר עובר משום שבועת ביטוי ואמאי הא אינו ביהא של זהב

הוא מותיב לה והוא מפרק לה ניכר עובר משום שבועת שוא לא ניכר עובר משום שבועת שקר

אמר אביי ומודה רב באומר לחבירו שבועה שאני יודע לך עדות ואשתכח דלא ידע ליה דפטור הואיל וליתיה בכלל שאיני יודע לך עדות

ידעתי ולא ידעתי מחלוקת העדתי ולא העדתי מחלוקת

בשלמא לשמואל דאמר מילתא דליתיה בלהבא לא מחייב עליה לשעבר להכי אפקה רחמנא לשבועת עדות מכלל שבועת ביטוי אלא לרב למאי הלכתא אפקה רחמנא

אמרוה רבנן קמיה דאביי לאיחיובי עליה תרתי

אמר להו תרתי לא מציתו אמריתו דתניא (ויקרא ה, ד) לאחת מאלה לאחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו שתים

ולאביי למאי הלכתא אפקיה רחמנא

לכדתניא בכולן נאמר ונעלם וכאן לא נאמר ונעלם לחייב על המזיד כשוגג

אמרו ליה רבנן לאביי אימא במזיד מיחייב חדא בשוגג מיחייב תרתי

אמר להו לאו היינו דאמרי לאחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו שתים ואי במזיד מי איכא תרתי

רבא אמר משום דהוה דבר שבכלל ויצא לידון בדבר החדש אין לך בו אלא חידושו בלבד

מכלל דאביי סבר איתה לשבועה בעולם

והאמר אביי מודה רב באומר לחבירו שבועה שאני יודע לך עדות ואשתכח דלא ידע ליה דפטור הואיל וליתיה באיני יודע לך עדות

הדר ביה אביי מההיא ואיבעית אימא

דף כו עמוד א

חדא מינייהו רב פפא אמרה:

ר׳ ישמעאל אומר אינו חייב אלא על העתיד לבא: ת״ר (ויקרא ה, ד) להרע או להיטיב אין לי אלא דברים שיש בהן הרעה והטבה שאין בהן הרעה והטבה מנין תלמוד לומר (ויקרא ה, ד) או נפש כי תשבע לבטא בשפתים

אין לי אלא להבא לשעבר מנין תלמוד לומר (ויקרא ה, ד) לכל אשר יבטא האדם בשבועה דברי רבי עקיבא רבי ישמעאל אומר להרע או להיטיב להבא

אמר לו רבי עקיבא אם כן אין לי אלא דברים שיש בהן הטבה והרעה דברים שאין בהן הרעה והטבה מנין אמר לו מרבוי הכתוב אמר לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה הכתוב לכך

שפיר קא״ל רבי עקיבא לר׳ ישמעאל

א״ר יוחנן ר׳ ישמעאל ששימש את רבי נחוניא בן הקנה שהיה דורש את כל התורה כולה בכלל ופרט איהו נמי דורש בכלל ופרט רבי עקיבא ששימש את נחום איש גם זו שהיה דורש את כל התורה כולה בריבה ומיעט איהו נמי דורש ריבה ומיעט

מאי ר׳ עקיבא דדריש ריבויי ומיעוטי דתניא או נפש כי תשבע ריבה להרע או להיטיב מיעט לכל אשר יבטא האדם חזר וריבה ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל

מאי ריבה ריבה כל מילי ומאי מיעט מיעט דבר מצוה

ור׳ ישמעאל דריש כלל ופרט או נפש כי תשבע לבטא בשפתים כלל להרע או להיטיב פרט לכל אשר יבטא האדם חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש להבא אף כל להבא

אהני כללא לאתויי אפי׳ דברים שאין בהן הרעה והטבה להבא אהני פרטא למעוטי אפילו דברים שיש בהן הרעה והטבה לשעבר

איפוך אנא

א״ר יצחק דומיא דלהרע או להיטיב מי שאיסורו משום (במדבר ל, ג) בל יחל דברו יצאתה זו שאין איסורו משום בל יחל דברו אלא משום בל תשקרו

רב יצחק בר אבין אמר אמר קרא או נפש כי תשבע לבטא בשפתים מי שהשבועה קודמת לביטוי ולא שהביטוי קודמת לשבועה יצא זה אכלתי ולא אכלתי שהמעשה קודם לשבועה

ת״ר (ויקרא ה, ד) האדם בשבועה פרט לאנוס ונעלם פרט למזיד

ממנו שנתעלמה ממנו שבועה יכול שנתעלמה ממנו חפץ ת״ל בשבועה ונעלם על העלם שבועה הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ:

אמר מר האדם בשבועה פרט לאנוס היכי דמי

כדרב כהנא ורב אסי כי הוו קיימי מקמי דרב מר אמר שבועתא דהכי אמר רב ומר אמר שבועתא דהכי אמר רב כי אתו לקמיה דרב אמר כחד מינייהו אמר ליה אידך ואנא בשיקרא אישתבעי

אמר ליה לבך אנסך

ונעלם ממנו שנתעלם ממנו שבועה יכול שנתעלם ממנו חפץ תלמוד לומר בשבועה ונעלם ממנו על העלם שבועה הוא חייב ואינו חייב על העלם חפץ:

מחכו עלי׳ במערבא בשלמא שבועה משכחת לה בלא חפץ כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטין וכסבור שאוכל קאמר דשבועתיה אינשי חפצא דכיר אלא חפץ בלא שבועה ה״ד

כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטין וכסבור של שעורים קאמר דשבועתיה דכיר ליה חפצא אינשי כיון דחפצא אינשי להו היינו העלם שבועה

אלא אמר רבי אלעזר דא ודא אחת היא

מתקיף לה רב יוסף אלמא חפץ בלא שבועה לא משכחת לה והא משכחת לה כגון דאמר שבועה שלא אוכל פת חטין והושיט ידו לסל ליטול פת שעורין ועלתה בידו של חטין וכסבור שעורים היא ואכלה דשבועתיה דכיר ליה חפצא הוא דלא ידע ליה

אמר ליה אביי כלום מחייבת ליה קרבן אלא אמאי דתפיס בידיה העלם שבועה הוא

לישנא אחרינא אמר ליה אביי לרב יוסף סוף סוף קרבן דקא מייתי עלה דהאי פת מיהת העלם שבועה הוא

ורב יוסף אמר לך כיון דכי ידע ליה דחטין הוא פריש מיניה העלם חפץ הוא

בעא מיניה רבא מרב נחמן העלם זה וזה בידו מהו אמר ליה הרי העלם שבועה בידו וחייב אדרבה הרי העלם חפץ בידו ופטור

אמר רב אשי חזינן אי מחמת שבועה קא פריש הרי העלם שבועה בידו וחייב אי מחמת חפץ קא פריש הרי העלם חפץ בידו ופטור

א״ל רבינא לרב אשי כלום פריש משבועה אלא משום חפץ כלום פריש מחפץ אלא משום שבועה אלא לא שנא

בעא מיניה רבא מרב נחמן

דף כו עמוד ב

איזו היא שגגת שבועת ביטוי לשעבר אי דידע מזיד הוא אי דלא ידע אנוס הוא

א״ל באומר יודע אני ששבועה זו אסורה אבל איני יודע אם חייבין עליה קרבן או לאו

כמאן כמונבז דאמר שגגת קרבן שמה שגגה

אפילו תימא רבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דמונבז אלא בכל התורה כולה דלאו חידוש הוא אבל הכא דחידוש הוא דבכל התורה כולה לא אשכחן לאו דמייתי קרבן

דילפינן מע״ז והכא מייתי אפילו רבנן מודו

בעא מיניה רבינא מרבא נשבע על ככר ומסתכן עליה מהו

מסתכן לישרי ליה מר אלא מצטער ואכלה בשגגת שבועה מאי

א״ל תנינא שב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו לא שב מידיעתו אין מביא קרבן על שגגתו

אמר שמואל גמר בלבו צריך שיוציא בשפתיו שנאמר (ויקרא ה, ד) לבטא בשפתים

מיתיבי בשפתים ולא בלב גמר בלבו מנין ת״ל (ויקרא ה, ד) לכל אשר יבטא האדם בשבועה

הא גופה קשיא אמרת בשפתים ולא בלב והדר אמרת גמר בלבו מנין

אמר רב ששת הא לא קשיא הכי קאמר בשפתים ולא שגמר בלבו להוציא בשפתיו ולא הוציא גמר בלבו סתם מנין ת״ל לכל אשר יבטא

אלא לשמואל קשיא

אמר רב ששת תריץ ואימא הכי בשפתים ולא שגמר בלבו להוציא פת חטין והוציא פת שעורין גמר בלבו להוציא פת חטין והוציא פת סתם מנין ת״ל לכל אשר יבטא האדם

מיתיבי (דברים כג, כד) מוצא שפתיך תשמור ועשית אין לי אלא שהוציא בשפתיו גמר בלבו מנין ת״ל (שמות לה, ה) כל נדיב לב

שאני התם דכתיב כל נדיב לב

וניגמר מינה

משום דהוו תרומה וקדשים שני כתובין הבאין כאחד וכל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין

הניחא למ״ד אין מלמדין אלא למ״ד מלמדין מאי איכא למימר

הוו חולין וקדשים וחולין מקדשים לא גמרינן:

דף כז עמוד א

מתני׳ נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל פטור לקיים ולא קיים פטור שהיה בדין שיהא חייב כדברי ר׳ יהודה בן בתירא

א״ר יהודה בן בתירא מה אם הרשות שאינו מושבע עליו מהר סיני הרי הוא חייב עליו מצוה שהוא מושבע עליה מהר סיני אינו דין שיהא חייב עליה

אמרו לו לא אם אמרת בשבועת הרשות שכן עשה בה לאו כהן תאמר בשבועת מצוה שלא עשה בה לאו כהן שאם נשבע לבטל ולא ביטל פטור:

גמ׳ ת״ר יכול נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל יהא חייב ת״ל (ויקרא ה, ד) להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות אוציא נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל שהוא פטור

יכול נשבע לקיים את המצוה ולא קיים שיהא חייב ת״ל להרע או להיטיב מה הרעה רשות אף הטבה רשות אוציא נשבע לקיים את המצוה ולא קיים שהוא פטור

יכול נשבע להרע לעצמו ולא הרע יכול יהא פטור ת״ל להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות אביא נשבע להרע לעצמו ולא הרע שהרשות בידו

יכול נשבע להרע לאחרים ולא הרע שיהא חייב ת״ל להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות אוציא נשבע להרע לאחרים ולא הרע שאין הרשות בידו מנין לרבות הטבת אחרים ת״ל או להיטיב ואיזו היא הרעת אחרים אכה את פלוני ואפצע את מוחו

וממאי דקראי בדבר הרשות כתיבי דלמא בדבר מצוה כתיבי

לא ס״ד דבעינן הטבה דומיא דהרעה והרעה דומיא דהטבה דאקיש הרעה להטבה מה הטבה אינה בביטול מצוה אף הרעה אינה בביטול מצוה הרעה גופה הטבה היא

ואקיש הטבה להרעה מה הרעה אינה בקיום מצוה אף הטבה אינה בקיום מצוה הטבה גופה הרעה היא

אי הכי בדבר הרשות נמי לא משכחת לה

אלא מדאיצטריך או לרבות הטבת אחרים ש״מ בדבר הרשות כתיבי דאי ס״ד בדבר מצוה כתיבי השתא הרעת אחרים איתרבי הטבת אחרים מיבעיא

והאי או מיבעי ליה לחלק לא צריך קרא

הניחא לר׳ יונתן אלא לר׳ יאשיה מאי איכא למימר

דתניא (ויקרא כ, ט) איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו ולא אמו אמו ולא אביו מנין ת״ל (ויקרא כ, ט) אביו ואמו קלל אביו קלל אמו קלל דברי ר׳ יאשי׳

ר׳ יונתן אומר משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו

דף כז עמוד ב

עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו

אפי׳ תימא ר׳ יאשיה וסבר לה כר״ע דדריש רבויי ומיעוטי (ואייתר ליה או לחלק)

אי אמרת בשלמא בדבר הרשות כתיב ממעט דבר מצוה אלא אי אמרת בדבר מצוה כתיב ממאי קא ממעט:

א״ר יהודה בן בתירא מה אם הרשות כו׳: ורבנן שפיר קאמרי ליה לר׳ יהודה בן בתירא

ור״י בן בתירא אמר לך אטו הטבת אחרים לאו אע״ג דליתא בכלל הרעת אחרים ורבי רחמנא הכא נמי בקיום מצוה אע״ג דליתיה בביטול מצוה רבייה רחמנא

ורבנן התם איתיה בלא איטיב הכא מי איתיה בלא אקיים:

מתני׳ שבועה שלא אוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא אחת

זו היא שבועת בטוי שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד

שבועת שוא חייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור:

גמ׳ למה לי למיתני שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכלנה

הא קמ״ל טעמא דאמר שלא אוכל והדר אמר שלא אוכלנה דלא מיחייב אלא חדא אבל אמר שלא אוכלנה והדר אמר שלא אוכל מיחייב תרתי

כדרבא דאמר רבא שבועה שלא אוכל ככר זו כיון שאכל ממנה כזית חייב שלא אוכלנה אינו חייב עד שיאכל את כולה:

שבועה שלא אוכלנה ואכלה אינו חייב אלא אחת כו׳: הא תו למה לי

הא קמ״ל חיובא הוא דליכא הא שבועה איכא דאי משכחת רווחא חיילא

למאי הלכתא לכדרבא דאמר רבא שאם נשאל על הראשונה עלתה לו שניה תחתיה

לימא מסייעא ליה מי שנדר ב׳ נזירות ומנה ראשונה והפריש עליה קרבן ואח״כ נשאל על הראשונה עלתה לו שניה בראשונה

הכי השתא התם נזירות מיהא איתא דכי מני לראשונה בעי מיהדר מימנא לשניה בלא שאלה הכא שבועה שניה מי איתא כלל

אמר רבא נשבע על ככר ואכלה אם שייר ממנה כזית נשאל עליה אכלה כולה אין נשאל עליה

א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ה״ד אי דאמר שלא אוכל מכזית קמא עבדיה לאיסוריה אי דאמר שלא אוכלנה מאי איריא כזית

דף כח עמוד א

אפי׳ כל שהוא נמי

אי בעית אימא שלא אוכל אי בעית אימא שלא אוכלנה איבעית אימא שלא אוכל מיגו דמהניא ליה שאלה אכזית בתרא מהניא ליה שאלה נמי אכזית קמא

ואיבעית אימא שלא אוכלנה אי שייר כזית חשיב לאיתשולי עליה ואי לא לא חשיב לאיתשולי עליה

מיתיבי מי שנדר שתי נזירות ומנה ראשונה והפריש עליה קרבן ואח״כ נשאל על הראשונה עלתה לו שניה בראשונה

הכא במאי עסקינן בשלא כיפר

והתניא כיפר בשלא גלח ור״א היא דאמר תגלחת מעכבא

והתניא גלח אמר רב אשי נזירות קא רמית מי גרם לשניה שלא תחול ראשונה ואינה

אמימר אמר אפילו אכלה כולה נשאל עליה אי בשוגג מחוסר קרבן אי במזיד מחוסר מלקות אבל כפתוהו על העמוד לא כדשמואל דאמר שמואל כפתוהו על העמוד ורץ מב״ד פטור

ולא היא התם רץ הכא לא רץ

אמר רבא שבועה שלא אוכל ככר זו אם אוכל זו ואכל את הראשונה בשוגג והשניה במזיד פטור ראשונה במזיד ושניה בשוגג חייב שתיהן בשוגג פטור

דף כח עמוד ב

שתיהן במזיד אכליה לתנאיה והדר אכליה לאיסוריה מיחייב אכליה לאיסוריה והדר אכליה לתנאיה פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש למ״ד התראת ספק שמה התראה חייב למ״ד לאו שמה התראה פטור

תלאן זו בזו לא אוכל זו אם אוכל זו לא אוכל זו אם אוכל זו ואכל זו בזדון עצמה ובשגגת חבירתה וזו בזדון עצמה ובשגגת חבירתה פטור

זו בשגגת עצמה ובזדון חבירתה וזו בשגגת עצמה ובזדון חבירתה חייב

שתיהן בשוגג פטור

שתיהן במזיד אשניה מיחייב אראשונה פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש

אמר רב מרי אף אנן נמי תנינא (ארבעה נדרים התירו חכמים נדרי זרוזין נדרי הבאי נדרי שגגות נדרי אונסין)

נדרי שגגות כיצד קונם אם אכלתי ואם שתיתי ונזכר שאכל ושתה שאיני אוכל שאיני שותה שכח ואכל ושתה מותר ותני עלה כשם שנדרי שגגות מותרין כך שבועות שגגות מותרות

(שבועות שגגות ה״ד לאו כי האי גוונא שמע מינה)

עיפא תני שבועות בי רבה פגע ביה אבימי אחוה אמר ליה שבועה שלא אכלתי שבועה שלא אכלתי מהו אמר ליה אינו חייב אלא אחת א״ל אישתבשת הרי יצאה שבועה לשקר

שבועה שלא אוכל תשע ועשר מהו חייב על כל אחת ואחת אמר ליה אישתבשת אי תשע לא אכיל עשר לא אכיל

שבועה שלא אוכל עשר ותשע מהו אינו חייב אלא אחת אמר ליה אישתבשת עשר הוא דלא אכיל הא תשע מיהא אכיל

אמר אביי זימנין דמשכחת לה להא דעיפא כדמר דאמר רבה שבועה שלא אוכל תאנים וענבים וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תאנים

דף כט עמוד א

ואכל תאנים והפריש קרבן ואח״כ אכל ענבים לחודייהו הויא להו ענבים חצי שיעור ואחצי שיעור לא מיחייב קרבן הכא נמי כגון דאמר שבועה שלא אוכל עשר וחזר ואמר שבועה שלא אוכל תשע ואכל תשע והפריש קרבן ואח״כ אכל עשירית הויא לה עשירית חצי שיעור ואחצי שיעור לא מיחייב:

מתני׳ איזו היא שבועת שוא נשבע לשנות את הידוע לאדם אמר על העמוד של אבן שהוא של זהב ועל האיש שהוא אשה ועל האשה שהיא איש

נשבע על דבר שאי אפשר לו אם לא ראיתי גמל שפורח באויר ואם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד

אמר לעדים בואו והעידוני שבועה שלא נעידך נשבע לבטל את המצוה שלא לעשות סוכה ושלא ליטול לולב ושלא להניח תפילין זו היא שבועת שוא שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור

שבועה שאוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה הראשונה שבועת ביטוי והשניה שבועת שוא

אכלה עבר על שבועת שוא לא אכלה עבר על שבועת ביטוי:

גמ׳ אמר עולא והוא שניכר לג׳ בני אדם:

נשבע על דבר שאי אפשר לו אם לא ראיתי גמל פורח באויר: שבועה שראיתי לא קאמר מאי אם לא ראיתי אביי אמר תני שבועה שראיתי רבא אמר באומר יאסרו כל פירות שבעולם עלי אם לא ראיתי גמל פורח באויר

אמר ליה רבינא לרב אשי ודלמא האי גברא ציפורא רבא חזי ואסיק ליה שמא גמלא וכי קא משתבע אדעתיה דידיה אישתבע

וכי תימא בתר פומיה אזלינן ולא אזלינן בתר דעתיה והא תניא כשמשביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעתנו ועל דעת ב״ד מאי טעמא לאו משום דאמרינן דלמא איסקונדרי יהיב ליה ואסיק להו זוזי דכי קא משתבע אדעתיה דידיה קא משתבע

לא התם משום קניא דרבא

ת״ש וכן מצינו כשהשביע משה את ישראל אמר להן דעו שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעת המקום ועל דעתי ואמאי לימא להו קיימו מאי דאמר אלוה לאו משום דמסקי אדעתייהו עבודת כוכבים

לא משום דעבודת כוכבים נמי איקרי אלוה דכתיב (שמות כ, כג) אלהי כסף ואלהי זהב

ולימא להו קיימו תורה חדא תורה ולימא קיימו שתי תורות תורת חטאת תורת אשם קיימו כל התורה כולה עבודת כוכבים דאמר מר חמורה עבודת כוכבים שכל הכופר בה כמודה בכל התורה כולה

ולימא להו קיימו מצוה חדא מצוה קיימו מצות תרתי כל המצות כולן מצות ציצית דאמר מר שקולה מצות ציצית כנגד כל המצות כולן

ולימא להו קיימו שש מאות ושלש עשרה מצות ולטעמיך לימא להו על דעתי על דעת המקום למה לי

דף כט עמוד ב

אלא כי היכי דלא תהוי הפרה לשבועתייהו:

ואם לא ראיתי נחש כקורת בית הבד: ולא והא ההוא דהוה בשני שבור מלכא הוה חד דאחזיק תליסר אורוותא תיבנא

אמר שמואל בטרוף כולהו נמי מיטרף טריפין בשגבו טרוף:

שבועה שאוכל ככר זו שבועה שלא אוכלנה כו׳: השתא משום שבועת ביטוי מיחייב משום שבועת שוא לא מיחייב הרי יצתה שבועה לשוא

אמר ר׳ ירמיה תני אף על שבועת ביטוי:

מתני׳ שבועת ביטוי נוהגת באנשים ובנשים בקרובים וברחוקים בכשרין ובפסולין בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו וחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה קרבן עולה ויורד

שבועת שוא נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרין ובפסולין בפני ב״ד ושלא בפני ב״ד ומפי עצמו וחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה פטור

אחת זו ואחת זו המושבע מפי אחרים חייב (אם) לא אכלתי היום ולא הנחתי תפלין היום משביעך אני ואמר אמן חייב:

גמ׳ אמר שמואל כל העונה אמן אחר שבועה כמוציא שבועה בפיו דמי דכתיב (במדבר ה, כב) ואמרה האשה אמן אמן

אמר רב פפא משמיה דרבא מתני׳ ובברייתא נמי דיקא דקתני שבועת העדות נוהגת באנשים ולא בנשים ברחוקים ולא בקרובים בכשרין ולא בפסולין ואינה נוהגת אלא בראוין להעיד ובפני ב״ד ושלא בפני ב״ד מפי עצמו ומפי אחרים אינן חייבין עד שיכפרו בהן בב״ד דברי רבי מאיר

ותניא בברייתא שבועת העדות כיצד אמר לעדים בואו והעידוני שבועה שאין אנו יודעין לך עדות או שאמרו אין אנו יודעין לך עדות משביע אני עליכם ואמרו (לו) אמן בין בפני ב״ד בין שלא בפני בית דין בין מפי עצמו בין מפי אחרים כיון שכפרו בהם חייבין דברי רבי מאיר

קשיין אהדדי אלא לאו ש״מ הא דענה אמן הא דלא ענה אמן ש״מ

אמר רבינא משמיה דרבא מתניתין דהכא נמי דיקא דקא תני שבועת ביטוי נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרין ובפסולין בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו אין מפי אחרים לא וקתני סיפא זה וזה מושבע מפי אחרים חייב

קשיין אהדדי אלא לאו ש״מ הא דענה אמן הא דלא ענה אמן

ואלא שמואל מאי קא משמע לן דוקיא דמתניתין קא משמע לן:

הדרן עלך שבועת שתים

דף ל עמוד א

מתני׳ **שבועת** העדות נוהגת באנשים ולא בנשים ברחוקין ולא בקרובין בכשרין ולא בפסולין ואינה נוהגת אלא בראוין להעיד

בפני בית דין ושלא בפני ב״ד מפי עצמו ומפי אחרים אין חייבין עד שיכפרו בהן בב״ד דברי ר׳ מאיר וחכמים אומרים בין מפי עצמו ובין מפי אחרים אינן חייבין עד שיכפרו בהן בב״ד

וחייבין על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון העדות ואינן חייבין על שגגתה ומה הן חייבין על זדון השבועה קרבן עולה ויורד:

גמ׳ מנהני מילי דת״ר (דברים יט, יז) ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר

אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין כשהוא אומר (דברים יט, יז) אשר להם הריב הרי בעלי דינין אמור הא מה אני מקיים ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן (דברים יט, יז) שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים

מאי אם נפשך לומר וכי תימא מדלא כתב ואשר להם הריב כוליה קרא בבעלי דינין משתעי נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים

תניא אידך ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין אמרת וכי שנים באים לדין שלשה אין באין לדין ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים

מאי אם נפשך לומר וכי תימא בתובע ונתבע קא משתעי קרא נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים

תניא אידך ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר אתה אומר בעדים או אינו אלא בבעלי דינין אמרת וכי אנשים באין לדין נשים אין באות לדין ואם נפשך לומר נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים

מאי אם נפשך לומר וכי תימא אשה לאו אורחה משום (תהלים מה, יד) כל כבודה בת מלך פנימה נאמר כאן שני ונאמר להלן שני מה להלן בעדים אף כאן בעדים

ת״ר ועמדו שני האנשים מצוה לבעלי דינין שיעמדו אמר ר׳ יהודה שמעתי שאם רצו להושיב את שניהם מושיבין איזהו אסור שלא יהא אחד עומד ואחד יושב אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך

ת״ר (ויקרא יט, טו) בצדק תשפוט עמיתך שלא יהא אחד יושב ואחד עומד אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו קצר דבריך ד״א בצדק תשפוט עמיתך הוי דן את חבירך לכף זכות

תני רב יוסף בצדק תשפוט עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות השתדל לדונו יפה

רב עולא בריה דרב עילאי הוה ליה דינא קמיה דרב נחמן שלח ליה רב יוסף עולא חברנו עמית בתורה ובמצות אמר למאי שלח לי לחנופי ליה הדר אמר למישרא בתיגריה

דף ל עמוד ב

אי נמי לשודא דדייני

אמר עולא מחלוקת בבעלי דינין אבל בעדים דברי הכל בעמידה דכתיב (דברים יט, יז) ועמדו שני האנשים אמר רב הונא מחלוקת בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין דברי הכל דיינין בישיבה ובעלי דינין בעמידה דכתיב (שמות יח, יג) וישב משה לשפוט את העם ויעמוד העם

ל״א מחלוקת בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין דברי הכל דיינין בישיבה ובעלי דינין בעמידה דהא עדים כגמר דין דמו וכתיב בהו ועמדו שני האנשים

דביתהו דרב הונא הוה לה דינא קמיה דרב נחמן אמר היכי נעביד אי איקום מקמה מסתתמן טענתיה דבעל דינא לא איקום מקמה אשת חבר הרי היא כחבר א״ל לשמעיה צא ואפרח עלי בר אווזא ושדי עלוואי ואיקום

והאמר מר מחלוקת בשעת משא ומתן אבל בשעת גמר דין דברי הכל דיינים בישיבה ובעלי דינין בעמידה דיתיב כמאן דשרי מסאניה ואמר איש פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב

אמר רבה בר רב הונא האי צורבא מרבנן ועם הארץ דאית להו דינא בהדי הדדי מותבינן ליה לצורבא מרבנן ולעם הארץ נמי אמרינן ליה תיב ואי קאי לית לן בה

רב בר שרביא הוה ליה דינא קמיה דרב פפא אותביה ואותיב נמי לבעל דיניה אתא שליחא דבי דינא בטש ביה ואוקמיה לעם הארץ ולא אמר ליה רב פפא תיב היכי עביד הכי והא מסתתמן טענתיה אמר רב פפא מימר אמר איהו הא אותבן שליחא הוא דלא מפייס מינאי

ואמר רבה בר רב הונא האי צורבא מרבנן ועם הארץ דאית להו דינא בהדי הדדי לא ליקדום צורבא מרבנן וליתיב משום דמיחזי כמאן דסדר ליה לדיניה ולא אמרן אלא דלא קביע ליה עידניה אבל קביע ליה עידניה לית לן בה מימר אמר בעידניה טריד

ואמר רבה בר רב הונא האי צורבא מרבנן דידע בסהדותא וזילא ביה מילתא למיזל לבי דיינא דזוטר מיניה לאסהודי קמיה לא ליזיל אמר רב שישא בריה דרב אידי אף אנן נמי תנינא מצא שק או קופה ואין דרכו ליטול הרי זה לא יטול

הני מילי בממונא אבל באיסורא (משלי כא, ל) אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה׳ כל מקום שיש בו חלול ה׳ אין חולקין כבוד לרב:

רב יימר הוה ידע ליה סהדותא למר זוטרא אתא לקמיה דאמימר אותבינהו לכולהו אמר ליה רב אשי לאמימר והאמר עולא מחלוקת בבעלי דינין אבל בעדים דברי הכל בעמידה א״ל האי עשה והאי עשה עשה דכבוד תורה עדיף

(סימן סניגרון בור גזלת מרמה)

ת״ר מנין לדיין שלא יעשה סניגרון לדבריו תלמוד לומר (שמות כג, ז) מדבר שקר תרחק ומנין לדיין שלא ישב תלמיד בור לפניו ת״ל מדבר שקר תרחק

מנין לדיין שיודע לחבירו שהוא גזלן וכן עד שיודע בחבירו שהוא גזלן מנין שלא יצטרף עמו תלמוד לומר מדבר שקר תרחק

מנין לדיין שיודע בדין שהוא מרומה שלא יאמר הואיל והעדים מעידין אחתכנו ויהא

דף לא עמוד א

קולר תלוי בצואר עדים תלמוד לומר מדבר שקר תרחק

(סימן תלת״א תלמי״ד ותל״ת בעל״י חו״ב סמרטו״ט שומ״ע ומטעי״ם)

מנין לתלמיד שיושב לפני רבו ורואה זכות לעני וחוב לעשיר מנין שלא ישתוק תלמוד לומר (שמות כג, ז) מדבר שקר תרחק

מנין לתלמיד שרואה את רבו שטועה בדין שלא יאמר אמתין לו עד שיגמרנו ואסתרנו ואבננו משלי כדי שיקרא הדין על שמי ת״ל מדבר שקר תרחק

מנין לתלמיד שאמר לו רבו יודע אתה בי שאם נותנין לי מאה מנה איני מבדה מנה יש לי אצל פלוני ואין לי עליו אלא עד אחד מנין שלא יצטרף עמו תלמוד לומר מדבר שקר תרחק

האי מדבר שקר תרחק נפקא הא ודאי שקורי קא משקר ורחמנא אמר (שמות כ, יב) לא תענה ברעך עד שקר אלא כגון דאמר ליה ודאי חד סהדא אית לי ותא אתה קום התם ולא תימא ולא מידי דהא לא מפקת מפומך שקרא אפי׳ הכי אסור משום שנאמר מדבר שקר תרחק

מנין לנושה בחבירו מנה שלא יאמר אטעננו במאתים כדי שיודה לי במנה ויתחייב לי שבועה ואגלגל עליו שבועה ממקום אחר תלמוד לומר מדבר שקר תרחק

מנין לנושה בחבירו מנה וטענו מאתים שלא יאמר אכפרנו בב״ד ואודה לו חוץ לבית דין כדי שלא אתחייב לו שבועה ולא יגלגל עלי שבועה ממקום אחר תלמוד לומר מדבר שקר תרחק

מנין לשלשה שנושין מנה באחד שלא יהא אחד בעל דין ושנים עדים כדי שיוציאו מנה ויחלוקו ת״ל מדבר שקר תרחק

מנין לשנים שבאו לדין אחד לבוש סמרטוטין ואחד לבוש איצטלית בת מאה מנה שאומרין לו לבוש כמותו או הלבישהו כמותך ת״ל מדבר שקר תרחק כי הוו אתו לקמיה דרבא בר רב הונא אמר להו שלופו פוזמוקייכו וחותו לדינא

מנין לדיין שלא ישמע דברי בעל דין (חבירו) קודם שיבא בעל דין חבירו ת״ל מדבר שקר תרחק

מנין לבעל דין שלא יטעים דבריו לדיין קודם שיבא בעל דין חבירו ת״ל מדבר שקר תרחק רב כהנא מתני (שמות כ, ז) מלא תשא לא תשיא

(יחזקאל יח, יח) ואשר לא טוב עשה בתוך עמיו רב אמר זה הבא בהרשאה ושמואל אמר זה הלוקח שדה שיש עליה עסיקין:

אינה נוהגת אלא בראוין להעיד כו׳: לאפוקי מאי אמר רב פפא לאפוקי מלך ורב אחא בר יעקב אמר לאפוקי משחק בקוביא

מ״ד משחק בקוביא כל שכן מלך ומ״ד מלך אבל משחק בקוביא מדאורייתא מחזא חזי ורבנן הוא דפסלוהו:

בפני בית דין ושלא בפני ב״ד כו׳: במאי קמיפלגי

אמרוה רבנן קמיה דרב פפא בדון מינה ומינה בדון מינה ואוקי באתרה קא מיפלגי

ר׳ מאיר סבר דון מינה ומינה מפקדון מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב אף עדות מושבע מפי עצמו חייב ומינה מה פקדון בין בבית דין ובין שלא בבית דין אף עדות בין בבית דין ובין שלא בבית דין

ורבנן סברי דון מינה ואוקי באתרה מה פקדון מושבע מפי עצמו חייב אף עדות מושבע מפי עצמו חייב ואוקי באתרה מה מושבע מפי אחרים בבית דין אין שלא בבית דין לא אף מושבע מפי עצמו בבית דין אין שלא בבית דין לא

דף לא עמוד ב

אמר להו רב פפא אי מפקדון גמרי לה רבנן דכולי עלמא לא פליגי דדון מינה ומינה

אלא היינו טעמא דרבנן דמייתו לה בקל וחומר ומה מפי אחרים חייב מפי עצמו לא כל שכן

ומדמייתו לה מקל וחומר דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה מושבע מפי אחרים בב״ד אין שלא בב״ד לא אף מושבע מפי עצמו בפני ב״ד אין שלא בפני ב״ד לא

אמרו ליה רבנן לרב פפא מי מצית אמרת דלאו בדון מינה ומינה פליגי והתנן גבי פקדון שבועת הפקדון נוהגת באנשים ובנשים ברחוקין ובקרובין בכשרין ובפסולין בפני ב״ד ושלא בפני ב״ד מפי עצמו ומפי אחרים אינו חייב עד שיכפור בו בב״ד דברי ר״מ וחכ״א בין מפי עצמו ובין מפי אחרים כיון שכפר בו חייב

מושבע מפי אחרים בפקדון מנא להו לרבנן דחייב לאו דגמרי לה מעדות ושמע מינה בדון מינה ומינה פליגי

מההיא אין מהא ליכא למשמע מינה:

וחייבין על זדון השבועה: מנהני מילי דתנו רבנן בכולן נאמר בהן ונעלם וכאן לא נאמר בה ונעלם לחייב על המזיד כשוגג:

ועל שגגתה עם זדון העדות: ה״ד שגגתה עם זדון העדות א״ר יהודה אמר רב באומר יודע אני ששבועה זו אסורה אבל איני יודע אם חייבין עליה קרבן אם לא:

ואין חייבין על שגגתה גרידתא לימא תנינא לדרב כהנא ודרב אסי

לא אע״ג דתנן איצטריך ס״ד אמינא הכא הוא דלא כתיב ונעלם דבעינן שוגג דומיא דמזיד אבל התם דכתיב ונעלם אפילו שגגתה כל דהו קמ״ל:

מתני׳ שבועת העדות כיצד אמר לשנים בואו והעידוני שבועה שאין אנו יודעין לך עדות או שאמרו לו אין אנו יודעין לך עדות משביע אני עליכם ואמרו אמן הרי אלו חייבין

השביע עליהם חמש פעמים חוץ לב״ד ובאו לב״ד והודו פטורין כפרו חייבין על כל אחת ואחת השביע עליהן ה׳ פעמים בפני ב״ד וכפרו אינן חייבין אלא אחת אר״ש מה טעם הואיל ואינם יכולין לחזור ולהודות

כפרו שניהן כאחד שניהן חייבין בזה אחר זה הראשון חייב והשני פטור כפר אחד והודה אחד הכופר חייב

היו שתי כיתי עדים כפרה הראשונה ואח״כ כפרה השניה שתיהן חייבות מפני שהעדות יכולה להתקיים בשתיהן:

גמ׳ אמר שמואל ראוהו שרץ אחריהן אמרו לו מה אתה רץ אחרינו שבועה שאין אנו יודעין לך עדות פטורין עד שישמעו מפיו מאי קא משמע לן תנינא שילח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו הרי אלו פטורים

דף לב עמוד א

עד שישמעו מפי התובע

רץ אחריהן איצטריכא ליה סלקא דעתך אמינא כיון דרץ אחריהן כמאן דאמר להו דמי קמ״ל

והא נמי תנינא שבועת העדות כיצד אמר לעדים בואו והעידוני שבועה כו׳ אמר אין לא אמר לא

אמר לאו דוקא

דאי לא תימא הכי גבי פקדון דקתני שבועת הפקדון כיצד אמר לו תן לי פקדון שיש לי בידך ה״נ אמר אין לא אמר לא הא (ויקרא ה, כא) וכחש בעמיתו כל דהו

אלא אמר לאו דוקא הכא נמי לאו דוקא

האי מאי אי אמרת בשלמא אמר דהכא דוקא תנא התם אטו הכא אלא אי אמרת לא אמר דהתם דוקא ולא אמר דהכא דוקא אמר אמר למה לי למיתנייה

דלמא אורחא דמילתא קא משמע לן

תניא כוותיה דשמואל ראוהו שבא אחריהן אמרו לו מה אתה בא אחרינו שבועה שאין אנו יודעין לך עדות פטורין ואם בפקדון חייבים:

השביע עליהן חמשה פעמים כו׳:

מנלן דאכפירה בב״ד הוא דמחייבי אחוץ לב״ד לא מחייבי

אמר אביי אמר קרא (ויקרא ה, א) אם לא יגיד ונשא עונו לא אמרתי לך אלא במקום שאילו מגיד זה מתחייב זה ממון

א״ל רב פפא לאביי אי הכי אימא שבועה גופא בב״ד אין ושלא בבית דין לא

לא ס״ד דתניא (ויקרא ה, ה) לאחת לחייב על כל אחת ואחת ואי ס״ד בב״ד מי מחייב על כל אחת ואחת והתנן השביע עליהן חמשה פעמים בפני ב״ד וכפרו אין חייבין אלא אחת אמר ר׳ שמעון מה טעם הואיל ואינם יכולין לחזור ולהודות אלא לאו שמע מינה שבועה חוץ לב״ד כפירה בב״ד:

כפרו שניהן כאחת חייבין: הא אי אפשר לצמצם

אמר רב חסדא הא מני ר׳ יוסי הגלילי היא דאמר אפשר לצמצם

רבי יוחנן אמר אפילו תימא רבנן כגון שכפרו שניהן בתוך כדי דיבור ותוך כדי דיבור כדיבור דמי

א״ל רב אחא מדיפתי לרבינא מכדי תוך כדי דיבור כמה הוי כדי שאילת תלמיד לרב (איכא דאמרי כדי שאילת הרב לתלמיד) עד דאמרי שבועה שאין אנו יודעין לך עדות טובא הוי א״ל כל אחד ואחד תוך דיבורו של חבירו:

בזה אחר זה הראשון חייב והשני פטור: מתני׳ דלא כי האי תנא דתניא משביע עד אחד פטור ורבי אלעזר ברבי שמעון מחייב

לימא בהא קמיפלגי דמר סבר עד אחד כי אתא לשבועה הוא דקא אתא ומר סבר עד אחד כי אתא לממונא קא אתא

ותיסברא האמר אביי הכל מודים בעד סוטה והכל מודים בעדי סוטה ומחלוקת בעדי סוטה הכל מודים בעד אחד והכל מודים בעד שכנגדו חשוד על השבועה

אלא דכ״ע עד אחד כי אתי לשבועה קא אתי והכא בהא קמיפלגי מר סבר דבר הגורם לממון כממון דמי ומ״ס לאו כממון דמי

גופא אמר אביי הכל מודים בעד סוטה והכל מודים בעדי סוטה ומחלוקת בעדי סוטה הכל מודים בעד אחד והכל מודים בעד שכנגדו חשוד על השבועה

הכל מודים בעד סוטה שחייב בעד טומאה דרחמנא הימניה דכתיב (במדבר ה, יג) ועד אין בה כל שיש בה

והכל מודים בעדי סוטה שפטור בעדי קינוי דהוה גורם דגורם

דף לב עמוד ב

ומחלוקת בעדי סוטה בעדי סתירה מר סבר דבר הגורם לממון כממון דמי וחייב ומר סבר לאו כממון דמי ופטור

הכל מודים בשכנגדו חשוד על השבועה הכל מודים בעד אחד דר׳ אבא

הכל מודים בשכנגדו חשוד על השבועה דחשיד מאן אילימא דחשיד לוה דאמר ליה מלוה אי אתית אסהדת לי הוה משתבענא ושקילנא ולימא ליה מי יימר דמשתבעת

אלא כגון ששניהן חשודין דאמר מר חזרה שבועה למחויב לה ומתוך שאינו יכול לישבע משלם

הכל מודים בעד אחד דר׳ אבא דההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דר׳ אמי הוה יתיב ר׳ אבא קמיה אזל אייתי חד סהדא דמיחטף חטפה מיניה אמר ליה אין חטפי ודידי חטפי

א״ר אמי היכי לדייני דייני להאי דינא לישלם ליכא תרי סהדי ליפטריה הא איכא חד סהדא דמחטף חטף לישתבע כיון דאמר אין חטפי ודידי חטפי הוה ליה כגזלן א״ל ר׳ אבא הוה ליה מחויב שבועה ואינו יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם

אמר רב פפא הכל מודים בעד מיתה שהוא חייב והכל מודים בעד מיתה שהוא פטור

הכל מודים בעד מיתה שהוא פטור דאמר לה לדידה ולא אמר להו לבית דין דתנן האשה שאמרה מת בעלי תנשא מת בעלי תתיבם

הכל מודים בעד מיתה שהוא חייב דלא אמר לדידה ולא אמר להו לבית דין

שמע מינה משביע עדי קרקע חייב דלמא דתפישא מטלטלי:

כפר אחד והודה אחד כו': השתא בזה אחר זה דתרוייהו קא כפרי אמרת הראשון חייב והשני פטור כפר אחד והודה אחד מיבעיא

לא צריכא כגון שכפרו שניהן וחזר אחד מהן והודה בתוך כדי דיבור והא קא משמע לן דתוך כדי דיבור כדיבור דמי

בשלמא לרב חסדא דמוקי לה להוא כרבי יוסי הגלילי ריישא אפשר לצמצם וסיפא איצטריך לאשמועינן דתוך כדי דיבור כדיבור דמי אלא לרבי יוחנן ריישא תוך כדי דיבור סיפא תוך כדי דיבור תרתי למה לי

מהו דתימא ה"מ כפירה וכפירה אבל כפירה והודאה אימא לא קמ"ל:

היו שתי כיתי עדים כפרה הראשונה ואח"כ כפרה השניה: בשלמא שניה תתחייב דכפרה לה ראשונה אלא ראשונה אמאי

דף לג עמוד א

הא קיימא שניה

אמר רבינא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה שניה בשעת כפירת ראשונה קרובין בנשותיהן ונשותיהן גוססות מהו דתימא רוב גוססים למיתה קמ"ל (השתא מיהא לא שכיב):

מתני' משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת

שבועה שאין אנו יודעין שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה חייבין על כל אחת ואחת

משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידו שיש לי ביד פלוני פקדון חטין ושעורין וכוסמין שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת

שבועה שאין אנו יודעין לך עדות שיש לך ביד פלוני חטין ושעורין וכוסמין חייבין על כל אחת ואחת

משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה ושאנס איש פלוני את בתי ופתה את בתי ושהכני בני ושחבל בי חבירי ושהדליק את גדישי ביוה"כ הרי אלו חייבין:

גמ' איבעיא להו משביע עדי קנס מהו

אליבא דר' אלעזר בר"ש לא תיבעי לך דאמר יבואו עדים ויעידו

כי תיבעי לך אליבא דרבנן דאמרי מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור

ורבנן דהתם כמאן סבירא להו אילימא כר' אלעזר בר"ש דהכא הא קאמר דבר הגורם לממון כממון דמי

אלא כרבנן דהכא דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי מאי כיון דאילו מודה מיפטר לאו ממונא קא כפר ליה או דלמא השתא מיהא לא אודי

תא שמע משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק והא חצי נזק קנסא הוא כמ"ד פלגא נזקא ממונא

הניחא למ"ד פלגא נזקא ממונא אלא למ"ד קנסא מאי איכא למימר בחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה דממונא הוא

ת"ש תשלומי כפל משום קרנא

ותשלומי ד' וה' משום קרנא

שאנס איש פלוני ופתה את בתי משום בושת ופגם

מאי קמ״ל כולה ממונא הוא רישא חדא קמ״ל סיפא חדא קמ״ל רישא חדא קמ״ל דחצי נזק צרורות ממונא הוא

סיפא חדא קמ״ל ושהדליק את גדישי ביוה״כ לאפוקי מאי לאפוקי מדר׳ נחוניא בן הקנה דתניא ר׳ נחוניא בן הקנה היה עושה יוה״כ כשבת לתשלומין מה שבת כו׳

ת״ש משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני

דף לג עמוד ב

שהוציא איש פלוני שם רע על בתי חייבין הודה מפי עצמו פטור

הא מני ר׳ אלעזר בר׳ שמעון היא דאמר יבואו עדים ויעידו

אימא סיפא הודה מעצמו פטור אתאן לרבנן

כולה ר׳ אלעזר בר׳ שמעון היא וה״ק לא משכחת לה הודה מפי עצמו דפטור אלא היכא דליכא עדים כלל והודה מעצמו:

מתני׳ משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידו שאני כהן שאני לוי שאיני בן גרושה שאיני בן חלוצה שאיש פלוני כהן שאיש פלוני לוי שאינו בן גרושה שאינו בן חלוצה שאנס

איש פלוני את בתו ופתה את בתו ושחבל בי בני ושחבל בי חבירי שהדליק גדישי בשבת הרי אלו פטורין:

גמ׳ טעמא דאיש פלוני כהן דאיש פלוני לוי הא מנה לפלוני ביד פלוני חייבין הא קתני סיפא עד שישמעו מפי התובע

אמר שמואל בבא בהרשאה והאמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא אמטלטלי ה״מ היכא דכפריה אבל לא כפריה כתבינן

ת״ר מנין שאין הכתוב מדבר אלא בתביעת ממון ר׳ אליעזר אומר נאמר כאן (ויקרא ה, א) אואין ונאמר להלן (ויקרא ה, כא) אואין מה להלן אינו מדבר אלא בתביעת ממון אף כאן אינו מדבר אלא בתביעת ממון

(במדבר לה, כא) אואין דרוצח יוכיחו שהן אואין ומדברים שלא בתביעת ממון

דנין אואין שיש עמהן שבועה מאואין שיש עמהן שבועה ואל יוכיחו אואין דרוצח שאין עמהן שבועה

(במדבר ה, יד) אואין דסוטה יוכיחו שהן אואין ויש עמהן שבועה ומדברים שלא בתביעת ממון

דנין אואין שיש עמהן שבועה ואין עמהן כהן מאואין שיש עמהן שבועה ואין עמהן כהן ואל יוכיחו אואין דרוצח שאין עמהן שבועה ואל יוכיחו אואין דסוטה שאע״פ שיש עמהן שבועה יש עמהן כהן

ר״ע אומר (ויקרא ה, ה) והיה כי יאשם לאחת מאלה יש מאלה שהוא חייב ויש מאלה שהוא פטור הא כיצד תבעו ממון חייב ד״א פטור

ר׳ יוסי הגלילי אומר הרי הוא אומר (ויקרא ה, א) והוא עד או ראה או ידע בעדות המתקיימת בראיה בלא ידיעה ובידיעה בלא ראיה הכתוב מדבר

ראיה בלא ידיעה כיצד מנה מניתי לך בפני פלוני ופלוני יבואו פלוני ופלוני ויעידו זו היא ראיה בלא ידיעה

ידיעה בלא ראיה כיצד מנה הודיתה לי בפני פלוני ופלוני יבואו פלוני ופלוני ויעידו זו היא ידיעה בלא ראיה

ר״ש אומר חייב כאן וחייב בפקדון מה להלן אינו מדבר אלא בתביעת ממון אף כאן אינו מדבר אלא בתביעת ממון

ועוד ק״ו מה פקדון שעשה בו נשים כאנשים קרובים כרחוקים פסולים ככשרים וחייב על

דף לד עמוד א

כל אחת ואחת בפני ב״ד ושלא בפני ב״ד אינו מדבר אלא בתביעת ממון עדות שלא עשה בה נשים כאנשים קרובים כרחוקים פסולין ככשרים ואינו חייב אלא אחת בפני ב״ד אינו דין שלא יהא מדבר אלא בתביעת ממון

מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע ומזיד כשוגג תאמר בעדות שכן עשה בה מושבע כנשבע ומזיד כשוגג

ת״ל תחטא תחטא לגזירה שוה נאמר כאן (ויקרא ה, כא) תחטא ונאמר להלן תחטא מה להלן אינו מדבר אלא בתביעת ממון אף כאן אינו מדבר אלא בתביעת ממון

מתקיף לה רבה בר עולא (ויקרא ה, ד) או או ביטוי יוכיחו שהן אוין ויש עמהן שבועה ואין עמהן כהן ומדברים שלא בתביעת ממון

מסתברא מפקדון הוה ליה למילף שכן תחטא מתחטא

אדרבה מביטוי ה״ל למילף שכן חטאת מחטאת

אלא מסתברא מפקדון ה״ל למילף שכן חטא במזיד תבעיה וכפריה ועבריה

אדרבה מביטוי הוה ליה למילף שכן חטאת שירדה לחומש הנך נפישן:

ר״ע אומר (ויקרא ה, ה) והיה כי יאשם לאחת מאלה יש מאלה שהוא חייב ויש מאלה שהוא פטור הא כיצד תבעו ממון חייב תבעו ד״א פטור

איפוך אנא

ר״ע אאוין דר״א סמיך

מאי בינייהו בין ר״א ובין ר״ע

איכא בינייהו משביע עדי קרקע לר״א חייבין לר״ע פטורין

ולר׳ יוחנן דאמר התם משביע עדי קרקע אפי׳ לר״א פטורין הכא מאי איכא בין ר״א לר״ע

איכא בינייהו עדי קנס

ר׳ יוסי הגלילי אומר והוא עד או ראה או ידע בעדות המתקיימת בראיה בלא ידיעה ובידיעה בלא ראיה הכתוב מדבר

א״ל רב פפא לאביי לימא ר׳ יוסי הגלילי לית ליה דר׳ אחא דתניא ר׳ אחא אומר גמל האוחר בין הגמלים ונמצא גמל הרוג בצידו בידוע שזה הרגו דאי אית ליה דר׳ אחא בדיני נפשות נמי משכחת לה כר״ש בן שטח

דתניא אר״ש בן שטח אראה בנחמה אם לא ראיתי אחד שרץ אחר חבירו לחורבה ורצתי אחריו ומצאתי סייף בידו ודם מטפטף והרוג מפרפר אמרתי לו רשע מי הרגו לזה או אני או אתה

אבל מה אעשה שאין דמך מסור בידי שהרי אמרה תורה (דברים יז, ו) על פי שנים עדים או שלשה עדים יומת המת אלא המקום יפרע ממך אמרו לא זזו משם עד שנשכו נחש ומת

אפי׳ תימא אית ליה דרבי אחא בשלמא ידיעה בלא ראיה משכחת לה אלא ראיה בלא ידיעה היכי משכחת לה מי לא בעי מידע אם עובד כוכבים הרג או ישראל הרג אם אדם טרפה הרג או שלם הרג

ש״מ קסבר רבי יוסי הגלילי משביע עדי קנס פטור דאי ס״ד חייב נהי דידיעה בלא ראיה אשכחן לה ראיה בלא ידיעה מי לא בעי מידע נכרית בעל בת ישראל בעל בתולה בעל בעולה בעל

יתיב רב המנונא קמיה דרב יהודה ויתיב רב יהודה וקא מיבעיא ליה מנה מניתיך בפני פלוני ופלוני

דף לד עמוד ב

ועדים רואין אותו מבחוץ מאי

א״ל רב המנונא והלה מה טוען אי אמר לא היו דברים מעולם הוחזק כפרן אי אמר אין שקלי ודידי שקלי כי אתו עדים מאי הוי א״ל המנונא את עול תא

ההוא דא״ל לחבריה מנה מניתי לך בצד עמוד זה א״ל לא עברתי בצד עמוד זה אתו תרי סהדי אסהידו ביה דהשתין מים בצד עמוד זה אמר ר״ל הוחזק כפרן

מתקיף לה ר״נ האי דינא פרסאה הוא מי קאמר מעולם בעסק זה קא״ל

איכא דאמרי ההוא דא״ל לחבריה מנה מניתי לך בצד עמוד זה א״ל לא עברתי בצד עמוד זה מעולם נפקו ביה סהדי דהשתין מים בצד עמוד זה אמר ר״נ הוחזק כפרן

א״ל רבא לר״נ כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש עביד לה ולאו אדעתיה:

ר״ש אומר חייב כאן וחייב בפקדון כו׳:

מחכו עלה במערבא מאי חוכא

דקתני מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע מזיד כשוגג

מכדי מושבע מפי עצמו בעדות לר״ש מנא ליה דגמר מפקדון פקדון נמי מושבע מפי אחרים נגמר מעדות

ומאי חוכא דלמא ר״ש בק״ו מייתי לה מפי אחרים חייב מפי עצמו לא כל שכן

אלא חוכא אמזיד כשוגג דקתני מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע מזיד כשוגג

מכדי מזיד גבי עדות מנא ליה דלא כתיב ביה ונעלם ה״נ לא כתיב ביה ונעלם

אמר להו רב הונא ומאי חוכא דלמא מזיד דלאו כשוגג בפקדון ממעילה ר״ש גמר לה

והיינו חוכא אדגמר לה ממעילה נגמר לה מעדות

מסתברא ממעילה הוה ליה למילף שכן מעילה ממעילה

אדרבה מעדות הוה ליה למילף שכן תחטא מתחטא

מסתברא ממעילה הוה ליה למילף שכן מעילה בכל נהנה בקבוע חומש ואשם

אדרבה מעדות ה״ל למילף שכן חטא הדיוט בשבועה תבעיה וכפריה ואואין הנך נפישין

אלא מאי חוכא

כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי היינו חוכא מכדי ר״ש ג״ש גמיר למה ליה דפריך מה לפקדון שכן לא עשה בו מושבע כנשבע מזיד כשוגג

ומאי חוכא דלמא כי פריך מקמי דתיקום ליה ג״ש בתר דקמא ליה ג״ש לא פריך

ולא והאמר להו רבא בר איתי לרבנן מאן תנא שבועת הפקדון לא ניתן זדונה לכפרה ר״ש היא

דלמא מזיד כשוגג פריך דגמר לה ממעילה דהנך נפישין אבל מושבע כנשבע לא פריך

ותהדר עדות ותגמר לה מפקדון מזיד דלאו כשוגג מה פקדון שוגג אין מזיד לא אף עדות שוגג אין מזיד לא כי היכי דיליף פקדון ממעילה

דף לה עמוד א

להכי כתבה רחמנא לעדות גבי שבועת ביטוי וגבי טומאת מקדש וקדשיו דבכולן נאמר בהן ונעלם וכאן לא נאמר בהן ונעלם לחייב על המזיד כשוגג:

מתני׳ משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן הרי אלו פטורים שאין חייבין אלא על תביעת ממון כפקדון

משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורים מפני שקדמה שבועה לעדות

עמד בבית הכנסת ואמר משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני הרי אלו פטורין עד שיהא מתכוין להם

אמר לשנים משביע אני עליכם איש פלוני ופלוני שאם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני שבועה שאין אנו יודעין לך עדות והם יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול הרי אלו פטורין

שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביע אני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו הרי אלו פטורין עד שישמעו מפי התובע:

גמ׳ ת״ר משביעני עליכם אם לא תבואו ותעידוני שאמר איש פלוני ליתן לי מאתים זוז ולא נתן יכול יהו חייבין ת״ל (ויקרא ה, כא) תחטא תחטא לגזירה שוה

נאמר כאן תחטא ונאמר להלן תחטא מה להלן בתביעת ממון ויש לו אף כאן בתביעת ממון ויש לו:

משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות כו׳:

ת״ר משביע אני עליכם כשתדעו לי עדות שתבואו ותעידוני יכול יהו חייבין ת״ל (ויקרא ה, א) ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע מי שקדמה עדות לשבועה ולא שקדמה שבועה לעדות:

עמד בבית הכנסת ואמר משביעני עליכם: אמר שמואל אפילו עדיו ביניהן

פשיטא לא צריכא דקאי עילויהו מהו דתימא כמאן דאמר להו דמי קמ״ל

תניא נמי הכי ראה סיעה של בני אדם עומדין ועדיו ביניהן ואמר להן משביעני עליכם אם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני יכול יהו חייבין ת״ל והוא עד והרי לא ייחד עדיו יכול אפילו אמר כל העומדין כאן תלמוד לומר והוא עד והרי ייחד עדיו:

אמר לשנים משביע אני עליכם: ת״ר אמר לשנים משביע אני עליכם פלוני ופלוני אם אתם יודעין לי עדות שתבואו ותעידוני והן יודעין לו עדות עד מפי עד או שהיה אחד מהן קרוב או פסול יכול יהו חייבין ת״ל (ויקרא ה, א) אם לא יגיד ונשא עונו בראוין להגדה הכתוב מדבר:

שלח ביד עבדו וכו׳: ת״ר שלח ביד עבדו או שאמר להן הנתבע משביעני עליכם שאם אתם יודעין לו עדות שתבואו ותעידוהו יכול יהו חייבין ת״ל אם לא יגיד ונשא עונו

מאי תלמודא אמר ר״א אם לוא יגיד כתיב אם לו לא יגיד ונשא עונו ואם לאחר לא יגיד פטור:

מתני׳ משביעני (אני) עליכם מצוה אני עליכם אוסרכם אני הרי אלו חייבין

בשמים ובארץ הרי אלו פטורין באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ברב חסד ובכל הכנויין הרי אלו חייבין

המקלל בכולן חייב דברי ר״מ וחכמים פוטרין

המקלל אביו ואמו בכולן חייב דברי ר״מ וחכמים פוטרין

המקלל עצמו וחבירו בכולן עובר בלא תעשה (דברים כח, כב) יככה ה׳ אלהים וכן יככה אלהים זו היא אלה הכתובה בתורה

אל יכך ויברכך וייטיב לך ר״מ מחייב וחכמים פוטרין:

גמ׳ משביעני עליכם מאי קאמר אמר רב יהודה הכי קאמר משביע אני עליכם בשבועה האמורה בתורה מצוה אני עליכם בצוואה האמורה בתורה אוסרכם אני באיסור האמור בתורה

אמר ליה אביי אלא הא דתני רבי חייא כובלכם אני הרי אלו חייבין כובל באורייתא מי כתיב

אלא אמר אביי ה״ק משביע אני עליכם בשבועה מצוה אני עליכם בשבועה אוסרכם אני בשבועה כובלכם אני בשבועה:

באלף דלת ביוד הי בשדי בצבאות בחנון ורחום בארך אפים ברב חסד:

למימרא דחנון ורחום שמות נינהו ורמינהי יש שמות שנמחקין ויש שמות שאין נמחקין אלו הן שמות שאין נמחקין כגון אל אלהיך אלהים אלהיכם אהיה אשר אהיה אלף דלת ויוד הי שדי צבאות הרי אלו אין נמחקין

אבל הגדול הגבור הנורא האדיר והחזק והאמיץ העזוז חנון ורחום ארך אפים ורב חסד הרי אלו נמחקין

אמר אביי מתניתין במי שהוא חנון

דף לה עמוד ב

במי שהוא רחום קאמר

א״ל רבא אי הכי בשמים ובארץ נמי במי שהשמים והארץ שלו קאמר

הכי השתא התם כיון דליכא מידי אחרינא דאיקרי רחום וחנון ודאי במי שהוא חנון ודאי במי שהוא רחום קאמר הכא כיון דאיכא שמים וארץ בשמים ובארץ קאמר

ת״ר כתב אלף למד מאלהים יה מיי׳ ה״ז אינו נמחק שין דלת משדי אלף דלת מאדני צדי בית מצבאות ה״ז נמחק

רבי יוסי אומר צבאות כולו נמחק שלא נקרא צבאות אלא על שם ישראל שנאמר (שמות ז, ד) והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל מארץ מצרים אמר שמואל אין הלכה כרבי יוסי

ת״ר כל הטפל לשם בין מלפניו ובין מלאחריו ה״ז נמחק לפניו כיצד ליי׳ ל׳ נמחק ביי׳ ב׳ נמחק ויי׳ ו׳ נמחק מיי׳ מ׳ נמחק (תהלים קמד, טו) שיי׳ ש׳ נמחק היי׳ ה׳ נמחק כיי׳ כ׳ נמחק

לאחריו כיצד אלהינו נ״ו נמחק אלהיהם ה״ם נמחק אלהיכם כ״ם נמחק אחרים אומרים לאחריו אינו נמחק שכבר קדשו השם אמר רב הונא הלכה כאחרים

(אברהם דלטיא לנבות בגבעת בנימן שלמה דניאל סימן)

כל שמות האמורים בתורה באברהם קדש חוץ מזה שהוא חול שנאמר (בראשית יח, ג) ויאמר יי׳ אם נא מצאתי חן בעיניך

חנינא בן אחי רבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה משום רבי אלעזר המודעי אמרו אף זה קדש כמאן אזלא הא דאמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחין יותר מהקבלת פני שכינה כמאן כאותו הזוג

כל שמות האמורים בלוט חול חוץ מזה שהוא קדש שנאמר (בראשית יט, יח) ויאמר לוט אליהם אל נא אדני הנה נא מצא עבדך חן בעיניך וגו׳ מי שיש בידו להמית ולהחיות זה הקדוש ברוך הוא

כל שמות האמורים בנבות קדש במיכה חול ר״א אומר בנבות קדש במיכה יש מהן חול ויש מהן קדש אלף למד חול יוד הי קדש חוץ מזה שאלף למד והוא קדש (שופטים יח, לא) כל ימי היות בית האלהים בשילה

כל שמות האמורים בגבעת בנימין ר״א אומר חול רבי יהושע אומר קדש

אמר לו ר״א וכי מבטיח ואינו עושה

אמר לו ר׳ יהושע מה שהבטיח עשה והם לא ביחנו אם לנצוח אם לנצח באחרונה שביחנו הסכימו על ידן שנאמר (שופטים כ, כח) ופנחס בן אלעזר בן אהרן (הכהן) עומד לפניו בימים ההם לאמר האוסיף עוד לצאת למלחמה עם [בני] בנימין אחי אם אחדל וגו׳

כל שלמה האמורין בשה״ש קדש שיר למי שהשלום שלו חוץ מזה (שיר השירים ח, יב) כרמי שלי לפני האלף לך שלמה שלמה לדידיה ומאתים לנוטרים את פריו רבנן וי״א אף זה חול (שיר השירים ג, ז) הנה מטתו שלשלמה ששים

אף זה ולא מיבעי האיך אלא הא דאמר שמואל מלכותא דקטלא חד משיתא בעלמא לא מיענשא שנאמר כרמי שלי לפני האלף לך שלמה למלכותא דרקיעא ומאתים לנוטרים את פריו למלכותא דארעא שמואל לא כת״ק ולא כי״א

אלא ה״ק וי״א זה קדש וזה הוא חול דמטתו ושמואל דאמר כי״א

כל מלכיא האמורים בדניאל חול חוץ מזה שהוא קדש (דניאל ב, לז) אנת מלכא [מלך] מלכיא די אלה שמיא מלכותא חסנא ותקפא ויקרא יהב לך

וי״א אף זה קדש שנאמר (דניאל ד, טז) מרי חלמא לשנאך ופשרה לערך למאן קאמר אי סלקא דעתך לנבוכדנצר קאמר ליה שנאותיה מאי נינהו ישראל מילט קא לייט להו לישראל

ות״ק סבר שונאי ישראל איכא שונאי עובדי כוכבים ליכא:

ובכל כנויין הרי אלו חייבין כו׳:

ורמינהי (במדבר ה, כא) יתן ה׳ אותך לאלה ולשבועה מה ת״ל והלא כבר נאמר והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה לפי שנא׳ (ויקרא ה, א) ושמעה קול אלה נאמר כאן אלה ונאמר להלן אלה מה להלן שבועה אף כאן שבועה מה להלן בשם אף כאן בשם

אמר אביי לא קשיא הא רבי חנינא בר אידי הא רבנן דתניא רבי חנינא בר אידי אומר הואיל ואמרה תורה השבע ואל תשבע קלל ואל תקלל מה השבע בשם אף לא תשבע בשם מה קלל בשם אף לא תקלל בשם

ורבנן אי גמירי גזירה שוה ניבעי שם המיוחד אי לא גמירי גזירה שוה אלה דשבועה היא מנא להו

נפקא להו מדתניא אלה אין אלה אלא לשון שבועה וכן הוא אומר (במדבר ה, כא) והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה

התם שבועת האלה כתיב הכי קאמר אלה אין אלה אלא בשבועה וכן הוא אומר והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה

דף לו עמוד א

ומנין לעשות (אלה שאין עמה שבועה כאלה שיש עמה שבועה) ושבועה שאין עמה אלה כשבועה שיש עמה אלה תלמוד לומר (ויקרא ה, א) ושמעה קול אלה ושמעה אלה ושמעה קול

אמר רבי אבהו מנין לאלה שהיא שבועה שנאמר (יחזקאל יז, יג) ויבא אתו באלה וגו׳ וכתיב (דברי הימים ב לו, יג) וגם במלך נבוכדנצר מרד אשר השביעו באלהים

תנא ארור בו נידוי בו קללה בו שבועה

בו נידוי דכתיב (שופטים ה, כג) אורו מרוז אמר מלאך ה׳ אורו ארור יושביה ואמר עולא בארבע מאה שיפורי שמתיה ברק למרוז

בו קללה דכתיב (דברים כז, יג) ואלה יעמדו על הקללה וכתיב (דברים כז, טו) ארור האיש אשר יעשה פסל וגו׳

בו שבועה דכתיב (יהושע ו, כו) וישבע יהושע בעת ההיא לאמר ארור האיש לפני ה׳ וגו׳ ודלמא תרתי עבד להו אשבעינהו ולייטינהו

אלא מהכא (שמואל א יד, כד) ואיש ישראל נגש ביום ההוא ויואל שאול את העם לאמר ארור האיש אשר יאכל וגו׳ וכתיב (שמואל א יד, כז) ויהונתן לא שמע בהשביע אביו את העם ודלמא הכא נמי תרתי עבד להו אשבעינהו ולייטינהו

מי כתיב וארור השתא דאתית להכי התם נמי לא כתיב וארור

אמר רבי יוסי ברבי חנינא אמן בו שבועה בו קבלת דברים בו האמנת דברים

בו שבועה דכתיב (במדבר ה, כב) ואמרה האשה אמן אמן

בו קבלת דברים דכתיב (דברים כז, כו) ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמן

בו האמנת דברים דכתיב (ירמיהו כח, ה) ויאמר ירמיה [הנביא] (אל חנניהו) אמן כן יעשה ה׳ יקם ה׳ את דבריך

אמר רבי אלעזר לאו שבועה הן שבועה בשלמא לאו שבועה דכתיב (בראשית ט, טו) ולא יהיה עוד המים למבול וכתיב (ישעיהו נד, ט) כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי אלא הן שבועה מנא לן סברא הוא מדלאו שבועה הן נמי שבועה

אמר רבא והוא דאמר לאו לאו תרי זימני והוא דאמר הן הן תרי זימני דכתיב (בראשית ט, יא) ולא יכרת כל בשר עוד ממי המבול ולא יהיה עוד המים למבול ומדלאו תרי זימני הן נמי תרי זימני:

המקלל בכולן חייב דברי ר״מ וחכמים פוטרין:

תנו רבנן (ויקרא כד, טו) איש [איש] כי יקלל אלהיו ונשא חטאו מה ת״ל והלא כבר נאמר (ויקרא כד, טז) ונקב שם ה׳ מות יומת יכול לא יהא חייב אלא על שם המיוחד בלבד מנין לרבות את הכינויין תלמוד לומר איש איש כי יקלל אלהיו וגו׳ מכל מקום דברי רבי מאיר וחכמים אומרים על שם מיוחד במיתה ועל הכינויין באזהרה:

והמקלל אביו ואמו וכו׳: מאן חכמים

רבי מנחם בר יוסי דתניא רבי מנחם בר יוסי אומר (ויקרא כד, טז) בנקבו שם יומת מה ת״ל שם לימד על המקלל אביו ואמו שאינו חייב עד שיקללם בשם:

והמקלל עצמו וחבירו כו׳: אמר רבי ינאי ודברי הכל

עצמו דכתיב (דברים ד, ט) רק השמר לך ושמור נפשך מאד כדרבי אבין אמר רבי אילעא דאמר כל מקום שנאמר השמר פן ואל אינו אלא לא תעשה וחבירו דכתיב (ויקרא יט, יד) לא תקלל חרש:

יכך ה׳ אלהים וכן יככה אלהים זו היא אלה הכתובה בתורה: יתיב רב כהנא קמיה דרב יהודה ויתיב וקאמר הא מתניתין כדתנן א״ל כנה

יתיב ההוא מרבנן קמיה דרב כהנא ויתיב וקאמר (תהלים נב, ז) גם אל יתצך לנצח יחתך ויסחך מאהל ושרשך מארץ חיים סלה א״ל כנה

תרתי למה לי מהו דתימא ה״מ מתניתין אבל בקראי אימא לא מכנינן קמ״ל:

אל יכך ויברכך וייטיב לך רבי מאיר מחייב וחכמים פוטרין:

והא לית ליה לר״מ מכלל לאו אתה שומע הן איפוך

כי אתא רבי יצחק תנא כדתנן אמר רב יוסף השתא דאנן תנן הכי וכי אתא רבי יצחק תני הכי ש״מ דוקא תנן

אלא קשיא כי לית ליה בממונא אבל באיסורא אית ליה

הרי סוטה דאיסורא הוא

ואמר ר׳ תנחום בר חכינאי (במדבר ה, יט) הנקי כתיב טעמא דכתיב הנקי הא לאו הכי מכלל לאו אתה שומע הן לא אמרינן

דף לו עמוד ב

אלא איפוך אפילו באיסורא לית ליה

מתקיף ליה רבינא ובאיסורא לית ליה אלא מעתה שתויי יין. ופרועי ראש דבמיתה הכי נמי דלית ליה לר״מ והתנן אלו שבמיתה שתויי יין ופרועי ראש

אלא לעולם תיפוך כי לית ליה בממונא באיסורא אית ליה ושאני סוטה דאיסורא דאית ביה ממונא הוא:

הדרן עלך שבועת העדות

מתני׳ **שבועת** הפקדון נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרים ובפסולים

בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו ומפי אחרים אינו חייב עד שיכפרנו בב״ד דברי רבי מאיר

וחכמים אומרים בין מפי עצמו בין מפי אחרים כיון שכפר בו חייב

וחייב על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון הפקדון ואינו חייב על שגגתה גרידתא ומה חייב על זדונה אשם בכסף שקלים

שבועת הפקדון כיצד אמר לו תן לי פקדוני שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי או שאמר לו אין לך בידי משביעך אני ואמר אמן הרי זה חייב

השביע עליו חמש פעמים בין בפני בית דין ובין שלא בפני ב״ד וכפר חייב על כל אחת ואחת אמר רבי שמעון מה טעם מפני שיכול לחזור ולהודות

היו חמשה תובעים אותו אמרו לו תן לנו פקדון שיש לנו בידך שבועה שאין לכם בידי אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי ולא לך ולא לך חייב על כל אחת ואחת ר״א אומר עד שיאמר שבועה באחרונה ר״ש אומר עד שיאמר שבועה לכל אחד ואחד

תן לי פקדון ותשומת יד גזל ואבידה שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה חייב על כל אחת ואחת

תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי אינו חייב אלא אחת שבועה שאין לך בידי חטין ושעורין וכוסמין חייב על כל אחת ואחת רבי מאיר אומר אפילו אמר חטה ושעורה וכוסמת חייב על כל אחת ואחת

אנסת ופיתית את בתי והוא אומר לא אנסתי ולא פיתיתי משביעך אני ואמר אמן חייב רבי שמעון פוטר שאינו משלם קנס על פי עצמו אמרו לו אע״פ שאינו משלם קנס על פי עצמו משלם בשת ופגם על פי עצמו

גנבת את שורי והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמן חייב גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי משביעך אני ואמר אמן פטור

המית שורך את שורי והוא אומר לא המית משביעך אני ואמר אמן חייב המית שורך את עבדי והוא אומר לא המית משביעך אני ואמר אמן פטור

אמר לו חבלת בי ועשית בי חבורה והוא אומר לא חבלתי ולא עשיתי בך חבורה משביעך אני ואמר אמן חייב אמר לו עבדו הפלת את שיני וסימית את עיני והוא אומר לא הפלתי ולא סימיתי משביעך אני ואמר אמן פטור

זה הכלל כל המשלם על פי עצמו חייב ושאינו משלם על פי עצמו פטור:

גמ׳ רב אחא בר הונא ורב שמואל בריה דרבה בר בר חנה ורב יצחק בריה דרב יהודה תנו שבועות בי רבה פגע בהו רב כהנא אמר

דף לז עמוד א

להו הזיד בשבועת הפקדון והתרו בו מהו כיון דחידוש הוא דבכל התורה לא אשכחן מזיד דמייתי קרבן והכא מייתי קרבן לא שנא אתרו ביה ולא שנא לא אתרו ביה או דלמא ה״מ היכא דלא אתרו ביה אבל היכא דאתרו ביה מילקא לקי קרבן לא מייתי או דלמא הא והא עבדינא

א״ל תנינא חמורה הימנה שבועת הפקדון שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה אשם בכסף שקלים מדקאמר ליה על זדונה מכות מכלל דאתרו ביה וקאמר מכות אין קרבן לא

ומאי חומרא דניחא ליה לאיניש דמייתי קרבן ולא לילקי

אמר להו רבא בר איתי מאן תנא זדון שבועת הפקדון לא ניתן לכפרה ר״ש אבל לרבנן קרבן נמי מייתי

אמר להו רב כהנא בר מינה דההיא דאנא תנינא לה והכי תנינא לה אחד זדונה ואחד שגגתה אשם בכסף שקלים ומאי חומרא דאילו התם חטאת בת דנקא והכא אשם בכסף שקלים

וליגמר מינה דלמא דלא אתרו ביה

ל״א ת״ש אין חייבין על שגגתה מה הן חייבין על זדונה אשם בכסף שקלים מאי לאו בדאתרו ביה ה״נ דלא אתרו ביה

ת״ש לא אם אמרת בנזיר טמא שכן לוקה תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה מדקאמר לוקה מכלל דאתרו ביה וקאמר תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה אבל קרבן מייתי

מאי אינו לוקה דאינו נפטר במלקות מכלל דנזיר טמא נפטר במלקות הא קרבן כתיב ביה התם דמייתי קרבן כי היכי דתיחול עליה נזירות בטהרה

אמרוה רבנן קמיה דרבה אמר להו מכלל דכי לא אתרו ביה ואיכא עדים מיחייב כפירת דברים בעלמא הוא אלמא קסבר רבה הכופר בממון שיש עליו עדים פטור

א״ל רב חנינא לרבה תניא דמסייע לך (ויקרא ה, כב) וכחש בה פרט למודה לאחד מן האחין או לאחד מן השותפין (ויקרא ה, כב) ונשבע על שקר פרט ללוה בשטר וללוה בעדים

אמר ליה אי משום הא לא תסייען באומר לויתי ולא לויתי בעדים לויתי ולא לויתי בשטר

ממאי מדקתני וכחש בה פרט למודה לאחד מן האחין או לאחד מן השותפין האי לאחד מן האחין ה״ד אילימא דאודי ליה בפלגא דידיה הא איכא כפירה דאידך אלא לאו דאמרי ליה מתרוינן יזפת ואמר להו לא מחד מינייכו יזפי דהויא ליה כפירת דברים בעלמא ומדרישא כפירת דברים סיפא נמי כפירת דברים

(סימן חובה כיתות דבעל הבית חומר נזירא) ת״ש אינו חייב על שגגתה ומהו חייב על זדונה אשם בכסף שקלים מאי לאו זדון עדים לא זדון עצמו

ת״ש היו שתי כתי עדים כפרה הראשונה ואחר כך כפרה השניה שתיהן חייבות מפני שיכולה עדות להתקיים בשתיהן בשלמא שניה תחייב דהא כפרה לה כת ראשונה אלא ראשונה אמאי מיחייבא

דף לז עמוד ב

הא קיימא שניה

אמר רבינא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה שניה בשעת כפירת הראשונה קרובין בנשותיהן ונשותיהן גוססות מהו דתימא רוב גוססין למיתה קמ״ל השתא מיהת חיי נינהו ולא שכיבי

תא שמע בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם אם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם

הכא נמי כדרבינא

אמר ליה רבינא לרב אשי תא שמע חמורה ממנה שבועת הפקדון שחייבין על זדונה מכות ועל שגגתה אשם בכסף שקלים מדקאמר לוקה מכלל דאיכא עדים וקאמר על שגגתה אשם בכסף שקלים

אמר להו רב מרדכי בר מינה דההיא דהאמר להו רב כהנא אנא תנינא לה והכי תנינא לה אחד זדונה ואחד שגגתה אשם בכסף שקלים

תא שמע לא אם אמרת בנזיר טמא שכן לוקה תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה היכי דמי אי דליכא עדים אמאי לוקה אלא פשיטא דאיכא עדים וקתני תאמר בשבועת הפקדון שאינו לוקה מלקא הוא דלא לקי אבל קרבן מייתי תיובתא דרבה תיובתא

רבי יוחנן אמר הכופר בממון שיש עליו עדים חייב בשטר פטור אמר רב פפא מאי טעמיה דרבי יוחנן עדים עבידי דמייתי שטר הא מנח

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא שטרא נמי עביד דמרכס אלא אמר רב הונא בריה דרב יהושע היינו טעמיה דרבי יוחנן משום דהוה שטר שעבוד קרקעות ואין מביאין קרבן על כפירת שעבוד קרקעות

איתמר משביע עדי קרקע פליגי רבי יוחנן ור״א חד אמר חייב וחד אמר פטור תסתיים דרבי יוחנן דאמר פטור מדאמר רבי יוחנן הכופר בממון שיש עליו עדים חייב שטר פטור וכדרב הונא בריה דרב יהושע תסתיים

א״ל רבי ירמיה לר׳ אבהו לימא רבי יוחנן ורבי אלעזר בפלוגתא דרבי אליעזר ורבנן קא מיפלגי דתנן הגוזל שדה מחבירו ושטפה נהר חייב להעמיד לו שדה דברי רבי אליעזר וחכ״א אומר לו הרי שלך לפניך

ואמרינן במאי קמיפלגי רבי אליעזר דריש רבויי ומיעוטי ורבנן דרשי כללי ופרטי

רבי אליעזר דריש רבויי ומיעוטי (ויקרא ה, כא) וכחש בעמיתו ריבה בפקדון או בתשומת יד מיעט או מכל אשר ישבע חזר וריבה

ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי ריבה ריבה כל מילי ומאי מיעט מיעט שטרות

ורבנן דרשי כללי ופרטי וכחש בעמיתו כלל בפקדון או בתשומת יד או בגזל פרט או מכל אשר ישבע עליו חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט

מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטל יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון

מאן דמחייב כרבי אליעזר ומאן דפטר כרבנן

אמר ליה לא מאן דמחייב כרבי אליעזר ומאן דפטר אמר לך בהא אפילו רבי אליעזר מודה דרחמנא אמר מכל ולא הכל

אמר רב פפא משמיה דרבא מתניתין נמי דיקא דקתני גנבת את שורי והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמן חייב ואילו גנבת את עבדי לא קתני מ״ט לאו משום דעבד איתקש לקרקעות ואין מביאין קרבן על כפירת שעבוד קרקעות

אמר רב פפי משמיה דרבא אימא סיפא זה הכלל כל המשלם על פי עצמו חייב ושאינו משלם על פי עצמו פטור זה הכלל לאתויי מאי לאו לאתויי גנבת את עבדי

דף לח עמוד א

אלא מהא ליכא למשמע מינה:

שבועת הפקדון כיצד תן לי פקדון שיש לי בידך כו׳: תנו רבנן כלל אינו חייב אלא אחת פרט חייב על כל אחת ואחת דברי ר״מ ר׳ יהודה אומר שבועה לא לך ולא לך חייב על כל אחת ואחת

רבי אליעזר אומר לא לך ולא לך שבועה חייב על כל אחת ואחת ר״ש אומר עד שיאמר שבועה לכל אחת ואחת

אמר רב יהודה אמר שמואל כללו של רבי מאיר פרטו של רבי יהודה כללו של רבי יהודה פרטו של רבי מאיר

ור׳ יוחנן אמר הכל מודים בולא לך שהוא פרט לא נחלקו אלא בלא לך שרבי מאיר אומר פרט ורבי יהודה אומר כלל ואיזהו כללו של ר׳ מאיר שבועה שאין לכם בידי

במאי קמיפלגי שמואל דייק מברייתא ור׳ יוחנן דייק ממתניתין שמואל דייק מברייתא מדקאמר רבי יהודה ולא לך פרטא הוי מכלל דשמעיה לר׳ מאיר דאמר כללא הוי ואמר ליה ר׳ יהודה פרטא הוי

ור׳ יוחנן אמר תרוייהו לר׳ מאיר פרטא הוי ואמר ליה רבי יהודה בולא לך מודינא לך בלא לך פליגנא עלך ושמואל עד דאודי ליה אודויי לפלוג עליה איפלוגי

ורבי יוחנן דייק ממתניתין מדקאמר ר׳ מאיר שבועה שאין לכם בידי כללא הוי מכלל דולא לך פרטא הוי דאי סלקא דעתך ולא לך כללא הוה אדמשמע לן שבועה שאין לכם בידי נשמעינן שבועה לא לך ולא לך ולא לך כל שכן שבועה שאין לכם בידי

ושמואל אמר כל האומר ולא לך כאומר שבועה שאין לכם בידי דמי

תנן לא לך ולא לך תני לא לך

ת״ש תן לי פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה תני תשומת יד גזל אבידה

ת״ש תן לי חטין ושעורין וכוסמין תני שעורין כוסמין

והאי תנא כל הכי שביש תני ואזיל אלא הא מני רבי היא דאמר לא שנא כזית כזית ולא שנא כזית וכזית פרטא הוי

תא שמע מדידיה ר׳ מאיר אומר אפילו חטה ושעורה וכוסמת חייב על כל אחת ואחת תני חטה שעורה כוסמת

מאי אפילו אמר רב אחא בריה דרב איקא אפילו חטה בכלל חטין ושעורה בכלל שעורין וכוסמת בכלל כוסמין:

תן לי פקדון ותשומת יד גזל ואבידה שיש לי בידך כו': תן לי חטין ושעורין א"ר יוחנן פרוטה מכולם מצטרפת

פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר אפרטי מיחייב אכללי לא מיחייב וחד אמר אכללי נמי מיחייב

והתני ר' חייא הרי כאן חמש עשרה חטאות ואם איתא עשרים הויין האי תנא דפרטי קא חשיב דכללי לא קא חשיב

והא תני רבי חייא הרי כאן עשרים חטאות ההיא אפקדון ותשומת יד וגזל ואבידה

בעא מיניה רבא מרב נחמן היו חמשה תובעין אותו ואמרו לו תן לנו פקדון תשומת יד וגזל ואבידה שיש לנו בידך אמר לאחד מהן שבועה שאין לך בידי פקדון תשומת יד גזל ואבידה ולא לך ולא לך ולא לך מהו אחדא מיחייב

דף לח עמוד ב

או דלמא אכל חדא וחדא מיחייב

תא שמע דתני רבי חייא הרי כאן עשרים חטאות היכי דמי אי דפריש רבי חייא מנינא אתא לאשמועינן אלא לאו דלא פריש ושמע מינה פרטא הוי:

אנסת ופתית את בתי כו': אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מאי טעמא דרבי שמעון הואיל ועיקר קנס הוא תובע

אמר רבא משל דרבי שמעון למה הדבר דומה לאדם שאמר לחבירו תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך אמר לו שבועה שאין לך בידי חטין ואשתכח דחטין הוא דלית ליה הא שעורין וכוסמין אית ליה דפטור דכי אשתבע אחטין אקושטא משתבע

אמר ליה אביי מי דמי התם בחטין קא כפר ליה בשעורין וכוסמין לא קא כפר ליה הכא בכולה מילתא הוא דקא כפר ליה הא לא דמיא אלא לאומר לחבירו תן לי חטין ושעורין וכוסמין שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי כלל ואשתכח חטין הוא דלית ליה הא שעורין וכוסמין אית ליה דמיחייב

אלא כי אתא רבין אמר רבי יוחנן לדברי רבן שמעון קנס הוא תובע ולא בושת ופגם לדברי חכמים אף בושת ופגם הוא תובע במאי קא מיפלגי אמר רב פפא ר"ש סבר לא שביק איניש מידי דקיץ ותבע מידי דלא קיץ ורבנן סברי לא שביק מידי דכי מודה ביה לא מיפטר ותבע מידי דכי מודה ביה מיפטר:

הדרן עלך שבועת הפקדון:

מתני' **שבועת** הדיינין הטענה שתי כסף וההודאה בשוה פרוטה ואם אין ההודאה ממין הטענה פטור

כיצד שתי כסף לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור שתי כסף ופרוטה לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה חייב

מנה לי בידך אין לך בידי פטור מנה לי בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר חייב

מנה לאבא בידך אין לך בידי אלא נ' דינר פטור מפני שהוא כמשיב אבידה

מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור אין לך בידי חייב

מנה לי בידך אמר לו הן אל תתנהו לי אלא בעדים למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך חייב מפני שצריך ליתנו בעדים

ליטרא זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור דינר זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופונדיות ופרוטה חייב שהכל מין מטבע אחת

כור תבואה לי בידך אין לך בידי אלא לתך קטנית פטור כור פירות לי בידך אין לך בידי אלא לתך קטנית חייב שהקטנית בכלל פירות

טענו חטין והודה לו בשעורין פטור ורבן גמליאל מחייב

הטוען לחבירו בכדי שמן והודה לו בקנקנים אדמון אומר הואיל והודה לו מקצת ממין הטענה ישבע וחכמים אומרים אין ההודאה ממין הטענה אמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון

טענו כלים וקרקעות והודה בכלים וכפר בקרקעות בקרקעות וכפר בכלים פטור הודה במקצת הקרקעות פטור במקצת הכלים חייב שהנכסים שאין להן אחריות זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהן

אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן ואין משביעין את הקטן אבל נשבעין לקטן ולהקדש:

גמ׳ היכי משבעינן ליה אמר רב יהודה אמר רב משביעין אותו בשבועה האמורה בתורה דכתיב (בראשית כד, ג) ואשביעך בה׳ אלהי השמים

אמר ליה רבינא לרב אשי כמאן כרבי חנינא בר אידי דאמר בעינן שם המיוחד

אמר ליה אפי׳ תימא רבנן דאמרי בכינוי ונפקא מינה צריך לאתפושי חפצא בידיה

וכדרבא דאמר רבא האי דיינא דאשבע בה׳ אלהי השמים נעשה כמי שטעה בדבר משנה וחוזר ואמר רב פפא האי דיינא דאשבע בתפלין נעשה כמי שטעה בדבר משנה וחוזר

והלכתא כוותיה דרבא ולית הלכתא כוותיה דרב פפא הלכתא כוותיה דרבא דהא לא נקיט חפצא בידיה ולית הלכתא כוותיה דרב פפא דהא נקיט חפצא בידיה

שבועה מעומד תלמיד חכם מיושב שבועה בספר תורה תלמיד חכם לכתחלה בתפלין

ת״ר שבועת הדיינין אף היא בלשונה נאמרה

אומרים לו הוי יודע

דף לט עמוד א

שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקב״ה בסיני (שמות כ, ו) לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא

וכל עבירות שבתורה נאמר בהן ונקה וכאן נאמר לא ינקה וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו וממשפחתו שנאמר (קהלת ה, ה) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך ואין בשרו אלא קרובו שנאמר (ישעיהו נח, ז) ומבשרך לא תתעלם

וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו ומכל העולם כולו שנאמר (הושע ד, ב) אלה וכחש

ואימא עד דעביד להו לכולהו לא ס״ד דכתיב (ירמיהו כג, י) מפני אלה אבלה הארץ וכתיב (הושע ד, ג) על כן תאבל הארץ ואומלל כל יושב בה

וכל עבירות שבתורה אם יש לו זכות תולין לו שנים ושלשה דורות וכאן נפרעין ממנו לאלתר שנאמר (זכריה ה, ד) הוצאתיה נאם ה׳ צבאות ובאה אל בית הגנב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו

הוצאתיה לאלתר ובאה אל בית הגנב זה הגונב דעת הבריות שאין לו ממון אצל חבירו וטוענו ומשביעו ואל בית הנשבע בשמי לשקר כמשמעו ולנה בתוך ביתו וכלתו ואת עציו ואת אבניו הא למדת דברים שאין אש ומים מכלין אותן שבועת שקר מכלה אותן

אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד ואם אמר הריני נשבע העומדין שם אומרים זה לזה (במדבר טז, כו) סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה וגו׳ וכשמשביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעת המקום ועל דעת ב״ד

שכן מצינו במשה רבינו כשהשביע את ישראל אמר להן דעו שלא על דעתכם אני משביע אתכם אלא על דעת המקום ועל דעתי שנאמר (דברים כט, יג) ולא אתכם לבדכם וגו׳

כי את אשר ישנו פה אין לי אלא אותן העומדין על הר סיני דורות הבאים וגרים העתידין להתגייר מנין ת״ל (דברים כט, יד) ואת אשר איננו

ואין לי אלא מצוה שקיבלו עליהם מהר סיני מצות העתידות להתחדש כגון מקרא מגילה מנין ת״ל (אסתר ט, כז) קימו וקבלו קיימו מה שקבלו כבר

מאי אף היא בלשונה נאמרה

כדתנן אלו נאמרין בכל לשון פרשת סוטה וידוי מעשר קריאת שמע ותפלה וברכת המזון ושבועת העדות ושבועת הפקדון וקאמר נמי שבועת הדיינין אף היא בלשונה נאמרה

אמר מר אומרין לו הוי יודע שכל העולם כולו נזדעזע בשעה שאמר הקב״ה לא תשא את שם ה׳ אלהיך לשוא מ״ט אילימא משום דאתיהב בסיני עשר דברות נמי אתיהב

ואלא משום דחמירא ומי חמירא והתנן אלו הן קלות עשה ולא תעשה חוץ מלא תשא חמורות זו כריתות ומיתות ב״ד ולא תשא עמהן

אלא כדקתני טעמא וכל עבירות שבתורה נאמר בהן ונקה וכאן נאמר לא ינקה

וכל עבירות שבתורה לא נאמר בהן לא ינקה והכתיב (שמות לד, ז) ונקה לא ינקה

ההוא מיבעי ליה לכדרבי אלעזר דתניא רבי אלעזר אומר אי אפשר לומר ונקה שכבר נאמר לא ינקה א״א לומר לא ינקה שכבר נאמר ונקה הא כיצד מנקה הוא לשבים ואינו מנקה לשאינן שבים

כל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו וממשפחתו וכל עבירות שבתורה ממשפחתו לא

והכתיב (ויקרא כ, ה) ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו ותניא אמר ר״ש אם הוא חטא משפחתו מה חטאת לומר לך אין לך משפחה שיש בה מוכס שאין כולה מוכסין ושיש בה לסטים שאין כולה לסטים מפני שמחפין עליו

התם בדינא אחרינא הכא בדינא דידיה כדתניא רבי אומר והכרתי אותו מה ת״ל לפי שנאמר ושמתי אני את פני יכול כל המשפחה כולה בהיכרת ת״ל אותו אותו בהיכרת ולא כל המשפחה כולה בהיכרת

וכל עבירות שבתורה נפרעין ממנו וכאן ממנו ומכל העולם כולו (שנאמר אלה וכחש וכתיב על כן תאבל הארץ ואימא עד דעביד להו לכולהו לא ס״ד דכתיב מפני אלה אבלה הארץ)

וכל עבירות שבתורה מכל העולם לא והכתיב (ויקרא כו, לז) וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה

דף לט עמוד ב

התם שיש בידם למחות ולא מיחו

מאי איכא בין רשעים דמשפחתו לרשעים דעלמא בין צדיקים דמשפחתו לצדיקים דעלמא

הוא בשאר עבירות בדיניה ורשעים דמשפחה בדין חמור ורשעים דעלמא בדין הקל צדיקי דהכא והכא פטירי

גבי שבועה הוא ורשעים דמשפחה כדיניה ורשעים דעלמא בדין חמור וצדיקי דהכא והכא בדין הקל:

אם אמר איני נשבע פוטרין אותו מיד ואם אמר הריני נשבע העומדים שם אומרים זה לזה (במדבר טז, כו) סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה: בשלמא ההוא דקא משתבע קאי באיסורא אלא ההוא דקא משבע ליה אמאי

ההוא מיבעי ליה כדתניא ר״ש בן טרפון אומר (שמות כב, י) שבועת ה׳ תהיה בין שניהם מלמד שחלה שבועה על שניהם:

וכשמשביעין אותו אומרים לו הוי יודע שלא על דעתך וכו׳: למה לי למימרא ליה הכי משום קניא דרבא:

הטענה שתי כסף: אמר רב כפירת טענה שתי כסף ושמואל אמר טענה עצמה שתי כסף אפי׳ לא כפר אלא בפרוטה ולא הודה אלא בפרוטה חייב

אמר רבא דיקא מתניתין כותיה דרב וקראי כותיה דשמואל דיקא מתני׳ כותיה דרב דקתני הטענה שתי כסף וההודאה שוה פרוטה ואילו כפירת טענה פרוטה לא קתני ותנן נמי ההודאה בפרוטה ואילו כפירה בפרוטה לא קתני

וקראי כותיה דשמואל דכתיב (שמות כב, ו) כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור מה כלים שנים אף כסף שנים מה כסף דבר חשוב אף כל דבר חשוב וקאמר רחמנא (שמות כב, ח) כי הוא זה

ורב ההוא מיבעי ליה להודאה במקצת הטענה ושמואל כתיב הוא וכתיב זה דאי כפר במקצת ואודי במקצת חייב

ורב חד להודאה במקצת הטענה וחד להודאה ממין הטענה ושמואל לאו ממילא שמעת מיניה דחסרה לה טענה

אלא אמר לך רב כסף כי אתא מעיקרא לכפירה הוא דאתא דא״כ לכתוב רחמנא כי יתן איש אל רעהו כלים לשמור ואנא אמינא מה כלים שנים אף כל שנים כסף דכתב רחמנא למה לי אם אינו ענין לטענה תנהו ענין לכפירה

ושמואל אמר לך אי כתב רחמנא כלים ולא כתב כסף הוה אמינא מאי כלים שנים אף כל שנים אבל דבר חשוב לא בעינן קמ״ל

תנן שתי כסף יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה פטור מאי טעמא לאו משום דחסרה לה טענה ותיובתא דשמואל

אמר לך שמואל מי סברת שוה קתני דוקא קתני מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו

אי הכי אימא סיפא שתי כסף ופרוטה יש לי בידך אין לך בידי אלא פרוטה חייב אי אמרת בשלמא שוה משום הכי חייב אלא אי אמרת דוקא אמאי חייב מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו

מידי הוא טעמא אלא לשמואל האמר ר״נ אמר שמואל טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב

ה״נ מסתברא מדקתני סיפא ליטרא זהב יש לי בידך אין לך בידי אלא ליטרא כסף פטור אי אמרת בשלמא דוקא קתני משום הכי פטור אלא אי אמרת שוה אמאי פטור ליטרא טובא הוי

אלא מדסיפא דוקא רישא נמי דוקא

לימא תיהוי תיובתא דרב אמר לך רב כולה מתני׳ שוה וליטרא זהב שאני

דף מ עמוד א

תדע דקא תני סיפא דינר זהב לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף וטריסית ופונדיון ופרוטה חייב שהכל מין מטבע [אחת] הן א״א בשלמא שוה משום הכי חייב אלא אי אמרת דוקא אמאי חייב

אמר רבי אלעזר בשטענו בדינר מטבעות וקא משמע לן דפרוטה בכלל מטבע איתא דיקא נמי דקתני שהכל מין מטבע אחת

ורב שהכל דין מטבע אחת

ורבי אלעזר לימא מדסיפא כשמואל מתרץ רישא נמי כשמואל סבירא ליה

לא סיפא דוקא דקתני שהכל מין מטבע אחת ורישא כרב או כשמואל

תא שמע דינר זהב זהוב לי בידך אין לך בידי אלא דינר כסף חייב טעמא דאמר ליה זהב זהוב הא סתמא שוה קאמר ליה

אמר רב אשי הכי קאמר כל האומר דינר זהב כאומר דינר זהב זהוב דמי

תני רבי חייא לסיועיה לרב סלע לי בידך אין לך בידי אלא סלע חסר ב׳ כסף חייב חסר מעה פטור

אמר רב נחמן בר יצחק אמר שמואל לא שנו אלא בטענת מלוה והודאת לוה אבל טענת מלוה והעדאת עד אחד אפילו לא טענו אלא בפרוטה חייב

מאי טעמא דכתיב (דברים יט, טו) לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה ותניא כל מקום ששנים מחייבין אותו ממון עד אחד מחייבו שבועה

ואמר רב נחמן אמר שמואל טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב

אמר לו רבי יצחק יישר וכן א״ר יוחנן מכלל דפליג עליה ר״ל איכא דאמרי מישהא הוה שהי ליה ושתיק ליה איכא דאמרי מישתא הוה שתי ליה ושתיק ליה

לימא מסייע ליה טענו חטין והודה לו בשעורין פטור ורבן גמליאל מחייב טעמא דטענו חטין והודה לו בשעורין הא חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב

לא הוא הדין דאפי׳ חטין ושעורין נמי פטור והאי דקמיפלגי בחטין להודיעך כחו דר״ג

ת״ש טענו כלים וקרקעות הודה בכלים וכפר בקרקעות בקרקעות וכפר בכלים פטור

דף מ עמוד ב

הודה במקצת קרקעות פטור במקצת כלים חייב

טעמא דכלים וקרקעות דקרקע לאו בת שבועה היא הא כלים וכלים דומיא דכלים וקרקעות חייב

הוא הדין דאפי׳ כלים וכלים נמי פטור והא דקתני כלים וקרקעות קמ״ל דכי הודה במקצת כלים חייב אף על הקרקעות

מאי קמ״ל זוקקין תנינא זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהן

הא עיקר ההיא אגב גררא נסבה

ור׳ חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן טענו חטין ושעורין והודה לו באחת מהן פטור והאמר ר׳ יצחק יישר וכן אמר רבי יוחנן אמוראי נינהו אליבא דר׳ יוחנן

ת״ש טענו חטין והודה לו בשעורין פטור ורבן גמליאל מחייב טעמא דטענו חטין והודה לו בשעורין הא חטין ושעורין והודה לו באחד מהן חייב

ה״ה דאפילו חטין ושעורין נמי פטור והאי דקתני הכי להודיעך כחו דרבן גמליאל

ת״ש טענו כלים וקרקעות והודה בכלים וכפר בקרקעות בקרקעות וכפר בכלים פטור הודה במקצת קרקע פטור במקצת כלים חייב טעמא דכלים וקרקעות דקרקע לאו בת שבועה היא הא כלים וכלים דומיא דכלים וקרקעות חייב

ה״ה דאפילו כלים וכלים נמי פטור והא קמשמע לן דהודה במקצת כלים חייב אף על הקרקעות מאי קמ״ל זוקקין תנינא זוקקין את הנכסים שיש להן אחריות לישבע עליהן הא עיקר ההיא אגב גררא נסבה

איתיביה ר׳ אבא בר ממל לר׳ חייא בר אבא טענו שור והודה לו בשה שה והודה לו בשור פטור טענו בשור ושה והודה לו באחד מהן חייב

א״ל הא מני רבן גמליאל היא אי רבן גמליאל אפילו רישא נמי

אלא הא מני אדמון היא ולא דחויי מדחינא לך אלא תלמוד ערוך הוא בפיו של ר׳ יוחנן הא מני אדמון היא

אמר רב ענן אמר שמואל טענו חטין וקדם והודה לו בשעורין אם כמערים חייב אם במתכוין פטור

ואמר רב ענן אמר שמואל טענו שתי מחטין והודה לו באחת מהן חייב לפיכך יצאו כלים למה שהן

אמר רב פפא טענו כלים ופרוטה והודה בכלים וכפר בפרוטה פטור הודה בפרוטה וכפר בכלים חייב

חדא כרב וחדא כשמואל חדא כרב דאמר כפירת טענה שתי כסף חדא כשמואל דאמר טענו חטין ושעורין והודה לו באחת מהן חייב:

מנה לי בידך אין לך בידי פטור: אמר רב נחמן ומשביעין אותו שבועת היסת מאי טעמא חזקה אין אדם תובע אלא אם כן יש לו עליו

אדרבה חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו אשתמוטי הוא דקא משתמיט ליה סבר עד דהוה לי ופרענא ליה

תדע דאמר רב אידי בר אבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות בפקדון פסול לעדות

רב חביבא מתני אסיפא מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור ואמר רב נחמן משביעין אותו שבועת היסת

מאן דמתני אארישא כל שכן אסיפא

דף מא עמוד א

ומאן דמתני לה אסיפא הכא הוא דאיכא דרא דממונא אבל התם דליכא דרא דממונא לא

מאי איכא בין שבועה דאורייתא לשבועה דרבנן איכא בינייהו מיפך שבועה בדאורייתא לא מפכינן שבועה בדרבנן מפכינן

ולמר בר רב אשי דאמר בדאורייתא נמי מפכינן שבועה מאי איכא בין דאורייתא לדרבנן איכא בינייהו מיחת לנכסיה בדאורייתא נחתינן לנכסיה בדרבנן לא נחתינן לנכסיה

ולרבי יוסי דאמר בדרבנן נמי נחתינן לנכסי׳

דתנן מציאת חש״ו יש בהם גזל מפני דרכי שלום ר׳ יוסי אומר גזל גמור ואמר רב חסדא גזל גמור מדבריהם למאי נפקא מינה להוציאו בדיינין מאי איכא בין דאורייתא לדרבנן

איכא בינייהו שכנגדו חשוד על השבועה בדאורייתא שכנגדו חשוד על השבועה אפכינן ליה שבועה ושמו אאידך בדרבנן תקנתא היא ותקנתא לתקנתא לא עבדינן

ולרבנן דפליגי עליה דרבי יוסי דאמרו בדרבנן לא נחתינן לנכסיה מאי עבדינן ליה משמתינן ליה

אמר ליה רבינא לרב אשי האי נקטיה בכובסיה דנשבקיה לגלימיה הוא אלא מאי עבדינן ליה אמר ליה משמתינן ליה עד דמטי זמן נגדיה ונגדינן ליה ושבקינן ליה

אמר רב פפא האי מאן דאפיק שטרא על חבריה ואמר ליה שטרא פרוע הוא אמרינן ליה לאו כל כמינך זיל שלים ואם אמר לשתבע לי אמרינן ליה אשתבע ליה

א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ומה בין זה לפוגם את שטרו

א״ל התם אע״ג דלא טעין איהו טענינן ליה אנן הכא אמרינן ליה זיל שלים ליה ואי טעין ואמר אשתבע לי אמרינן ליה זיל אשתבע ליה ואי צורבא מרבנן הוא לא משבעינן ליה

א״ל רב יימר לרב אשי צורבא מרבנן משלח גלימא דאינשי אלא לא מזדקקינן ליה לדיניה:

מנה לי בידך כו׳: אמר רב יהודה אמר רב אסי המלוה את חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי יכול לומר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדה״י

תנן מנה לי בידך אמר לו הן למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך פטור והא הכא כיון דתבעיה בעדים כמאן דאוזפיה בעדים דמי וקתני פטור

דף מא עמוד ב

תיובתא דרב אסי

אמר לך רב אסי אנא כי אמרי היכא דמעיקרא אוזפיה בעדים דלא לדידיה הימניה הכא הא הימניה

רב יוסף מתני הכי אמר רב יהודה אמר רב אסי המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפורעו בעדים ואם אמר אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי יכול לומר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים

תנן מנה לי בידך אמר לו הן אמר לו אל תתנהו לי אלא בפני עדים למחר אמר לו תנהו לי נתתיו לך חייב מפני שצריך ליתן לו בעדים תיובתא דשמואל

אמר לך שמואל תנאי היא דתניא בעדים הלויתיך בעדים פרע לי או יתן או יביא ראיה שנתן רבי יהודה בן בתירא אומר יכול לומר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים

פריך רב אחא ממאי דבשעת הלואה קאי דלמא בשעת תביעה קאי והכי קאמר ליה לאו בעדים הלויתיך בעדים היה לך לפורעני אבל בשעת הלואה דברי הכל חייב

אמר רב פפי משמיה דרבא הלכתא המלוה את חבירו בעדים צריך לפורעו בעדים ורב פפא משמיה דרבא אמר המלוה את חבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים ואם אמר אל תפרעני אלא בעדים צריך לפורעו בעדים ואם אמר לו פרעתיך בפני פלוני ופלוני והלכו להם למדינת הים נאמן:

סימן ראוב"ן ושמעו"ן דתנ"ו הלכת"א יזפ"י ופר"ע פלוני ופלוני עפצ"י סטרא"י בהימנות"א כבי תרי:

ההוא דא"ל לחבריה כי פרעתין פרעין לי באפי ראובן ושמעון אזל ופרעיה באפי תרי מעלמא אמר אביי באפי בי תרי אמר ליה באפי בי תרי פרעיה אמר ליה רבא להכי קאמר ליה באפי ראובן ושמעון כי היכי דלא נדחייה

ההוא דאמר ליה לחבריה כי פרעת לי פרעין לי באפי בי תרי דתנו הלכתא אזל פרעיה בין דיליה לדיליה איתניסו הנך זוזי

אתא לקמיה דרב נחמן א"ל אין קבולי קבלתינהו מיניה דרך פקדון ואמינא ליהוי גבאי פקדון עד דמתרמו בי תרי דתנו הלכתא ומקיים תנאיה

א"ל כיון דקא מודית דודאי שקלתינהו מיניה פרעון מעליא הוי אי אמרת לקיומי תנאיה זיל אייתינהו דהא אנא ורב ששת דתנינא הלכתא וספרא וספרי ותוספתא וכולא גמרא

ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דאוזיפתך אמר ליה לא היו דברים מעולם אזל אייתי סהדי דאוזפיה ופרעיה אמר אביי מאי ניעבוד אינהו אמרי אוזפיה אינהו אמרי פרעיה רבא אמר כל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי

ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך א"ל לא פרעתיך בפני פלוני ופלוני אתו פלוני ופלוני אמרי לא היו דברים מעולם סבר רב ששת למימר הוחזק כפרן אמר ליה רבא כל מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה

ההוא דאמר ליה לחבריה הב לי שית מאה זוזי דמסיקנא בך א"ל ולא פרעתיך מאה קבי

דף מב עמוד א

עפצי דקיימי בשיתא שיתא א"ל לאו בארבעה ארבעה הוו קיימי אתו תרי סהדי ואמרו אין בארבעה ארבעה הוו קיימי אמר רבא הוחזק כפרן אמר רמי בר חמא הא אמרת כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה א"ל רבא קצותא דתרעא מידכר דכירי אינשי

ההוא דא"ל לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א"ל פרעתיך אמר ליה הנהו סיטראי נינהו אמר רב נחמן איתרע שטרא רב פפא אמר לא איתרע שטרא

ולרב פפא מאי שנא מההוא דאמר ליה לחבריה הב לי מאה זוזי דמסיקנא בך והא שטרא א"ל לאו אתורי יהבת לי ואתית ואיתיבת אמסחתא וקבילת זוזך ואמר ליה הנהו סיטראי נינהו ואמר רב פפא איתרע שטרא

התם כיון דקאמר אתורי יהבת לי ומתורי שקלת איתרע שטרא הכא אימור סיטראי נינהו

מאי הוי עלה רב פפי אמר לא איתרע שטרא רב ששת בריה דרב אידי אמר איתרע שטרא והלכתא איתרע שטרא

והני מילי דפרעיה באפי סהדי ולא אידכר ליה שטרא אבל פרעיה בין דידיה לדידיה מיגו דיכול למימר לא היו דברים מעולם יכול נמי למימר סיטראי נינהו וכדאבימי בריה דר' אבהו

ההוא דאמר ליה לחבריה מהימנת לי כל אימת דאמרת לי לא פרענא אזל פרעיה באפי סהדי אביי ורבא דאמרי תרוייהו הא הימניה מתקיף לה רב פפא נהי דהימניה טפי מנפשיה טפי מסהדי מי הימניה

ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל פרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה

א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אימור דאמרי רבנן דאזלינן בתר רוב דעות ה"מ לענין אומדנא דכמה דנפישי בקיאי טפי אבל לענין עדות מאה כתרי ותרי כמאה

לישנא אחרינא ההוא דא"ל לחבריה מהימנת לי כבי תרי כל אימת דאמרת לא פרענא אזל ופרעיה באפי תלתא אמר רב פפא כבי תרי הימניה כבי תלתא לא הימניה

מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע תרי כמאה ומאה כתרי ואי א״ל כבי תלתא ואזל פרעיה באפי בי ארבעה כיון דנחית לדעות נחית לדעות:

אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן ואין משביעין את הקטן: מ״ט אמר קרא (שמות כב, ו) כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ואין נתינת קטן כלום:

אבל נשבעין לקטן ולהקדש: והא אמרת רישא אין נשבעין על טענת שוטה וקטן

אמר רב בבא בטענת אביו ור׳ אליעזר בן יעקב היא דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר פעמים שאדם נשבע על טענת עצמו כיצד אמר לו מנה לאביך בידי והאכלתיו פרס הרי זה נשבע וזהו שנשבע על טענת עצמו וחכ״א אינו אלא כמשיב אבידה ופטור

ור׳ אליעזר בן יעקב לית ליה משיב אבידה פטור אמר רב בשטענו קטן

קטן והאמרת אין נשבעין על טענת חרש שוטה וקטן לעולם גדול ואמאי קרו ליה קטן דלגבי מילי דאבוה קטן הוא

אי הכי טענת עצמו טענת אחרים היא טענת אחרים והודאת עצמו

דף מב עמוד ב

כולהו נמי טענת אחרים והודאת עצמו נינהו

אלא בדרבה קמיפלגי דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה מקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכולי׳ בעי דליכפריה והאי דלא כפריה משום דאינו מעיז פניו בפני בעל חובו

ובכוליה בעי דלודי ליה והאי דלא אודי ליה אישתמוטי הוא דקא משתמיט מיניה סבר עד דהוי לי זוזי ופרענא ליה ורחמנא אמר רמי שבועה עילויה כי היכי דלודי ליה בכוליה

ר׳ אליעזר בן יעקב סבר לא שנא בו ולא שנא בבנו אינו מעיז והלכך לאו משיב אבידה הוא ורבנן סברי בפניו הוא דאינו מעיז אבל בפני בנו מעיז ומדלא מעיז משיב אבידה הוא

מי מצית מוקמת לה כרבי אליעזר בן יעקב הא קתני רישא מנה לאבא בידך אין לך בידי אלא חמשים דינר פטור מפני שמשיב אבידה הוא התם דלא אמר ברי לי הכא דאמר ברי לי

שמואל אמר לקטן ליפרע מנכסי קטן להקדש ליפרע מנכסי הקדש

לקטן ליפרע מנכסי קטן תנינא מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה תרתי למה לי

הא קמשמע לן כדאביי קשישא דתני אביי קשישא יתומין שאמרו גדולים ואין צריך לומר קטנים בין לשבועה בין לזיבורית

להקדש ליפרע מנכסי הקדש תנינא מנכסים משועבדים לא יפרעו אלא בשבועה ומה לי משועבדים להדיוט ומה לי משועבדים לגבוה

איצטריך סלקא דעתך אמינא הדיוט הוא דאדם עושה קנוניא על הדיוט אבל הקדש דאין אדם עושה קנוניא על הקדש קא משמע לן

והאמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש אמרי ה״מ שכיב מרע דאין אדם חוטא ולא לו אבל גבי בריא ודאי חיישינן:

מתני׳ ואלו דברים שאין נשבעין עליהן העבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות אין בהן תשלומי כפל ולא תשלומי ארבעה וחמשה שומר חנם אינו נשבע נושא שכר אינו משלם

ר׳ שמעון אומר קדשים שחייב באחריותן נשבעין עליהן ושאינו חייב באחריותן אין נשבעין עליהן

רבי מאיר אומר יש דברים שהן בקרקע ואינן כקרקע ואין חכמים מודים לו כיצד עשר גפנים טעונות מסרתי לך והלה אומר אינן אלא חמש רבי מאיר מחייב שבועה וחכ״א כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע

אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין כיצד בית מלא מסרתי לך וכיס מלא מסרתי לך והלה אומר איני יודע אלא מה שהנחת אתה נוטל פטור זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב:

גמ׳ תשלומי כפל מנלן דתנו רבנן (שמות כב, ח) על כל דבר פשע כלל על שור ועל חמור ועל שה ועל שלמה פרט על כל אבדה חזר וכלל

כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון

יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע״פ שהן מטלטלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב:

(ולא תשלומי כפל) ולא ארבעה וחמשה: מ״ט תשלומי ארבעה וחמשה אמר רחמנא ולא תשלומי שלשה וארבעה:

שומר חנם אינו נשבע: מנא הני מילי דתנו רבנן

דף מג עמוד א

(שמות כב, ו) כי יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט לשמור חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון

יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון הקדש רעהו כתיב

נושא שכר אינו משלם מנלן דתנו רבנן (שמות כב, ו) כי יתן איש אל רעהו כלל חמור או שור או שה פרט וכל בהמה לשמור חזר וכלל כלל ופרט וכלל כו׳ עד הקדש רעהו כתיב:

ר״מ אומר יש דברים שהן כקרקע ואינן כקרקע כו׳: מכלל דרבי מאיר סבר כל המחובר לקרקע אינו כקרקע אדמיפלגי בטעונות ליפלגי בסרוקות

(אלא) א״ר יוסי ברבי חנינא הכא בענבים עומדות להבצר קמיפלגי דרבי מאיר סבר כבצורות דמיין ורבנן סברי לא כבצורות דמיין:

אין נשבעין אלא על דבר שבמדה ושבמשקל כו׳: אמר אביי לא שנו אלא דאמר ליה בית סתם אבל אמר ליה בית זה מלא ידיעא טענתיה

א״ל רבא אי הכי אדתני סיפא זה אומר עד הזיז וזה אומר עד החלון חייב ליפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים בבית מלא אבל בית זה מלא חייב

אלא אמר רבא לעולם אינו חייב עד שיטעננו בדבר שבמדה שבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין

תניא כוותיה דרבא כור תבואה לי בידך והלה אומר אין לך בידי פטור מנורה גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא מנורה קטנה פטור אזורה גדולה יש לי בידך אין לך בידי אלא אזורה קטנה פטור

אבל אמר לו כור תבואה יש לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא לתך חייב מנורה בת עשר ליטרין יש לי בידך אין לך בידי אלא בת חמש ליטרין חייב

כללו של דבר לעולם אינו חייב עד שיטעננו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין ויודה לו בדבר שבמדה ושבמשקל ושבמנין

כללו של דבר לאתויי מאי לאו לאתויי בית זה מלא

ומאי שנא מנורה גדולה ומנורה קטנה מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אי הכי בת עשר בת חמש נמי מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו

אמר ר׳ שמואל בר רב יצחק הכא במנורה של חליות עסקינן דקא מודה ליה מינה

אי הכי אזורה נמי ניתני ולוקמי בדלייפי אלא דלייפי לא קתני הכא נמי בשל חליות לא קתני

אלא אמר ר׳ אבא בר ממל שאני מנורה הואיל ויכול לגוררה ולהעמידה על חמש ליטרין:

מתני׳ המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון אמר לו סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו וסלע היה שוה פטור

סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרים היה שוה חייב

סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו וסלע היה שוה פטור סלע הלויתני עליו ושתים היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתיך עליו וחמשה דינרים היה שוה חייב

ומי נשבע מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון:

דף מג עמוד ב

גמ׳ אהייא אילימא אסיפא ותיפוק ליה דשבועה גבי מלוה

אמר שמואל אריסא וכן אמר רבי חייא בר רב אריסא וכן א״ר יוחנן אריסא

מאי ריסא סיפא דריסא סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרין היה שוה חייב דשבועה גבי לוה היא ושקלוה רבנן מלוה ושדיוה אמלוה

והשתא דאמר רב אשי דקיימא לן זה נשבע שאינה ברשותו וזה נשבע כמה שוה הכי קאמר מי נשבע תחלה מי שהפקדון אצלו שמא ישבע זה ויוציא הלה את הפקדון

אמר שמואל האי מאן דאוזפיה אלפא זוזי לחבריה ומשכן ליה קתא דמגלא אבד קתא דמגלא אבד אלפא זוזי אבל תרתי קתאתי לא

ורב נחמן אמר אפי׳ תרתי קתאתי אבד חדא אבד חמש מאה אבד אידך אבד כוליה אבל קתא ונסכא לא נהרדעי אמרי אפילו קתא ונסכא אבד נסכא אבד פלגא אבד קתא אבד כוליה

תנן סלע הלויתיך עליו ושקל היה שוה והלה אומר לא כי אלא סלע הלויתני עליו ושלשה דינרין היה שוה חייב לימא ליה הא קבילתיה

מתניתין בדפריש שמואל בדלא פריש

לימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ואבד המשכון ישבע ויטול את מעותיו דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר יכול הוא שיאמר לו כלום הלויתני אלא על המשכון אבד המשכון אבדו מעותיך

אבל המלוה אלף זוז בשטר והניח משכון בידו דברי הכל אבד המשכון אבדו מעותיו

היכי דמי אי דשוי שיעור זוזי

דף מד עמוד א

מאי טעמיה דרבי אליעזר אלא לאו בדלא שוי שיעור זוזי ובדשמואל קא מיפלגי

לא בדלא שוי כ״ע לית להו דשמואל והכא בדשוי שיעור זוזי ובדרבי יצחק קא מיפלגי דאמר רבי יצחק מנין לבעל חוב שקונה משכון שנאמר (דברים כד, יג) ולך תהיה צדקה

אם אינו קונה משכון צדקה מנין לו מכאן לבעל חוב שקונה משכון

לימא דרבי יצחק תנאי היא ותיסברא אימור דאמר רבי יצחק שמשכנו שלא בשעת הלואה משכנו בשעת הלואה מי אמר

אלא משכנו שלא בשעת הלואתו כולי עלמא לא פליגי דאית להו דרבי יצחק והכא במשכנו בשעת הלואתו

ובשומר אבדה קמיפלגי דאיתמר שומר אבדה רבה אמר כשומר חנם

דף מד עמוד ב

ורב יוסף אמר כשומר שכר דמי

לימא דרב יוסף תנאי היא לא בשומר אבידה דכולי עלמא אית להו דרב יוסף והכא במלוה צריך למשכון קא מיפלגי מר סבר מצוה קא עביד ומר סבר לאו מצוה קא עביד

לימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ונכנסה שמיטה אף על פי שאינו שוה אלא פלגא אינו משמט דברי רבן שמעון בן גמליאל רבי יהודה הנשיא אומר אם היה משכונו כנגד חובו אינו משמט ואם לאו משמט

מאי אינו משמט דקאמר תנא קמא אילימא כנגדו מכלל דרבי יהודה הנשיא סבר כנגדו נמי משמט אלא אמאי תפיס משכון

אלא לאו כנגד כולו ובדשמואל קא מיפלגי

לא לעולם כנגדו ובהא קמיפלגי תנא קמא סבר כנגדו ורבי יהודה הנשיא סבר כנגדו נמי משמט ודקא אמרת למאי תפיס ליה משכון לזכרון דברים בעלמא:

הדרן עלך שבועת הדיינין

מתני׳ כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין ואלו נשבעין ונוטלין השכיר והנגזל והנחבל ושכנגדו חשוד על השבועה וחנוני על פנקסו

השכיר כיצד אמר לו תן לי שכרי שיש לי בידך הוא אומר נתתי והלה אומר לא נטלתי הוא נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו תן לי שכרי חמשים דינר שיש לי בידך והוא אומר התקבלת דינר זהב

נגזל כיצד היו מעידין אותו שנכנס לביתו למשכנו שלא ברשות הוא אומר כליי נטלת והוא אומר לא נטלתי הוא נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו שני כלים נטלת והוא אומר לא נטלתי אלא אחד

נחבל כיצד היו מעידים אותו שנכנס תחת ידו שלם ויצא חבול ואמר לו חבלת בי והוא אומר לא חבלתי הרי זה נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו חבלת בי שתים והלה אומר לא חבלתי בך אלא אחת

שכנגדו חשוד על השבועה כיצד

דף מה עמוד א

אחת שבועת העדות ואחת שבועת הפקדון ואפילו שבועת שוא היה אחד מהן משחק בקוביא ומלוה ברבית ומפריחי יונים וסוחרי שביעית שכנגדו נשבע ונוטל

היו שניהן חשודין חזרה השבועה למקומה דברי רבי יוסי רבי מאיר אומר יחלוקו

והחנוני על פנקסו כיצד לא שיאמר לו כתוב על פנקסי שאתה חייב לי מאתים זוז אלא אומר לו תן לבני סאתים חטין תן לפועלי סלע מעות הוא אומר נתתי והן אומרים לא נטלנו הוא נשבע ונוטל והן נשבעין ונוטלין

אמר בן ננס כיצד אלו ואלו באין לידי שבועת שוא אלא הוא נוטל שלא בשבועה והן נוטלין שלא בשבועה

אמר לחנוני תן לי בדינר פירות ונתן לו אמר לו תן לי אותו דינר אמר לו נתתיו לך ונתתו באונפלי ישבע בעל הבית שנתן לו את הדינר אמר לו תן לי את הפירות אמר לו נתתים לך והולכתים לתוך ביתך ישבע חנוני רבי יהודה אומר כל שהפירות בידו ידו על העליונה

אמר לשולחני תן לי בדינר מעות ונתן לו אמר לו תן לי את הדינר אמר לו נתתי לך ונתתו באונפלי ישבע בעל הבית נתן לו את הדינר אמר לו תן לי את המעות אמר לו נתתים לך והשלכת לתוך כיסך ישבע שולחני רבי יהודה אומר אין דרך שולחני ליתן איסר עד שיטול דינר

כשם שאמרו הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה ועד אחד מעידה שהיא פרועה לא תפרע אלא בשבועה מנכסים משועבדים ומנכסי יתומים לא תפרע אלא בשבועה והנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה

שבועה שלא פקדנו אבא ולא אמר לנו אבא שלא מצינו בין שטרותיו של אבא ששטר זה פרוע ר׳ יוחנן בן ברוקה אומר אפי׳ נולד הבן לאחר מיתת האב הרי זה נשבע ונוטל א״ר שמעון בן גמליאל אם יש עדים שאמר האב בשעת מיתתו שטר זה אינו פרוע הוא נוטל שלא בשבועה

ואלו נשבעין שלא בטענה השותפין והאריסין והאפוטרופין והאשה הנושאת והנותנת בתוך הבית ובן הבית אמר לו מה אתה טועניני רצוני שתשבע לי חייב

חלקו השותפין והאריסין אין יכול להשביעו נתגלגל לו שבועה ממקום אחר מגלגלין עליו את הכל והשביעית משמטת את השבועה׃

גמ׳ כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין מנלן דאמר קרא (שמות כב, י) ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם לו שבועה׃

ואלו נשבעין ונוטלין כו׳׃ מאי שנא שכיר דתקינו ליה רבנן דמשתבע ושקיל אמר רב יהודה אמר שמואל הלכות גדולות שנו כאן הלכות הני הלכתא נינהו אלא אימא תקנות גדולות שנו כאן

גדולות מכלל דאיכא קטנות

אלא אמר רב נחמן אמר שמואל תקנות קבועות שנו כאן עקרוה רבנן לשבועה מבעל הבית ושדיוה אשכיר משום כדי חייו משום כדי חייו דשכיר קנסינן ליה לבעל הבית בעל הבית גופיה ניחא ליה דמשתבע שכיר ושקיל כי היכי דאיתגרון ליה פועלין

אדרבה שכיר ניחא ליה דלשתבע בעל הבית ונפקע כי היכי דליגריה בעל הבית בעה״ב על כורחיה אגר שכיר נמי על כורחיה מיתגר אלא בעה״ב טרוד בפועליו הוא

וליתב ליה בלא שבועה

כדי להפיס דעתו של בעה״ב וליתב ליה בעדים טריחא ליה מילתא וליתב ליה מעיקרא שניהן רוצין בהקפה

דף מה עמוד ב

אי הכי אפילו קצץ נמי אלמה תניא אומן אומר שתים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה קציצה ודאי מידכר דכיר ליה

אי הכי אפי׳ עבר זמנו נמי אלמה תניא עבר זמנו ולא נתן לו הרי זה אינו נשבע ונוטל

חזקה אין בעל הבית עובר בבל תלין והאמרת בעל הבית טרוד בפועליו הוא הני מילי מקמי דלימטי זמן חיובא הוא כי מטי זמן חיובא רמי אנפשיה ומידכר

וכי שכיר עובר משום (ויקרא יט, יג) בל תגזול גבי בעל הבית איכא תרי חזקי חדא דאין בעל הבית עובר (ויקרא יט, יג) בבל תלין וחדא דאין שכיר משהא שכרו

אמר רב נחמן אמר שמואל לא שנו אלא ששכרו בעדים אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לו לא שכרתיך מעולם יכול לומר לו שכרתיך ונתתי לך שכרך א״ל רבי יצחק יישר וכן אמר רבי יוחנן

מכלל דפליג עליה ר״ל איכא דאמרי מישתא הוה שתי ליה ושתיק ליה ואיכא דאמרי מישהא הוה שהי ליה ושתיק ליה

איתמר נמי אמר רב מנשיא בר זביד אמר רב לא שנו אלא ששכרו בעדים אבל שכרו שלא בעדים מתוך שיכול לומר לו לא שכרתיך מעולם יכול לומר לו שכרתיך ונתתי לך שכרך

אמר רמי בר חמא כמה מעליא הא שמעתא אמר ליה רבא מאי מעליותא א״כ שבועת שומרין דחייב רחמנא היכי משכחת לה מתוך שיכול לומר לו לא היו דברים מעולם יכול לומר לו נאנסו

דאפקיד ליה בעדים מתוך שיכול לומר לו החזרתיו לך יכול לומר לו נאנסו

דאפקיד ליה בשטרא

מכלל דתרוייהו סבירא להו המפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים בשטר צריך להחזיר לו בעדים

קרי רמי בר חמא עליה דרב ששת (שמואל א כא, יג) וישם דוד את הדברים האלה בלבו דאשכחיה רב ששת לרבה בר שמואל אמר ליה תני מר מידי בשכיר אמר ליה אין תנינא שכיר בזמנו נשבע ונוטל כיצד בזמן שאמר לו שכרתני ולא נתת לי שכרי והלה אומר שכרתיך ונתתי לך שכרך אבל אמר לו שתים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת המוציא מחבירו עליו הראיה

הא מדסיפא בראיה הוי רישא בלא ראיה

אמר רב נחמן בר יצחק

דף מו עמוד א

רישא וסיפא בראיה ראיה דלשלם קתני ראיה דשבועה לא קתני

א״ר ירמיה בר אבא שלחו ליה מבי רב לשמואל ילמדנו רבינו אומן אומר שתים קצצת לי והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת מי נשבע אמר להן בזו ישבע בעל הבית ויפסיד אומן קציצה ודאי מידכר דכירי אינשי

איני והא תני רבה בר שמואל קץ המע״ה ואי לא מייתי ראיה פקע אמאי ישבע בעל הבית ויפסיד אומן אמר רב נחמן לצדדין קתני או מביא ראיה ויטול או ישבע בעל הבית ויפסיד אומן

מיתיבי הנותן טליתו לאומן אומן אומר קצצת לי שתים והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת כל זמן שטלית ביד אומן על בעה״ב להביא ראיה נתנה לו בזמנו נשבע ונוטל עבר זמנו המע״ה

בזמנו מיהא נשבע ונוטל אמאי ישבע בעה״ב ויפסיד אומן

אמר רב נחמן בר יצחק הא מני ר׳ יהודה היא דאמר כל זמן ששבועה נוטה אצל בעה״ב שכיר נשבע ונוטל

הי ר׳ יהודה אילימא ר׳ יהודה דמתניתין אחמורי קא מחמיר דתנן רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה

אלא רבי יהודה דברייתא דתניא שכיר כל זמן שלא עבר עליו זמנו הרי זה נשבע ונוטל ואם לאו אינו נשבע ונוטל ואמר ר׳ יהודה אימתי בזמן שאמר לו תן לי שכרי חמשים דינר שיש לי בידך והוא אומר התקבלת מהן דינר זהב או שאמר לו שתים קצצת והלה אומר לא קצצתי לך אלא אחת

אבל אמר לו לא שכרתיך מעולם או שאמר לו שכרתיך ונתתי לך שכרך המוציא מחבירו עליו הראיה

מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי אלא קצץ רבי יהודה היא ולא רבנן השתא היכי דמחמיר רבי יהודה מקילי רבנן היכא דמקיל רבי יהודה מחמרי רבנן

ואלא מאי רבנן ואלא הא דתני רבה בר שמואל קצץ המוציא מחבירו עליו הראיה מני לא רבי יהודה ולא רבנן

אלא אמר רבא בהא קמיפלגי רבי יהודה סבר בדאורייתא עבדו ליה תקנתא לשכיר ובדרבנן הואי תקנתא ותקנתא לתקנתא לא עבדינן

ורבנן סברי בדרבנן נמי עבדינן תקנתא לשכיר וקציצה מידכר דכיר:

נגזל כיצד היו מעידין אותו שנכנס לביתו למשכנו כו׳: ודלמא לא משכנו מי לא אמר רב נחמן האי מאן דנקיט נרגא בידיה ואמר איזיל ואקטליה לדקלא דפלניא ואשתכח דקטיל ושדי לא אמרינן דהוא קטליה

אלמא עביד איניש דגזים ולא עביד הכא נמי דגזים ולא עביד אימא ומשכנו וליחזי מאי משכנו אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן בטוענו כלים הניטלין תחת כנפיו

אמר רב יהודה ראוהו שהטמין כלים תחת כנפיו ויצא

דף מו עמוד ב

ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן ולא אמרן אלא בעל הבית שאינו עשוי למכור כליו אבל בעל הבית העשוי למכור את כליו נאמן ושאין עשוי למכור את כליו נמי לא אמרן אלא דברים שאין דרכן להטמין אבל דברים שדרכן להטמין נאמן

ושאין דרכן להטמין נמי לא אמרן אלא איניש דלא צניע אבל איניש דצניע היינו אורחיה ולא אמרן אלא זה אומר שאולין וזה אומר לקוחין אבל בגנובין לאו כל כמיני׳ לאחזוקי איניש בגנבי לא מחזקינן

ולא אמרן אלא בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר אבל דברים שאין עשוין להשאיל ולהשכיר נאמן דשלח רב הונא בר אבין דברים העשוין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי אינו נאמן כי הא דרבא אפיק זוגא דסרבלא וספרא דאגדתא מיתמי בדברים העשוין להשאיל ולהשכיר

אמר רבא אפילו שומר נשבע אפי׳ אשתו של שומר נשבעת בעי רב פפא שכירו ולקיטו מאי תיקו

אמר ליה רב יימר לרב אשי טענו בכסא דכספא מאי חזינא אי איניש דאמיד הוא או איניש דמהימן הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לא:

נחבל כיצד: אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא במקום שיכול לחבל בעצמו אבל במקום שאינו יכול לחבל בעצמו נוטל שלא בשבועה

וניחוש דלמא בכותל נתחכך תני רבי חייא שעלתה לו נשיכה בגבו ובין אצילי ידיו ודלמא אחר עביד ליה דליכא אחר:

וכשנגדו חשוד [וכו׳] ואפי׳ שבועת שוא: מאי אפילו שבועת שוא

לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא הנך דאית בהו כפירת ממון אלא אפילו הא נמי דכפירת דברים בעלמא הוא לא מהימן

וליתני נמי שבועת בטוי כי קתני שבועה דכי קא משתבע בשקרא קא משתבע אבל שבועת בטוי דאיכא למימר דבקושטא קא משתבע לא קתני

תינח אוכל ולא אוכל אכלתי ולא אכלתי מאי איכא למימר תנא שבועת שוא

דף מז עמוד א

וכל דדמי ליה:

היה אחד מהן משחק בקוביא: הא תו למה לי תנא פסולא דאוריית׳ וקתני פסולא דרבנן:

היו שניהן חשודין: א״ל רבא לרב נחמן היכי תנן א״ל לא ידענא הלכתא מאי א״ל לא ידענא

איתמר אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן ר׳ יוסי אומר יחלוקו וכן תני רב זביד בר אושעיא ר׳ יוסי אומר יחלוקו איכא דאמרי תני רב זביד א״ר אושעיא ר׳ יוסי אומר יחלוקו אמר רב יוסף בר מניומי עבד רב נחמן עובדא יחלוקו:

חזרה שבועה למקומה: להיכן חזרה א״ר אמי רבותינו שבבבל אמרו חזרה שבועה לסיני רבותינו שבארץ ישראל אמרו חזרה שבועה למחויב לה

אמר רב פפא רבותינו שבבבל רב ושמואל רבותינו שבארץ ישראל ר׳ אבא רבותינו שבבבל רב ושמואל דתנן וכן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה והוינן בה ממאן אילימא מלוה אבוהון שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה אלא הכי קאמר וכן היתומין מן היתומין לא יפרעו אלא בשבועה

ורב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו

רבותינו שבארץ ישראל רבי אבא דההוא גברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דרב אמי יתיב ר׳ אבא קמיה אייתי חד סהדא דמחטף חטפא מיניה א״ל אין חטפי ודידי חטפי

א״ר אמי היכי לידיינו דייני להאי דינא נימא ליה זיל שלים ליכא תרי סהדי נפטריה איכא חד סהדא נימא ליה זיל אישתבע כיון דאמר מיחטף חטפי הוה ליה כגזלן

א״ל ר׳ אבא הוה מחויב שבועה ואין יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם

אמר רבא כוותיה דרבי אבא מסתברא דתני רבי אמי (שמות כב, י) שבועת ה׳ תהיה בין שניהם ולא בין היורשין היכי דמי

אילימא דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך ואמר ליה חמשין אית ליה וחמשין לית ליה מה לי הוא ומה לי אבוהא

אלא לאו דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך אמר ליה חמשין ידענא וחמשין לא ידענא

דף מז עמוד ב

אי אמרת בשלמא אביו כי האי גוונא מיחייב איצטריך קרא למיפטר גבי יורשין אלא אי אמרת אביו כי האי גוונא נמי פטור קרא גבי יורשין למה לי

ורב ושמואל האי שבועת ה׳ מאי קא דרשי ביה

מיבעי ליה לכדתניא שמעון בן טרפון אומר שבועת ה׳ תהיה בין שניהם מלמד שהשבועה חלה על שניהם

שמעון בן טרפון אומר אזהרה לעוקב אחר נואף מנין ת״ל (שמות כ, יג) לא תנאף לא תנאיף

(דברים א, כז) ותרגנו באהליכם שמעון בן טרפון אומר תרתם וגיניתם באהלו של מקום

(דברים א, ז) עד הנהר הגדול נהר פרת שמעון בן טרפון אומר קרב לגבי דהינא ואידהן דבי רבי ישמעאל תנא עבד מלך כמלך:

והחנוני על פינקסו כו׳: תניא אמר רבי טורח שבועה זו למה א״ל ר׳ חייא (בר אבא) תנינא שניהם נשבעין ונוטלין מבעל הבית

קיבלה מיניה או לא קיבלה מיניה ת״ש דתניא רבי אומר פועלין נשבעין לחנוני ואם איתא לבעל הבית מיבעי ליה

אמר רבא פועלים נשבעין לבעל הבית במעמד חנוני כי היכי דליכספו מיניה

איתמר שתי כיתי עדים המכחישות זו את זו אמר רב הונא זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה רב חסדא אמר בהדי סהדי שקרי למה לי

שני מלוין ושני לווין ושני שטרות היינו פלוגתייהו מלוה ולוה ושני שטרות יד בעל השטר על התחתונה

שני מלוין ולוה אחד ושני שטרות היינו מתניתין ב׳ לווין ומלוה אחד ושני שטרות מאי תיקו

מתיב רב הונא בר יהודה

דף מח עמוד א

אחד אומר גבוה ב׳ מרדעות ואחד אומר שלש עדותן קיימת אחד אומר ג׳ ואחד אומר ה׳ עדותן בטלה ומצטרפין לעדות אחרת

מאי לאו לעדות ממון אמר רבא הוא ואחר מצטרפין לעדות אחרת של ר״ח דהוי להו תרי וחד ואין דבריו של אחד במקום שנים:

אמר לחנוני תן לי בדינר פירות כו׳: תניא א״ר יהודה אימתי בזמן שהפירות צבורין ומונחין ושניהן עוררין עליהן אבל הפשילן בקופתו לאחוריו המע״ה:

אמר לשולחני תן לי כו׳: וצריכא אשמעינן הא קמייתא בהך קא אמרי רבנן משום דפירי עבידי דמרקבי וכיון דמרקבי לא משהו ליה אבל מעות דלא מרקבי אימא מודו ליה לרבי יהודה

ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יהודה אבל בהך אימא מודה להו לרבנן צריכא:

כשם שאמרו הפוגמת כתובתה [וכו׳] וכן היתומים לא יפרעו: ממאן אילימא מלוה אבוהון שקיל בלא שבועה ואינהו בשבועה הכי קאמר וכן היתומים מן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה

רב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא שמת מלוה בחיי לוה אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו

שלחוה קמיה דר׳ אלעזר שבועה זו מה טיבה שלח להו יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין שלחוה בימי רבי אמי אמר כולי האי שלחי לה ואזלי אי אשכחינן בה טעמא מי לא שלחינן להו אלא אמר רבי אמי הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא

עמד בדין ומת כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואין אדם מוריש שבועה לבניו לא עמד בדין ומת יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין

מתקיף לה רב נחמן אטו בי דינא קא מחייבי ליה שבועה מעידנא דשכיב לוה איחייב ליה מלוה לבני לוה שבועה

אלא אמר רב נחמן אי איתא לדרב ודשמואל איתא אי ליתא אלמא מספקא ליה והאמר רב יוסף בר מניומי עבד רב נחמן עובדא יחלוקו לדבריו דרבי מאיר קאמר וליה לא סבירא ליה

מתיב רב אושעיא מתה יורשיה מזכירין את כתובתה עד עשרים וחמש שנים הכא במאי עסקינן שנשבעה ומתה

תא שמע נשא ראשונה ומתה נשא שניה ומת הוא שניה ויורשיה קודמין ליורשי הראשונה ה״נ שנשבעה ומתה

ת״ש אבל יורשיו משביעין אותה ואת יורשיה ואת הבאין ברשותה

אמר רב שמעי׳ לצדדין קתני אותה באלמנה ויורשיה בגרושה

מתיב רב נתן בר הושעיא יפה כח הבן מכח האב

דף מח עמוד ב

שהבן גובה בין בשבועה ובין שלא בשבועה והאב אינו גובה אלא בשבועה היכי דמי דמת לוה בחיי מלוה

וקתני שהבן גובה בין בשבועה ובין שלא בשבועה בשבועה שבועת יורשין שלא בשבועה כרשב״ג

אמר רב יוסף הא מני בית שמאי היא דאמרי שטר העומד לגבות כגבוי דמי

איקלע רב נחמן לסורא עול לגביה רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרו ליה ליתי מר נעקרא להא דרב ושמואל אמר להו איכפלי ואתאי כל הני פרסי למעקרא להא דרב ושמואל אלא הבו דלא לוסיף עלה כגון מאי דאמר רב פפא הפוגם את שטרו ומת יורשין נשבעין שבועת יורשין ונוטלין

ההוא דשכיב ושבק ערבא סבר רב פפא למימר הא נמי דלא לוסיף עלה הוא אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרב פפא אטו ערבא לאו בתר יתמי אזיל

ההוא דשכיב ושבק אחא סבר רמי בר חמא למימר הא נמי דלא לוסיף עלה הוא אמר ליה רבא מה לי שלא פקדני אבא ומה לי שלא פקדני אחי

אמר רב חמא השתא דלא איתמר הלכתא לא כרב ושמואל ולא כרבי אלעזר האי דיינא דעבד כרב ושמואל עבד דעבד כרבי אלעזר עבד

אמר רב פפא האי שטרא דיתמי לא מקרע קרעינן ליה ולא אגבויי מגבינן ביה אגבויי לא מגבינן ביה דלמא סבירא לן כרב ושמואל ומקרע לא קרעינן ליה דהאי דיינא דעבד כרבי אלעזר עבד

ההוא דיינא דעבד כרבי אלעזר הוה צורבא מרבנן במתיה אמר ליה אייתינה איגרתא ממערבא דלית הלכתא כרבי אלעזר אמר ליה לכי תייתי אתא לקמיה דרב חמא א״ל האי דיינא דעבד כרבי אלעזר עבד:

ואלו נשבעין: אטו בשופטני עסקינן הכי קאמר ואלו נשבעין שלא בטענת ברי אלא בטענת שמא השותפין והאריסין

תנא בן בית שאמרו לא שנכנס ויוצא ברגליו אלא מכניס לו פועלין ומוציא לו פועלין מכניס לו פירות ומוציא לו פירות

ומאי שנא הני משום דמורו בה התירא

אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן והוא שיש טענה בינייהו שתי כסף

כמאן כשמואל והתני רבי חייא לסיועיה לרב אימא כפירת טענה כרב:

חלקו השותפין והאריסין: איבעיא להו מהו לגלגל בדרבנן

ת״ש לוה הימנו ערב שביעית ולמוצאי שביעית נעשה לו שותף או אריס אין מגלגלין טעמא דלוה הימנו ערב שביעית דאתיא שביעית אפקעתיה הא שאר שני שבוע מגלגלין

לא תימא הא שאר שני שבוע מגלגלין אלא אימא נעשה לו שותף או אריס ערב שביעית ולמוצאי שביעית לוה הימנו מגלגלין

הא בהדיא קתני לה נעשה לו שותף או אריס ערב שביעית ולמוצאי שביעית לוה הימנו מגלגלין ש״מ מגלגלין בדרבנן ש״מ

אמר רב הונא

דף מט עמוד א

לכל מגלגלין חוץ משכיר שאין מגלגלין רב חסדא אמר לכל אין מקילין חוץ משכיר דמקילין מאי בינייהו איכא בינייהו לפתוח לו:

והשביעית משמטת כו׳: מנה״מ אמר רב גידל אמר רב דאמר קרא (דברים טו, ב) וזה דבר השמטה ואפילו דיבור משמטת:

הדרן עלך כל הנשבעין

מתני׳ **ארבעה** שומרין הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר

שומר חנם נשבע על הכל והשואל משלם את הכל

נושא שכר והשוכר נשבעין על השבורה ועל השבויה ועל המתה ומשלמין את האבדה ואת הגניבה

אמר לשומר חנם היכן שורי אמר לו מת והוא שנשבר או נשבה או נגנב או אבד נשבר והוא שמת או נשבה או נגנב או אבד נשבה והוא שמת או נשבר או נגנב או אבד נגנב והוא שמת או נשבר או נשבה או אבד אבד והוא שמת או נשבר או נשבה או נגנב משביעך אני ואמר אמן פטור

היכן שורי אמר לו איני יודע מה אתה סח והוא שמת או נשבר או נשבה או נגנב או אבד משביעך אני ואמר אמן פטור

היכן שורי אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם

היכן שורי ואמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם

אמר לאחד בשוק היכן שורי שגנבת הוא אומר לא גנבתי והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה ראה עדים שממשמשין ובאין אמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן

אמר לשואל היכן שורי אמר לו

דף מט עמוד ב

מת והוא שנשבר או נשבה או נגנב או אבד נשבר והוא שמת או נשבה או נגנב או אבד נשבה והוא שמת או נשבר או נגנב או אבד נגנב והוא שמת או נשבר או נשבה או אבד אבד והוא שמת או נשבר או נשבה או נגנב משביעך אני ואמר אמן פטור

היכן שורי אמר לו איני יודע מה אתה סח והוא שמת או נשבר או נשבה או נגנב או נאבד משביעך אני ואמר אמן חייב

אמר לנושא שכר והשוכר היכן שורי א״ל מת והוא שנשבר או נשבה נשבר והוא שמת או נשבה נשבה והוא שמת או נשבר נגנב והוא שאבד אבד והוא שנגנב משביעך אני ואמר אמן פטור

מת או נשבר או נשבה והוא שנגנב או אבד משביעך אני ואמר אמן חייב אבד או נגנב והוא שמת או נשבר או נשבה משביעך אני ואמר אמן פטור

זה הכלל כל המשנה מחובה לחובה ומפטור לפטור ומפטור לחובה פטור מחובה לפטור חייב זה הכלל כל הנשבע להקל על עצמו חייב להחמיר על עצמו פטור:

גמ׳ מאן תנא ארבעה שומרין אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה ר׳ מאיר היא אמר ליה רבא לרב נחמן מי איכא תנא דלית ליה ארבעה שומרין אמר ליה הכי קאמינא לך מאן תנא דאמר שוכר כנושא שכר דמי (אמר רב נחמן) אמר רבה בר אבוה רבי מאיר היא

והא רבי מאיר איפכא שמעינן ליה דתנן שוכר כיצד משלם ר׳ מאיר אומר כשומר חנם ר׳ יהודה אומר כנושא שכר רבה בר אבוה איפכא תני

הני ארבעה הוו שלשה הוו אמר רב נחמן בר יצחק ארבעה שומרין ודיניהן שלשה:

אמר לשומר חנם כו׳: היכן שורי כו׳: אמר לאחד בשוק כו׳: אמר לשומר כו׳: היכן שורי אמר לו איני יודע מה אתה סח כו׳: אמר רב וכולן פטורין משבועת שומרין וחייבין משום שבועת ביטוי ושמואל אמר אף פטורין משום שבועת ביטוי

במאי קמפלגי שמואל סבר ליתא בלהבא ורב סבר איתיה בלאו והן

והא איפליגו בה חדא זימנא דאתמר שבועה שזרק פלוני צרור לים שבועה שלא זרק רב אמר חייב ושמואל אמר פטור רב אמר חייב דאיתא בלאו והן ושמואל אמר פטור דליתא בלהבא

צריכא דאי אשמעינן בהא בהא קאמר רב משום דמנפשיה קמישתבע אבל בהך דבי דינא משבעי ליה אימא מודי ליה לשמואל כדרבי אמי דאמר רבי אמי כל שבועה שהדיינים משביעין אותה אין חייבין עליה משום שבועת ביטוי

ואי איתמר בהא בהא קאמר שמואל אבל בהך אימא מודה ליה לרב צריכא

גופא אמר ר׳ אמי כל שבועה שהדיינין משביעין אותה אין בה משום שבועת ביטוי שנאמר (ויקרא ה, ד) או נפש כי תשבע לבטא בשפתים מעצמו כדר״ל דאמר ר״ל כי משתמש בארבע לשונות אי דלמא אלא דהא

ר״א אומר כולן פטורין משבועת שומרין וחייבין משום שבועת ביטוי חוץ מאיני יודע מה אתה סח דשואל וגניבה ואבידה דנושא שכר ושבשוכר שהוא חייב שהרי כפרו ממון:

הדרן עלך ארבעה שומרין וסליקא לה מסכת שבועות